Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 35 גראשען | היינט 16 זייטען.

לאדזשער פאלקסבלאט

Nr. 215 | Łódź, Piątek 13 września 1929 r. | זיבעטער יאהרגאנג | לאדז. פרייטאג ח׳ אלול תרפ״ט | № 215

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

וויפיל צאהלט איהר פאר וואסער?

די קאסטען פון געברויכען וואסער פון דער וואסער-לייטונג זענען נישט נאר בעגרעניצט מיט דעם אפצאהל לטובת דער וואסערלייטונג געזעלשאפט.

ווען דאס וואסער איז הארט, און הארטעס וואסער טרעפען מיר ביי אונז אין פוילען פאסט איבעראל, פערגרעסערט דאס אונז בעדייטענד די קאסטען פון זייף און וואש מאטעריאל, עס ווירקט מיט צום שנעלערען בעשעדיגונג פון דער וועש, ס׳מאכט קאלצ און פעראונרייניגט דאס קוך-געשיר, ווי אויך אלערליי וואסער-לייטונגען דורך דעם אנוואקסען פון קאלך-שטיין.

די אנגעגעבענע דעפעקטען ווערען בעזייטיגט מיט דעם מאמענט פון איינפיהרען דעם פילטער עלעקטראלוקס, וועלכער מאכט ווייך דאס הארטעסטע וואסער, אזוי ווי רעגען-וואסער. ביים געברויך פון ווייך וואסער בעקומען מיר די מאכלים געשמאקער און נאהרהאפטער.

שטעלט נישט ווייטער אין סכנה אייער געזונד און פטר׳ט נישט בחנם קיין געלד, בענוצענדיג זיך מיט הארט וואסער, קויפט תיכף א פילטער עלעקטראלוקס. פאדערט פראספעקטען און אומזיסטע דעמאנסטרירונגען.

פילטער פאר הויזליכען געברויך TYP K. I.

ODKURZACZE

ELECTROLUX

FROTERKI

CENTRALA WARSZAWA, WYDZIAŁ FILTRÓW

Łódź, ul. Piotrkowska 53, Tel. 49-49, 44-66

Oddziały:

CENTRALA: Warszawa	Katowice	Poznań	Kraków	Bydgoszcz	Lwów	Wilno
Krak. Przedmieście L. 4	ul. Dyrekcyjna L. 10	ul. Fr. Ratajczyka L. 39	Rynek Główny L. 33	Plac Te tralny L. 3	ulica 3-go maia L. 19	ul. Zamkowa L. 2
Telefon 25-34.	Telefon 10-69.	Telefon 28-93.	Telefon 37-95.	Telefon 12-33.	Telefon 13-12.	Telefon 3-35.

פארק העלענאוו

זונטאג, דעם 15-טען סעפטעמבער ד. י. קומט פאר לטובת דער
נאכט-פאגאטאוויע ביי „לינת-הצדק"

פארק העלענאוו

א גרויסע גארטען-פערוויילונג

מיט א גראנדיעזען איבעראשענדען פראגראם צווישען אנדערע:

2 ארקעסטערס, א רייכע פאנטאזיע-לאטעריע, קארוזעלע, קאנפעטי, בלומען-שלאכט, ראקעטען, בענגאליש-פייער און א גאנצע רייה איבערראשונגען, אויפטריט פון באלעט און ארטיסטישער קאבארעט.

בילעטען צום פרייז פון 1.50 פאר דערוואקסענע, פאר קינדער און שילער 50 גר.

בעמערקונג: די איינלאדונגען פון 8-טען ד. ח. זענען גילטיג.

זאל פילהארמאניע נארוטאוויטש 20.

שבת, דעם 14-טען סעפט. ד. י., 10 א זייגער פרי קומט פאר

י. ס. ד. א. פ. „פועלי-ציון", לאדזשער ארגאניזאציע.

א פארלעזונג משה ערעם
פון ה׳

סעקרעטאר פון דער ארץ-ישראלדיקער ארבעטער-פארטיי „פועלי-ציון" און מיטגליד פון ראט פון דער אלגעמיינער ארבעטער-ארגאניזאציע (הסתדרות)

א.ד.ט. דער אמת וועגן יידיש-אראבישן פראבלעם אין פאלעסטינע

טעזיס: 1) נאציאנאלער אדער סאציאלער פראבלעם; 2) ציונים און נאציאנאל-אראבישע באוועגונג; 3) אין לאגער פון די פעאדאלן און יידישע פלאנטאטארן; 4) זשאבאטינסקיס גוואלדיגע „ברית שלום" און אראבישע אינטעליגענץ; 5) ווייצמאנס סאציאליסטן און אל-הוסיינס קאמוניסטן; 6) דער וועג פונם מארקסיסטישן אינטערנאציאנאליזם.

בילעטן שוין צו באקומען יעדן אוונט פון 8—10 אין דער געזעלשאפט „אוונט-קורסן", זגערזשער 17, פרייטאג נאכם. און שבת פרי — ביי דער קאסע פון פילהארמאניע.

אונזער פריינד דעם ה׳ דירעקטאר דוד ראבינאוויטש
צוליב דעם טויט פון זיין
פאטער און ברודער נ״ע
דריקען אויס דעם טיפסטען בייליד
וואלף זייבערט
און פערסאנאל

1476

לאדזער יודען!
אײלט מיט אײער הילף פאר אונזערע ברידער איז א״י

ציהונג
פון דער 5-טער קלאס
דויערט ביז׳ן 9. אקטאבער ד. י.
אלגעמ. סומע פון די געווינכען פון דער 5. קלאס
צירקא 25 מיליאן
E. LICHTENSTEIN
אבטײלונגען אין לאדז:
I. פיעטריקאווער 72, II. פיעטריקאווער 11.
(געבײדע פון גראנד-האטעל) איז שוין טעטיג.
צענטראלע: ווארשא, מארשאלקאווסקא 146
די טאבעלעס פון די טעגליכע ציהונגען קען מען ביי אונז נאכ-זעהען אומזיסט! „קרנ׳ס“ טוישען מיר איבער אויף נייע לאסען! מיר צאהלען אויס זעמטליכע געווינסען! בעשטעלונגען פון דער פראווינץ ערלעדיגען מיר תיכף.
קאנטא P.K.O 64-209 די פירמע עקזיסטירט פון 1835 י.
קאמוניקאט!
בירגער! ס׳זענען קוים אדורך 4 ציהונגס-טעג, און ס׳זענען שוין ביי אונז געפאלען פאלגענדע געווינסען:

15.000 זל. אויף נ׳	69015	5.000 זל. אויף נ׳	102633
15.000 „ „ „	23014	5. 00 „ „ „	173202
10.000 „ „ „	72824	3 000 „ „ „	74975
10.000 „ „ „	71831	5.000 „ „ „	15571

דעריבער בירגער! אונזערע פאָפּולעריזאציע פערווירקליכען זיך: אונזער קאלעקטור, ווי געוועהנליך, אזוי אויך איצט, פערגרעסערט די רייהען פון צופרידענע, גליקליכע און רייך-געווארענע!
בירגער! דאס גליק-ראד בעווייזט ווייטער זיין קלאסאלע געווינסען אויף מיליאנען, מיליאנען זלאטעס. דעריבער רופען מיר אלע צו דערגרייכען די געווינסען, דורך דעם קויפען פון אונזערע לאסען.
צו אונז — כל זמן ס׳איז צייט!

Dr. W. ŁAGUNOWSKI
Specjalista chorób skórnych, wenerycznych i moczopłciowych
przeprowadził się na ul.
Piotrkowskiej 70
róg Traugutta).
Przyjmuje od 8³⁰ do 10³⁰ rano, od 1-ej do 2³⁰ pp., od 6 do 8³⁰ wiecz. w niedziele i święta od 10 do 1-ej.

Dr. med.
J. Makowski
קינדער-קראנקהייטען
האט זיך איבערגעצויגען אויף
CEGIELNIANA 8
tel. 50-02
עמפפענגט פון 4-6 נאכמ.

די פערוואלטונג פון דער
יודישער קהלה אין לאדז
מאכט בעקאנט, אז זי טרעט צו צו פערדינגען
פלעצער
אין דער שוהל אויף וואלבארסקא גאס
צו די קומענדיגע ימים-נוראים
די פלעצער וועט מען אנהויבען צו פערדינגען אין דער קאנצעלאריע פון דער שוהל פון דינסטאג, דעם 17 סעפטעמבער ד. י. אין די שעה׳ן פון 3-6 נאכמיטאג.
אלע חזקות זענען אונגילטיג און די פלעצער מוזען אויפסניי געדונגען ווערען. זאנסט וועט דער פלאץ פערדינגען ווערען.

צו דער פערלאבונג פון מיין וו. בוס-האלטער
ה׳ **סאלעק מעקלער**
מיט פרל. **זשוטא שטיין**
ווינשען א הערצליכען מזל טוב
א. מ. בערלינער און פאמיליע

צו דער פערלאבונג פון אונזער וו. מיטארבייטער
ה׳ **סאלעק מעקלער**
מיט פרל. **זשוטא שטיין**
ווינשט א הערצליכען מזל טוב
דאס פערסאנאל פון דער פירמע
א. מ. בערלינער

Z intencji zaręczyn naszej ukochanej córki i siostry
p. **Heli Balzamówny**
z p. **Eawidem Manglem**
życzymy wiele szczęścia i świetnej przyszłości
Rodzice, Bracia i Siostra Lola.

Z intencji zaręczyn
p **Loli Fajntuchówny**
z p. **Leonem Fajntuchen**
życzy wiele szczęścia i różowej przyszłości
Paulina Klajner.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ניכטע
פרל. **רעגינא לאסקאווסקא**
מיט ה׳ **העניעק שלאכטערמאן**
ווינשען מיר פיל גליק און עוויגעס צופרידענהייט
מאכל שיקאווסקי און פרוי

צו דער פערלאבונג פון
ה׳ **סאלעק מעקלער**
מיט פרל. **זשוטא שטיין**
ווינשען א הארציגען מזל-טוב
איזאק פאלשלעגער און פרוי

צו דער פערלאבונג פון אונזער געעהרטען חבר
לעאן פיינטוך
מיט פרל. **לאלא פיינטוך**
ווינשען מיר א הערצליכען מזל טוב און א גליקליכע צוקונפט. זאל אייער לעבענס-וועג מיט בלומען בעצירט זיין.
קוזינס: אבראם, יעקב און שמולעק מארטאקאווסקי

א צימער מיט א קוך
מיט בעקוועמליכקייטען אין צענטרום שטאט איז איבערצוגעבען. צו ערפארען נאוואראט 15 ביי ראדזשיקאווסקי טעל 43-28

יודישעס באנק-הויז
Boris Sokolower
BANKGESCHÄFT
DANZIG, Langenmarkt Nr. 26, – Telefon 265-30
Telegrammadresse: „INTERNA“. — P. K. O. Nr. 191275. Gegr. 1920
אינקאסא פון וועקסלען, פראכטען און דאקומענטען אויף דאנציג, אלעס וואס תיכף ערלעדיגט אויף ביליגע בעדינגונגען, געלד-איבערזענדונגען אין דער גאנצער וועלט
ספעציעל ביליגע קאנדיציעס פאר אלע יודישע בענק
קארעספאנדענץ ווערט געפיהרט אין פאלגענדע שפראכען:
יודיש, פויליש, דייטש, רוסיש, ענגליש און פראנצויזיש.

אכטונג!
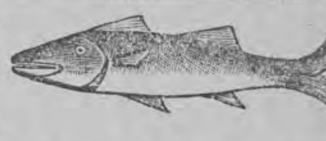
זונטאג, דעם 15-טען סעפט. ד. י. פינקטליך 4 א זייגער נאכמיטאג קומט פאר
א פאך-פערזאמלונג
פון דעם קליינפיש-הענדלער-פעראיין, זאוואדזקא 5
מיר בעטען די מיטגלידער מאסענווייז צו ערשיינען, ווייל עס האנדעלט זיך וועגען אייערע אייגענע אינטערעסען.
9255 מיט אכטונג די פערוואלטונג.

8-ונג יודען-שייבלערס ראיאן
זונטאג, ד. 15. ד.ח. 8 אווענד קומט פאר אין דער שוהל „סיני“ גלובנא 62
א פערזאמלונג
געווידמעט דער הילפס-אקציע פאר די געליטענע אין ארץ-ישראל.
עס בעטייליגען זיך די ה״ה:
לאווניק א. יאעל, ראטמאן ביאלער און י. צערנאווסקי.
יודען פון שייבלערס-ראיאן קומט מאסענווייז!
דער הילפס-קאמיטעט.

די געזעלשאפט פאר יודישע מיטעל-שולן
אין לאדז עפענט א
קינדער-גארטען
פאר קינדער (יונגלעך און מיידלעך) פון 3 יאהר או. אין בנין פון דער יודישער פרויען-גימנאזיע, פירא-מאוויטשא 6.
איינשרייבונגען נעהמט אן דארט די קאנצעלאריע פון 1-12 נאכמיטאג.
9245

עגטשולדיגונג.
דערמיט ענטשולדיג איך זיך פאר דער סעקציע צושניידער ביים מאנופאקטור מייסטער-פעראיין, אליע 1 מאי 2, פאר מיין נישט-טאקטישע האנדלונג און נישט-פאסיגע אויסדרוקען. איך פערזיכער מעהר אזעלכעס וועט נישט געשעהן, און אלס צייכען פון חרטה שענקע איך 20 זל. לטובת׳ן פעראיין.
מיט אכטונג
טוביה וויגאדנע, פאמארסקא 25.

2 ארבייטערינס
ווי אויך א לערן-מעדעל צו קינדער-קליידלעך מאגאזין-ארבייט ווערען פון זאפארט געזוכט ביי ניימאן, אלטער-מארק 11.

Salon Mód
p. f. „AU PETIT PARIS“
właśc. ALA RUBINSTEINÓWNA
81 Piotrkowska 81, tel. 38-65
POWRÓCIŁA z PARYŻA i poleca na sezon jesienny i zimowy **NAJNOWSZE MODELE** po **cenach przystępnych.**

וואוינונגען
צו פערמיטען
1, 2, 3, 4 צימערן און קוך
מיט קארידארן, קלאזעט, באדעצימער, פאסאדזקע-פוסבאדען, גאז, עלעקטרי
פערבונדען מיט דער שטעטישער קאנאליזאציע איז פון זאפארט צו פערמיטען
נאווא-צעגעלניאנא 35
צו ערפאהרען אויף דער שטעל.

מיט טיפען טרויער מאכען מיר בעקאנט, אז נאך קורצע און שווערע ליידען איז געשטארבען מיט א טראגישען טויט אין בליהענדען עלטער פון 33 יאהר אונזער ליבער און אונפערגעסענער
נ״ע בן-ציון ב״ר שלום טוביה ז״ל יאקובאווסקי
די לוי׳ קומט פאר היינט, פרייטאג, ח׳ אלול תרפ״ט, 2 א זייגער נאכמיטאג, פון פראזעקטאריום לאנקאווא 32, וועגען וואס עס טיילט מיט אין גרויס צער
די טיפטרויערנדע פאמיליע.

ניי'ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

13 פרייטאג
ח
אלול תרפ"ט

סעפטעמבער
זון-אויפגאנג 5.06
זון-אונטערגאנג 5 56
ליכט-צינדען: 5,44

די סענסאציע ארום די „שטייער-מאכערס"
וואס ערקלערט וועגן דעם עניז די פירמע „עמיל העבלער"

מיט עטליכע טעג צוריק האבען מיר געבראכט די סענסאציאנעלע ידיעה, אז אין לאדז איז ארעסטירט געווארען א געוויסער א. א. ליבערמאן, וועמען מ'האט פארגעווארפען, אז כדאי 10,000 זל. האט ער זיך אונטערגענומען צו ערלעדיגען א רייהע שטייער-ענינים פאר א בעוואוסטער הויגער אקציע-געזעלשאפט. ברענגענדיג א רייהע פרטים, האבען מיר קיין איין מאל נישט אנגערופען דעם נאמען פון דער פירמע.

איצט האבען מיר פון דער פירמע „אקציענ-געזעלשאפט" עמיל העבלער" בעקומען א בריף, וועלכען די פירמע האט צו עשיקט צו דער ווארשאווער צייטונג „אונזער עקספרעס", וואס האט די זאך פארגעשטעלט אזוי, אז די פירמע העבלער האט געוואלט דורך דעם „מאכער" אפנארען דעם מלוכה-אוצר.

אין דעם בריף, וועלכען די פירמע בעט אונז צו פערעפענטליכען, ווערט געזאגט:

1) ס'איז נישט אמת, אז אונזער פירמע איז א דייטשע, זי איז ווי מ'זעהט פון איהר נאמען א בעלגישע.

2) ס'איז נישט אמת, אז אונזער פירמע איז שולדיג 600,000 זל. שטייער און אז זי האט זיך פערשטענדיגט מיט „מאכער" אדאם ליבערמאן, אז ער זאל בעפרייען פון דאזיגען שטייער. דאנענגען איז ריכטיג, אז אונזער פירמע האט אין שטייער ענינים דעם-לאנגט עטליכע רעקורסען, וועלכע זענען ליידער א לאנגע צייט געבליבען אהן א תשובה און אז א רעוויזיע מצד דער מאכגעבענדער שטייער-מאכט. מייטער איז ריכטיג, אז איינער פון די העכערע בעאמטע פון דער פירמע האט זיך פערשטענדיגט מיט דער פערוואלטונג פון דער פירמע, אז צו איהם האבען זיך אליין געווענדעט פערמיטלער אין שטייער ענינים, וועלכע האבען זיך פאר אן אפצאהל פון 10.000 זל. אונטערגענומען צו ערלעדיגען אונזערע שטייער-ענינים אין דער פינאנץ-קאמער. די דאזיגע פערמיטלער, בפרט איינער פון זיי האבען ארויסגענומען א זעלטענע ארגאניזאציע און אזעלכע איינצעלהייטען פון דעם ענין וואס זענען אונז דירעקט פראטאקאל-רעסירטע נישט צו ענגליך געמאכט געווארען דורך דער פינאנץ-קאמער. די פערמיטלער האבען ערקלערט די הויך פון זייער „פראווזיע" דורכדעם, וואס זיי מוזען פלוצלינג בעצאהלען א הויכען בעאמטען פון דער פינאנץ-קאמער, וועלכער האט דערפאר פערשפראכען אויפצוהערען שיקאנירען די פירמע.

3) ס'איז נישט אמת, אז די מאכט האט זיך אנגעשטויסען אויף א עלכע מאכינאציעס. דאגעגען איז אמת, אז באלד ווי ס'איז אנגעקומען דער פארשלאג פון די פערמיטלער האבען מיר נישט געבענדיג זיי קיין גראשען, מיטגעטיילט דער פאליציי, מיר האבען געראכענט אז א א פירמע, וואס אכטעט זיך, איז מחויב צו היטען, אז די מאכט און שטאט זאל אפגערייניגט ווערען און מיטאוואכען, אז דאס געזעלשאפטליכע לעבען, וואס ווערט מיט אזוי פיל מיה פאגירט דורך דער רעגירונג, זאל ליידען.

לאדזער יודען!

ליינט נישט אב אויף שפעטער, גיבט אייער תרומה לטובת די געליטענע יודען אין ארץ-ישראל.

שרעקליכער פארפאל אויף פיעטריקאווער גאס
טראמוואי פאהרט איבער א יודישען יונגערמאן און צושניידט איהם אויף צווייען

נעכטען ארום האלב 8 א זייגער אין אווענד איז אויף פיעטריקאווער גאס נעבען נומער 4 געשעהען א שרעקליך אומגליק. דער טראמוואי האט איבערגעפאהרען אויף טויט א יודישען יונגערמאן, מיר דערווייסען וועגען דעם טראגישען פאל פאלגענדע פרטים:

אין דער דערמאהנטער שעה האט א יונגערמאן געוואלט אריבערגעהן אויף פעטריקאוער גאס פון איין זייט אויף דער צווייטער, ער האט זיך אבער פערטשעפעט אין די שינעס און איז אומגעפאלען, אין דעם מאמענט איז מיט דער גאנצער שנעלקייט אנגעקומען א טראמוואי און דעם יונגענמאן איבערגעפאהרען. דער אומגליקליכער האט נישט בעוויזען אפילו א געשריי צו געבען, און גאס איז געווארען א שרעקליכער טומעל, מ'האט אויפגעהויבען דעם טראמוואי און פון דארט ארויסגענומען שוין א איינגאנצען צושניטענעם טויטען קערפער.

מ'האט דעם טויטען קערפער אריינגענומען אין טויער אויף פיעטריקאווער 43 און פון זיינע דאקומענטען האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דאס איז דער 33-יעהריגער בן-ציון יאקובאווסקי, וועלכער וואוינט פון קאנסטאנטינער 65.

וועגען דעם פארפאל האט מען מיטגעטיילט „חסד-של-אמת", וועלכע האט רעלעוירט איהרע מיטגלידער דער מת איז איבערגעפיהרט געווארען אין שטאטישען פראזעקטאריום. מיט דער לויה פון דעם טראגיש-אומגעקומענעם פערנעהמט זיך „חסד-של-אמת".

43 באנדיטען פאר'ן געריכט
10 טאג וועט דויערען דער גרויסער פראצעס

(—) אין דעם לויפענדען חודש וועט פארקומען דער גרויסער פראצעס: געגען: אדאם קאטשמארעק, שטשעטשינסקי, קוקי און דער בלוטיגער באנדע וועלכע האט א לענגערע צייט טעראריזירט די לאדזער וואיעוואדשאפט.

אויף דער ווירטשאפטליכער זיצונג פון'ם קרייז-געריכט איז דער פראצעס בעשטימט געווארען אויפ'ן 23 סעפטעמבער. אויף דער בעשולדיגונגס באנק וועלען זיצען 43 באנדיטען מיט קאטשמארעק און שטשעטשינסקי'ן בראש. עדות זענען פערהאן 118. עס וועלען פערהאנדעלט ווערען מעהר ווי 40 באנדיטען-אנפאלען. ספעציעל בלוטיג-בעשווערט איז די באנדיטען-אנפאלען איז שטשעטשינסקי. דער מער דער פון מיכאל קרול. דער פראצעס זאל דויערען 10 טאג.

צוליב דעם, וואס עס ווערט ערווארט א גרויסער אנדראנג פון פובליקום, וועט די פראקורטור דיאלע קאנצעלאריע ארויסגעבען ספעציעלע איינטריטס-קארטען אויפ'ן פראצעס.

נעכטען האט בעזוכט לאדז
דער לעטישע אגראר-מיניסטער, אלבערינג

נעכטען האט אין אונזער שטאט געווייל דער לעטישער אגרר-מיניסטער אלבערינג. געקומען איז ער אין דער בעגלייטונג פון דירעקטאר פון רעפארטאמענט ביים אגרר-מיניסטעריום, טשעכאנאווסקי; און פערזענליכען סעקרעטאר פון מיניסטער ניעזאביטאווסקי.

די געסט זענען געקומען פון קאשטיעלנע, וואו זיי האבען בעזוכט די עקספערימענטאלע סטאנציע, וועלכע האט בעקומען א גאלדענעם מעדאל אויף דער אויסשטעלונג אין פוזען. די געסט האבען אויך בעזוכט די אגרר-שולע פאר פרויען.

ביידע אינסטיטוציעס האבען געמאכט אויף די געסט א זעהר גוטען איינדרוק. דער מיניסטער אלבערינג האט דאן אפגעשטאט א וויזיט דעם וויצע-וואיעוואדע ד"ר י. רושניעצקי, וועלכער האט אויפגענומען די געסט אין דער וואיעוואדשאפט מיט דער אסיסטענץ פון דער לייטערין פון דער אגרר-אפטיילונג אינזש. שאסטאק און פון'ם לייטער פון דער אינדוסטריעלער-אפטיילונג, אינזש. פיאסעקאווסקי.

נאך דער וויזיט האבען די געסט בעזוכט די „ווידזעווער מאנופאקטור".

Dr. H. WOŁKOWSKI
צוריקגעקעהרט
– און איבערגעצויגען אויף –
צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87
ספעציעל ארצט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
עמט אן פון 8–10 פריה, 12–2 נ.מ. און פון 4–8 אוו.

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
איינענע פראצאווניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען, ווי: וועלטרעקס אויף פלאטפוסען, קונסטליכע פיס, נארסעטען א. ז. ו. קאמפאנגנט פון 5—7 אוו.
צוריקגעקעהרט.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אינטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.

גאסטראלען פון די בעוואוסטע ארטיסטען
מ. לאמפע און פ. מענדעלעוויטש

שבת, 4 נאכמיטאג צו ביליגע פרייזן
די אויסגענומענע פיעסע
די גנבים
אין 4 אקטען פון פ. בימקא.
הויפט-ראל „שבר"—מ. לאמפע

זונטאג, ד. 15-טען, 9 אוו. צו ביליגע פרייזן די אין לאדז בעליבטע פיעסע
ווייסע שקלאפן
אין 4 אקטען פון זאלאטארעווסקי.
הויפט-ראל „אליהו צייטלין"—מ. לאמפע.

שבת, דעם 14-טען, 9 אווענד — די שוין לאנג נישט געשפילטע פיעסע
קעניג ליר
אין 4 אקטען מיט געזאנג פון י. גארדין.
הויפט-ראל „דוד משה'לעס" — מ. לאמפע.

מאנטאג, דעם 16-טען, 9 א זייגער אווענד צו ביליגע פרייזען
גאט, מענש, טייוול
אין 4 אקטען פון י. גארדין. הויפט-ראל „הערשעלע דובראוונער"—מ. לאמפע.

דינסטאג, דעם 17-טען, ווערט נישט געשפילט.

מיטוואך, דעם 18-טן, 9 אווענד 50% פון דער ריינער הכנסה לטובת די געליטענע פון ארץ-ישראל
טוביה דער מילכיגער
אין 4 אקטען פון שלום-עליכם.
הויפט-ראל „טוביה"—מ. לאמפע

בילעטען צו בעקומען אין דער קאסע פון פילהארמאניע-זאל.
אדמיניסטראטאר: מ. ארנוואלד. מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1911

(—) היינט וועט זיין לאקאל פונ'ם מיליטערישען אמט, פיעטרקאווער 212, פארקומען די רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1911.

צו דער רעגיסטראציע דארפען זיך מעלדען די געבוירענע אין יאהר 1911, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פונ'ם 1 פאליציי קאמיסאריאט און זייערע פאמיליע-נעמען הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען

Sz T U W Z Ż

און די וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פונ'ם 7 פאליציי קאמיסאריאט און זייערע פאמיליע-נעמען הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען

R S T U

מארגען דארפען זיך שטעלען צו דער רעגיסטראציע די, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פונ'ם 2 פאליציי קאמיסאריאט מיט די פאמיליע-נעמען אויף די בוכשטאבען

A B C D E F G H CH

און די וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 7 קאמיסאריאט מיט די פאמיליע נעמען אויף די בוכשטאבען

W Z Ż

צוגאב-פאבאר

היינט פרייטאג דעם 13 8 א זייגער אין דער פריה וועט אין לאקאל אויף פאמארסקא 18 פארקומען א צוגאב-פאבאר פאר די געבוירענע פון 1888 ביז 1908, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9, 11 פאליציי-קאמיסאריאטען, און וועלכע האבען צוליב וועלכע ס'איז סבות נישט רעגולירט זייער מיליטער-דינסט.

מארגען דעם 14 וועט מען רעגיסטרירען די געבוירענע פון יאהר 1888 ביז 1908 וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13, 14 פאליציי-קאמיסאריאטען.

יודישער בירגער!

האסט שוין ערפילט דיין פליכט לגבי דיינע ברידער אין ארץ-ישראל?

ס'פעהלט ריכטיגע, מאכען זיך נאך פאלשע אויך...

(2) אין קרייז-געריכט איז נעכטען פארגעקומען דער פראצעס געגען קאנסטאנטין צוכרי פון בזשעזשין, וועלכער האט זיך אויסגעגעבען פאר אן אנגעשטעלטען פון פינאנץ-אמט און אויסגענארט געלד פון נאאיווע מענשען.

צוכרא איז פערמשפט געווארען אויף 3 חדשים טורמע.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט בייננאכט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: עפשטיין, פיעטרקאווער 225; בארטאשעווסקי, פיעטרקאווער 95; ראזענבלום, ציגעל-גאס 12; גארפיין, וווסכאדניא 54; קאפראווסקי, נאווא מיעסקא 15.

אט-גארנישט: ווייבער פלאפלען...

(וו) אין טרעפען-הויז אויף וואוטלסקא 31 האבען זיך צעקריגט צוויי פרויען און באלד איז ענטשטאנען צווישען זיי א געשלעג, וועלכע האט זיך געענדיגט מיט דעם, וואס א געוויסע סטאניסלאווא פיעלזשאק איז שווער פערוואונדעט געווארען.

יודען ברידער!

מיט אפענע הענד טראגט אנטקעגען אייער תרומה פאר אונזערע ברידער און שוועסטער אין א"י.

פון פוילן פאהרט מען שוין דירעקט קיין בראזיליען, ארגענטינע, אורוגוואי

בעקוועמע רייזע פונם פארט אין גדיניע

ס'זענען פארהאן מענשען, וואס זענען קיינמאל נישט געווען אויסער די גרעניצען פון דער מלוכה, וואו זיי וואוינען. איינינע, ווייל ס'פעהלט זיי אויס אויף הוצאות. אנדערע, ווייל ס'פעהלט זיי דער ווילען צו בעקומען איינדרוקען, זעהען פיינע בילדער, מיט וועלכע ס'איז איבערפולט דער ערד-קוגעל.

א רייזע – דאס איז א צווייטע שולע, וואס איז א מיטעל צו דערקענען און ערווערבען א ברייטערע פארזעצונג פון מענשליכען וויסען, דאס איז א לעהרע, וואס ענטפלעקט צו גרויסע סאטען און ערשיינונגען פון דער נאטור, דאס איז א אי-בערזיכט פון מענשליכער ארבייט און דערגריי-כונגען אויף אלע געביטען פון וויסען.

90 פראצ. פון אלע רייזענדע פאהרען נאך ברויט קיין אמעריקא. ס'זענען אבער פארהאן אויך אזעלכע, וואס בעזוכען טויזענדער שטעדט אויף יענער זייט ים צוליב געזעלשאפטליכע סטודיעס, אדער צוליב פערגניגען.

לעצטענס האט זיך פערשטארקט די בעווע-גונג קיין בראזיליען און די אויפמערקזאמקייט פון די פאסאזשירען האט זיך געווענדעט אויך אויף דער בעקוועמליכקייט פון דער רייזע און אויף דעם, אז מ'זאל די רייזע מאכען אנגענעהמער בפרט צוליב אזא ווייטען מהלך.

ווי ס'שרייבען אונז אונזערע לעזער פון א רייזע שטעדט אויף יענער זייט ים האבען בפרט די שיפען פון דער קעניגליך-האלענדישען לאיד דע-רויף געווענדעט זייער אויפמערקזאמקייט און די שיפען פון דער דאזיגער ליניע זענען גאנץ זעהר בעקוועם פאר די רייזענדע. אינטערעסאנט, אז געווענליך פיהלען זיך מענשען נאך אזא רייזע אויסגעמאטערט. די פאסאזשירען אויף די שיפען פון קעניגליך-האלענדישען לאיד, א דאנק די בע-קוועמליכקייטען, וואס זענען אויף די שיפען איינ-געארדענט, דער ענטשפרעכענדער בעשפייזונג און א דאנק דעם, וואס די רייזע ווערט פאר זיי אויף פערשידענע אופנים געמאכט אנגענעהם, פיהלען זיך נאך דער רייזע געזונד און מינטער.

לעצטענס איז איינגעפיהרט געווארען א גע-זעץ, לויט וועלכען די עמיגראנטען קענען ארויס פאהרען נאר פון א פוילישען פארט. דער קעניג-ליך-האלענדיש לאיד איז געווען דער ערשטער, וועלכע האט פאקטיש אנגעהויבען די רייזעס פון גדיניא. איצט קען מען שוין דורך גדיניא פאה-רען קיין שערבורג, ליסאבאן, אויף די קאנארישע אינזלען, קיין ריא-דע-זשאנעירא, מאנטע-ווידעא, בוענאס-איירעס א.א.וו.

די רייזעס געשעהען בעקוועם און קאסטען נישט טייער. אין דער איצטיגער צייט איז עס א דערגרייכונג סיי פאר'ן פוילישען פארט גדיניא און סיי פאר'ן קעניגליך-האלענדישען-לאיד, וועלכער איז געווען דער ערשטער, וואס האט זיינס א שיף געשיקט קיין גדיניא.

פ. ש.

CASINO

לעצטע טעג! לעצטע טעג!

„שטאט פון ליבע"

(QUARTIER LATIN)

מעכטיג עקיא-מייסטערווערק, אין די הויפטראלען:

IWAN PETROWICZ i CARMEN BONI

בעמערקונג: די בילעטען זענען נישט געהעכערט. נארמאלע פרייזען.

ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ל. קאנטאר

דער בופעט איז רייך פערזעהן מיט אויסארבייטונגען פון דער פירמע „E.Wedel"

:—: און געבעקסען פון דער ציקערניע „Eryk" אינה. ע. שאקאווסקי :—:

די סעאנסען הויבען זיך אן 4.30 נאכמיטאג.

פאספארט: און הנחה בילעטען נישט גילטיג.

דריי באנקראטירטע יודישע פירמעס

כראניק פונ'ם האנדעלס-געריכט

(2) דאס האנדעלס-געריכט האט נעכטען ערקלערט פאר באנקראט די פירמע אבא ליבערמאן, נארוטאוויטשא 38.

אלס געריכטס-קאמיסאר איז בעשטימט געווארען דער האנדעלס-ריכטער עמיל האדריאן און אלס קוראטאר א וואקאט לעאנארד שימאנקע-וויטש. דעם באנקראטירטען האט דאס געריכט בעשלאסען אפצוגעבען אונטער דער אויפזיכט פון פאליציי.

אויף איינענעם פערלאנג, האט דאס האנדעלס-געריכט ערקלערט אנ'אויפארלאשטש דער פירמע ישראל ראזען, גראנסקא 64, אלס געריכטס-קאמיסאר איז בעשטימט געווארען דער האנדעלס-ריכטער גלוגלא, און אלס קוראטאר ה' יעושי חאלפסאן.

אויף איינענעם פערלאנג איז אויך ערקלערט געווארען אנ'אויפארלאשטש דער פירמע אשר אלפערין, ציגעלגאס 53. אלס געריכטס-קאמיסאר איז בעשטימט געווארען דער האנדעלס-ריכטער ליבראך, אלס קוראטאר א"ו. מאריץ גילארע. דעם באנקראטירטער איז אפגעגעבען געווארען אונטער פאליציי-אויפזיכט.

דער נייער טעאטער-סעזאן אין יודישען טעאטער (פילהארמאניע-זאל)

(—) דאס יודישע טעאטער אין פילהארמאניע האט מיט פרישע טעמפעראמענט און ענערגיע אנגעהויבען דעם נייעם יודישען טעאטער-סעזאן אין לאדז.

צוזאמען מיט'ן גאנצען אנסאמבל נאסטראלירט ווייטער דער בעקאנטער און בעליבטער געווארענער ארטיסט מאריס לאמפע מיט זיין פארטנערין פאניע מענדעלעוויטש. די דירעקציע האט זיך געשטעלט פאר א ציל אין נייעם סעזאן צו אר-מען מיט א פערוויילונגס-רעפערטואר אויך צו שטעלען אנ'ערנסט קינסטלערישען רעפערטואר.

צו דער ערעפנונג פון סעזאן וועט שבת נאכמיטאג געשפילט פיקאס „גנבים", שבת אין אווענד — „קעניג ליר", זונטאג אין אווענד — „ווייסע שקלאפען", מאנטאג — „נאט מענש און טייוועל", מיטוואך — „טוביה דער מילכיגער".

פון דער מיטוואכ'דיגער פארשטעלונג גיט די דירעקציע 50 פראצענט לטובת די געליטענע אין ארץ-ישראל.

אכטונג, געעהרטע קונדשאפט!

צוליב'ן הערשענדען קריזיס האב איך פערקלענערט די פרייזען פון אלערארט

קאסמעטיק פערפומען, זייפען, פודערן, העלנישע בלומען-וואסערן אלערליי קרעמען

בעזוכט מיין פערפומעריע און איהר וועט זיך דערין איבערצייגן

מיט אכטונג

I. DRUKIER פערפומעריע

Łódź, Zawadzka 11, tel. 75-92

אכטונג ה"ה פריזיערס! בלומען-וואסערן נאר 3.20 א קילא, ראזיר-זייף „פיקסין" 7.50 א קילא,

אלערליי שטאהל-ווארען און פלאטין. בעמערקונג: פאר ענגראסיסטען–ראבאט!

אויף לויז

נעם איך אן צו טרייבען צו שפולען בוימוואל און זייד צו בילינע פרייזען און רעיעלע בעהאנדלונג.

סאלנא 12.

א קוואליפיצירטע

פערקויפערין

פון דער דאמען-קאנפעקציע ווערט פון זאפארט געזוכט. צו ערפאהרען אין אדמיניסט-ראציע.

ענטשולדיגונג

דערמיט בעט איך ענטשולדיגונג ביי ה' כאלסקי האלבארסקא 16 פאר מיין נישט טאקטישען ארויסטריט וואס ב'האב געטאן אין ענ'-אויפגערעגטען צושטאנד.

מיט אכטונג

זיגמונד סטרוניצקי

ענטשולדיגונג

דערמיט בעט איך ענטשולדיגונג ביי ה' עליאש, ארייך דאמבראווסקא 4, פאר מיין נישט טאקטישען ארויס-טרעטונג קעגען איהם, אלס צוריי-בען פון חיטה שפענד איך 10 זל. לטובת בית היתומים קיליגשער 40. מיט אכטונג

ש. גאלדשטיין

א לערנ-יונגעל

באלד געצאהלט ווערט געברויכט ביים שמ-עדירער קאהאנע קיליגסקי 64.

א צימער

מיט 1 פענסטער אויפן 1-טען שטאק מיט אלע בע-קוועמליכקייטען אויף די זגערזשער גאס פארן באלי-טער מארק אונגאנצען אי-בערצוגעבען צו ערפאהרען פאמארסקא 3, וו. 3

פון זאפארט איבערצוגעבען

א שטוב מיט א קוך

אויף די אגראדאווא ביז די זאכאדניע צו ערפאה-רען פולנאצנא 18 ביי זוסמאן פון 1 ביז 3

צו פערמיטען

1 אדער 2 צימער אלס סובלאקאטאר זאכאדניא 11 ביי רוינע מעק-לערס געוואונשען

א לעהרער

מיט רעגירונגס-רעכט, 15 יאהר פראקטיק, ערטיילט לעקציעס פאר שילער און ערוואקסענע: פויליש, דייטש פראנצויזיש, מאטעמאטיק און בוכהאלטעריע. שיף, שוו. יאקובא 12 אין דער אפטיי-גע 1-טער שטאק.

לעהרערין

גוטע פעדאגאגין ערטיילט אונטעריכט פאר ערוואק-סענע אין יודישע, פוי-לישע און דייטשע שפרא-כען צו ביליגע פרייזען לאסמאן בזשעזינער 15

עלעגאנטע פרויען

נוצען אויס די געלעגענ-הייט. פערקויף פון פער-שידענע מאדערנע אויס-סארטירטע פאלקען קאנסטאנטינער 15 ביי פרוי צוקער

גאנץ לאדז

דארף איינמאל פאר אלע מאל וויסען, אז 6 פא-טאגראפיעס פאר 2,50 קריגט מען נאר אין פא-טאגראפיע „סטודיא" פולנאצנא 29. בעמ.: פאס און זעמטליכע דאקומענ-טען פאטאגראפיעס באלד נאכ'ן פאטאגראפירען.

א טיטען-מאכער

ווערט געזוכט ביי מ. קאלמאנאוויטש זשקאנטנא 35.

א בעקוועמע

וואוינונג

פאר 1 אדער 2 ארבייטע-רינס איז איבערצוגעבען אין רוג בזשעזשינער און פראנציסקאנער אפערטען אין „נ. פ." אונטער A. M

טריקא-וועש

צו נייהען ווערט געזוכט א מעדעל. צו מעלדען זיך נאוואמיעסקא 15 ביי לאנדע

קראפט-שפולעץ

כמעט ווי נייע פרייזוויר-דיג צו פערקויפען קילינ-סקיעגא 21 רעכטע אפ. 2 טער שטאק וו. 18

נאכ'ן מגדירען פון היע-סערען שטודיום אין אויס-לאנד ערטייל איך ליטעראטור, קאנווערסאציע און קא-רעספאנדענץ אין דייטש און פראנצויזיש ווי אויך ענציקלעגע בריף צו מעסיגע פרייזען. אפערטען אונטער "Studium"

א יונגעל

פון ארענטליכע עלטערן זוכט א שטעל אין א געשעפט געצאלדען אהן בעלויינונג. צו ערפאהרען פאנסקא 45 ביי זילבערשטיין

א קוואליפיצירטע

שפולערין

ווי אויך א לערן-יונגעל ווערען געברויכט אין א סוויטער-פאבריק צו ער-פאהרען ביי ש. גאלד-בערג קאמיענא 1

א שעהן

מעבלירט-צימער

פאר 2 אדער 3 יונגע-לייט צו שלאפען מאנאט-ליך צו צאהלען פא-לודניאווא 20 וו. 37 2-טן הויף לינקס איינגאנג

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej).

Od 10.IX. do 16.IX. 1929

Dla dorosłych:

SALAMBO

(CÓRKA HAMILKARA)

Podług powieści Gustawa Flauberta

W rolach głównych:

Jane de Balzac, Henri Baudin i Rolle Norman

Dla młodzieży:

„Przeznaczenie"

Dramat życiowy w 10 aktach.

בעקאנטמאכונג

דערמיט מאכען מיר בעקאנט דער ג' קונדשאפט או אונזער הערן און דאמען פריזיער-אנשטאלט

איז ווי-פר איינגעצן מעסיג.

ערשטקלאסיגע פאכמענישע קרעפטען און מער נער או: אין דאמען-סאלאן. אויסגעצייכענטער כאר ניקור. מיר עמפפעהלען זיך ווייטער דער געעהרטער קונדשאפט.

מיט אכטונג

M. i L. PILICHOWSCY, Cegielniana 53 w podwórzu tel. 64-03

אכטונג, ווסכאדניא-גאס און אומגעגענד

די נייע-ערעפנטע ביט שריפטען-ביורא

„TEMIDA" ווסכאדניא 57

אונטער דער לייטונג פון גוט-בעקאנטע: מ. פשעניצא און די מיטארבייט פון פאכמענישע קרעפטען, ערלעדיגט פינקטליך שנעל און ביליג: קלאגען, רעקורסען, ביטעס אין פערשידענע אמטען, גיבט ערקלערונגען אין שטייער-פראגען.

ספעציעל פארטאטעק דאכאדאווי

קומט און איבערצייגט אייך, געדענקט דעם אדרעס: מ. פשעניצא, ווסכאדניא 57. 9262

DYREKCJA

KOLEI ELEKTRYCZNEJ ŁÓDZKIEJ, Sp. Akc.,

podaje do wiadomości, że w czasie trwania robót, związanych z ułożeniem jezdni asfaltowe na ul. Piotrkowskiej, ruch tramwajów na ul. Piotrkowskiej w porze nocnej, t. j. od godziny 23 do godziny 6.30 będzie nieregularny, przyczem na odcinku od placu Wolności do ul. Radwańskiej ulegnie jednostronnemu lub nawet całkowitemu wstrzymaniu. W tym przypadku pociągi będą kierowane z Placu Wolności przez ul. 11-go Listopada, Gdańską, Kopernika, Żeromskiego i Radwańską do ul. Piotrkowskiej i z powrotem.

Zakład Ślusarsko-Mechaniczny

W. MACIASZEK, ul. Pusta 5

בויט שפולמאשינען, שלויכשפול - מאשינען, טרייבמאשינען קרייץ - שפולמאשינען, טריקא-שפולמאשינען, טרייבמאשינען אויף זייד און שפולמאשינען אויף זייד, מאשינען צו גלאנ-צען גארן, טראנסמיסיעס ווי אויך פערשידענע רעפעראטורען פון מאשינען און לייטען פער-שידענע מעטאלען.

ענטשולדיגונג.

מיר ענטשולדיגען זיך פאר דער פערהאלטונג פון אלנעמענעם בעקליידונג-פעראיין, לאגעוניצקא 4, פאר אונזער נישט ריכטיגע האנדלונג אין דער שאפ. מיר פערזיכערן, דאס מעהר וועט אזעלכעס נישט פארקומען.

מלינארסקי, מאשענבערג, מידלארש, מאלארוש, הערשקאוויטש.

ס'ווערט געזוכט

א גראוועער

אויף אהיימצונעהמען ארבייט. צו מעלדען זיך אין דער פירמע „GENTLEMAN"

אלעקסאנדראווסקא 156.

דער בליהענדיגער שטעטעל

א װאונדערליכע מעשה מיט א יודישען סוחר, װאס האט זיך געלאָזט איבעררעדען פון אַ פּריצ'טע, זיך געשמד'ט און איז געװאָרען א דוכּס, און װי אַזוי ער האט דערנאָך תּשובה געטהון איבער אַן עלילת דם, — פון די װאונדערליכע יודישע פאָלקס־מעשיות

געקליבען און אנגעשריבען פון ר. אייזלאַנד

.1

די מעשה איז זיך פערלאָפען אין די צייטען, װען דער מלך פּאָניאַטאָװסקי האָט געקעניגט אין פּוילען. דער קעניג איז זיך געזעסען אין זיין הויפּטשטאָט װאַרשא און די מדינה איז געװען צערטיילט צווישען די דוכּסים, און די דוכּסים פון דער מדינה האָבען געװעלטיגט איבער זייערע שטעט און דערפער ממש װי די מלכים. זיי פלעגען דעם מלך נאָר צאָהלען מס און איינמאָל אין דריי יאָהר זענען זיך אַלע דוכּסים צוזאַמענגעפאָהרען קיין װאַרשע צו אַ גרויסער אסיפה, דאָ האָבען זיי אַרומגערעדט די ענינים פון דער מדינה און געגעבען דעם מלך עצות, װי אַזוי ער זאָל פיהרען די ממשלה. די גאַנצע צייט, װאָס די אסיפה האָט געדויערט, זענען די דוכּסים געזעסען אין װאַרשא און דערנאָך זענען זיי זיך אַהיים געפאָהרען, יעדער צו זיין הויף און זיינע גיטער.

די שטאָט קאָלבישאָװ, װאו דער אַפּטער צדיק איז געװען רב אין זיינע יונגע יאָהרען, האָט געהערט צו אַ דוכּס, אַ גרויסער אַדיר, װאָס האָט געװאוינט אין אַ הויף כּמה וכמה מיילען הינטער דער שטאָט. דער דאָזיגער דוכּס האָט געהאַט אַ סך שאָף און רינדער, גערטנער און כערדער און אָהן אַ שיעור װעלדער און פעלדער און ער האָט געהאַט אַ שם איבער דער גאַנצער מדינה. ער איז אויך געװען אַ גרויסער קרוב למלכות, און װען די דוכּסים פלעגען צוזאַמענקומען צו דער אסיפה אין װאַרשא, פלעגט ער זיצען נאָהענט צום קעניג.

און דער דאָזיגער דוכּס איז געװען אַזאַ גרויסער שונא ישראל, אַז ס'איז נישט געװען קיין גלייכען צו איהם אין גאַנץ פּוילען. און כאָטש ער האָט געמוזט האַנדלען מיט יודען, װייל זיי זענען געװען די איינציגע, װאָס האָבען אָפּגעקויפט די תּבואות און רינדער, האָט ער אָבער אַליין מיט זיי קיין שום משא ומתן נישט געהאַט, און זיי האָבען זיך נישט געטאָרט װייזען פאַר זיין פּנים, זייערע אַלע געשעפטען זענען געפיהרט געװאָרען דורך זיין עקאָנאָם, װאָס האָט פערװאַלטעט איבער זיינע גיטער, און איטליכער יוד, װאָס האָט געהאַט אַן עסק אין הויף, האָט געמוזט אָנקומען צו דעם דאָזיגען עקאָנאָם.

איינמאָל איז געקומען אין הויף אַריין זעהר אַ שעהנער יוד, מיט אַ הדרת פּנים און מיט איידעלע מאַנירען און ער האָט געקענט רעדען זעהר שעהן פּויליש. דער יוד איז געװען אַ תּבואה־סוחר פון איינעם פון די שטעטליך, װאָס האָבען געהערט צום דוכּס. אין הויף אַריין איז ער געקומען קויפען תּבואה, און ער האָט זעהר גוט געקענט אַלע מנהגים פון דעם הויף און די פיהרערצען פון דעם דוכּס און זיין עקאָנאָם. און אַז ער איז צום ערשטען מאָל געקומען צום עקאָנאָם, האָט ער געפונען חן אין זיינע אויגען מיט זיין שעהנהייט און זיין גאַנג און זיין שעהנעם פּויליש רעדען. האָט ער געזאָגט צו דעם יודען, אַז װייל ער געפעלט איהם אַזוי, װיל ער מיט איהם גיכער האַנדלען, װי מיט אַנדערע יודען, און װען ער װעט זיך מיט איהם בעסער בעקענען און װעט זעהן אַז ער האַנדעלט עהרליך, װעט ער איהם די תּבואה געבען אויף באָרג, ביז ער װעט זי פערקויפען צו אַנדערע, און דאַן װעט ער בעצאָהלען. און אַזוי איז טאַקע געװען. דער סוחר איז געװאָרען אַן אָפטער אַריינגעהער אין הויף, האָט געהאַנדעלט באמונה און ער איז זעהר געפעלען געװאָרען דעם עקאָנאָם, און דער עקאָנאָם האָט איהם אָפּגעגעבען די גאַנצע תּבואה אויף באָרג, און דער יוד איז געװאָרען איינער פון די גרעסטע סוחרים אין לאַנד. און דער יוד איז אַריינגעגאַנגען און אַרויסגעגאַנגען אין דעם דוכּס הויף אַ לאַנגע צייט, געקויפט און פערקויפט זיינע תּבואות, און פאַר דער גאַנצער צייט האָט ער קיינמאָל נישט געזעהען, נישט דעם דוכּס און נישט זיין בני־בית, ביז דער פּריץ איז געשטאָרבען.

נאָכ'ן טויט פון דוכּס'ס איז דער יודישער סוחר איינמאָל, װי זיין שטייגער, געקומען אין הויף אַריין װעגען אַ געשעפט און זיך גלייך געלאָזט געהן צום עקאָנאָם. דער דוכּס האָט נאָך זיך איבערגעלאָזט אַ יונגע שעהנע אלמנה. און נאָכדעם װי איהר מאַן איז געשטאָרבען, האָט די יונגע אלמנה זיך גענומען אָפּגעבען מיט די געשעפטען פון איהרע גיטער. און יענעם טאָג, װען דער יודישער סוחר איז געקומען אין הויף אַריין איז די אלמנה געשטאַנען פון װייטען, און װי זי האָט אויפגעהויבען די אויגען און דערזעהן אַזאַ שעהנעם יודען מיט אַ שװאַרצער באָרד, אַזאַ שטעל און אַזאַ שעהנעם גאַנג, האָט זי געשיקט רופען נאָך דעם עקאָנאָם און איהם געפרעגט, װאָס איז דאָס פאַר אַ מענש און װאָס ער טוט דאָ אין הויף. האָט איהר דער עקאָנאָם אַלץ דערצעהלט װעגען דעם יודען, אַז ער איז אַ תּבואה־סוחר, אַז ער איז אַן אַריינגעהער אין הויף שוין אַ לאַנגע צייט, קויפט אָפּ אַלע יאָהר אַלע תּבואות, האַנדעלט עהרליך און איז בכלל זעהר אַן עהרליכער מענש. זאָגט צו איהם די אלמנה פון דוכּס:

— איהר װעט פערטיג װערען, זאָלט איהר אַזוי גוט זיין, זאָגען דעם יודען, ער זאָל אַריינקומען צו מיר. איך דאַרף מיט איהם עפּעס רעדען.

דער עקאָנאָם האָט זיך אומגעקעהרט אין זיין קאַנצעלאַריע און דערצעהלט דעם סוחר, װאָס ער האָט גערעדט מיט דער פּריצטע װעגען איהם, און אַז די פּריצטע האָט איהם געבעטען, ער זאָל איהם אַריינשיקען צו איהר. האָט זיך דער יוד זעהר דערשראָקען. װאָרים ער האָט נישט פערשטאַנען, װאָס די פּריצטע װיל פון איהם. נאָר דער עקאָנאָם האָט איהם געזאָגט, אַז ער דאַרף זיך נישט שרעקען, מחמת װי איהם האַלט זיך, איז ער דער פּריצטע זעהר געפעלען געװאָרען. און דער יוד איז אַריינגעגאַנגען אין פּאַלאַץ צו דער פּריצטע און זיין האַרץ איז געװען פול מיט שרעק. נאָר װען ער איז אַריין אין איהר חדר, האָט זיך די שרעק אָפּגעטאָן פון איהם. װאָרים זי האָט איהם אויפגענומען זעהר גוט און איהם געהייסען זיצען, װאָס נישט יעדער איז אַזאַ זאַך זוכה אין אַ הויף פון דוכּסים. און די פּריצטע האָט איהם געפרעגט פון װאַנען ער איז, מיט װאָס ער האַנדעלט און װאָס פאַר עסקים ער האָט אין הויף. ער האָט געענטפערט אויף אַ שעהנעם פּויליש על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון. און ער האָט זיך זעהר שטאַרק נושא־חן געװען אין איהרע אויגען. און ער איז אויך צוטומעלט געװאָרען פון דער דוכּסה און פון דעם גרויסען כּבוד, װאָס זי האָט איהם צוגעטיילט.

פון יענעם טאָג אָן איז ער געװאָרען אַן אָפטער אַריינגעהער צו דער דוכּסה. ביז ער האָט שוין נישט געדאַרפט אָנפרעגען ביי די טהירהיטער, נאָר האָט שוין געקענט אַריינגעהען גלייך צו איהר נישט אָנגעפרעגטערהייט. און די דוכּסה האָט איהם אַלעמאָל זעהר שעהן אויפגענומען און זיך זעהר געפרעהט מיט זיין קומען. ביז איינמאָל האָט זי איהם גענומען צורעדען, אַז ער זאָל זיך שמד'ן, װעט זי מיט איהם חתונה האָבען, און ער װעט װערען דער פּאַלעצאָס פון איהר גאַנצען פערמעגען. און ער װעט נאָך װערען אַ גרויסער שררה און א קרוב למלכות. און אַז דער יוד האָט צום ערשטען מאָל דערהערט איהרע רייד איז ער געװאָרען שטאַרק אין כּעס אויף איהר, האָט ער זיך אויפגעהויבען און פערלאָזט איהר פּאַלאַץ מיט כּעס. נאָר אַז ער איז װידער געקומען אין הויף אַריין װעגען געשעפט און זיך װידער געשטעלט פאַר דער דוכּסה, האָט זי װידעראַמאָל אָנגעהויבען איהם איבערצורעדען, אַז ער זאָל זיך שמד'ן און מיט איהר חתונה האָבען, און דאָס מאָל איז ער שוין נישט אין כּעס געװאָרען, נאָר זי אויסגעהערט געלאַסען און נישט געענטפערט נישט יאָ און נישט ניין. און זי איז שטאַרק צוגעשטאַנען צו איהם און איהם נישט אָפּגעלאָזט, ביז ער װעט איהר נישט זאָגען יאָ צי ניין, האָט ער זיך אונטערגעגעבען און איהר צוגעזאָגט צו טון איהר פערלאַנג.

און זיי האָבען ביידע אָפּגערעדט, אַז דערװייל זאָל ער זיך אומקעהרען אַהיים און אַז אין צװיי װאָכען אַרום װעט זי נאָך איהם שיקען צװיי ריטער מיט איהר קאַרעטע, אַז זיי זאָלען איהם נעמען און ברענגען צו איהר. און פאַר דער צייט װעט זי שוין אין הויף צוגרייטען די גלחים און אַלץ, װאָס װעט נויטיג זיין צו דער שמד, אַזוי אַז ער זאָל קענען נאָך נעהמען איהר אמונה גלייך װי ער װעט נאָר איבערטרעטען איהר שװעל. האָט ער זיך אויפגעהויבען און איז אַהיים געפאָהרען און זי האָט איהם מיטגעגעבען צװיי הונדערט רענדלעך, ער זאָל דאָס האָבען װאָס איבערצולאָזען פאַר זיין װייב און קינדער איידער ער װעט אַװעק פון זיי.

און אַזוי װי זי האָט געזאָגט, אַזוי איז געװען: נאָך צװיי װאָכען איז צו זיין הויז צוגעפאָהרען די קאַרעטע פון דער דוכּסה און אויף איהר זענען געזעסען צװיי דינער, װעלכע האָבען איהם געזאָלט ברענגען צו איהר, און דער סוחר איז געשטאַנען, אָנגעשריבען אַ בריף צו זיין װייב און אין דעם בריף האָט ער אַריינגעלעגט די צװיי הונדערט רענדלעך און ער האָט דאָס אַלץ אַריינגעלייגט אין זיין טישקעסטעל און האָט עס פערשלאָסען און דעם שליסעל האָט ער איבערגעגעבען דער װייב. און אַז זיין װייב האָט איהם געפרעגט, װאוהין ער פאָהרט און נאָך װאָס, האָט ער איהר גאָרנישט דערצעהלט, נאָר געזאָגט איהר, אַז ער פאָהרט צו דער דוכּסה װעגען אַ מסחר און אַז ער װעט זיך דאָרטען פערזאָמען אַ לענגערע צייט. דערנאָך האָט ער זיך אויפגעזעצט אויף דער קאַרעטע און איז געפאָהרען צו דער דוכּסה, און אין איהר פּאַלאַץ האָבען שוין אויף איהם געװאַרט די גלחים און זיי האָבען איהם תּיכף אָפּגעשמד'ט און זיי האָבען איהם גערופען מיט'ן זעלביגען נאָמען, װאָס מען פלעגט רופען דעם אַלטען דוכּס, און די דוכּסה האָט זיך זעהר געפרעהט, און זי האָט איהם זעהר ליב געהאַט און איז פון איהם אַ רגע נישט אָפּגעטרעטען. און זיי האָבען זיך געלעבט גליקליך און צופרידען, און זי האָט איהם געבוירען עטליכע קינדער. און װי אַלע משומדים האָט ער מיט דער צייט פיינט געקראָגען אַלע יודען און האָט אויף זיי אָנגערערט אַלדאָס בייז.

פאַװאָס מענשען קושען זיך

צווישען די שטעט, װעלכע װילען פערבאָטען זייערע איינװאוינער זיך צו קושען, געפינט זיך איצט אויך פּאַריז, יעדען אָװענד זעהט מען דאָרטען אויף די װאָקזאַלען און אַרום די װאָקזאַלען אַ סך ליבעס־פּאָרלעך, װעלכע קומען זיך אויפ'ן װאָקזאַל קושען, כּדי מען זאָל מיינען, אַז זיי געזעגענען זיך. אין דער אמת'ן אָבער טראַכטען זיי גאָרנישט אַװעקצופאָהרען. בכלל װערט זעהר אָפט דורך ליבעס־פּאָרלעך אויסגענוצט אָט די מאָדע פון אָפּשייד־קוש, װעלכער װערט נישט שטענדיג אַרויסגערופען דורך ליבע, נאָר אָפטמאָל, להיפּוך, פרעהט מען זיך נאָר, אַז מען געזעגענט זיך. און כּדי דורכצופיהרען דעם אַלגעמיינעם פערבאָט קענען קושען זיך, האָט די פּאַריזער פּאָליציי און אויך די פּרעסע זיך גענומען צו קװאַליפיצירען די קושען און זיי פונאַנדערצוטיילען אין געװיסע קלאַסען. זייט ביי זייט מיט דעם אָקאָרשט דערמאָנטען אָפּשייד־קוש הינטער װעלכען עס פערבאָרגט זיך אָפט זעהר פיל, איז אויך פערהאַן נאָך אַ גאַנצע רייהע אַנדערע קושען: דער קוש צווישען עלטערן און קינדער, דער קוש פון דער ליבע, דער האַנדקוש, דאָס קושען הייליגע בילדער. װעגען אַזעלכע קושען, װאָס האָבען געשפּילט אַ ראָלע אין דער װעלט־געשיכטע איז שוין אָפט געשריבען געװאָרען. אַזוי האָט איבער די אַמאָליגע װיקינגער נאָכ'ן טויט פון זייער פיהרער האַטאַ, געהערשט זיין אלמנה מאַרגאַרעטע. די דאָזיגע מאַרגאַרעטע איז איינמאָל אַריינגעפאַלען און געפאַנגענגעכאַפּט ביי אַ גראַף אין שלאָס, און דער גראַף האָט איהר אויסגעביטען אויף אַ פּאָר אַנדערע אָנגעזעהענע װיקינגער אָבער איידער דער גראַף האָט אָפּגעלאָזען די געפאַנגענע, האָט ער איהר געבונדענערהייט געלאָזט אַריינפיהרען אין זאַל און האָט איהר גענומען קושען אין די ליפּען. דאָס זעלביגע האָבען אויך געטאָן זיינע קרובים. די װיקינגער האָבען נקמה גענומען פאַר דער דערנידעריגונג פון זייער פירשטין דערמיט, װאָס זיי האָבען צושטערט דעם גראַפ'ס שלאָס און אויסגעהרגעט דעם גראַף און אַלע זיינע אונטערטאַנער. אויך אין די בלוטיגע מלחמות צווישען קאַסטיליען און אַראַגאָניען און בעת די לאַנגיעהריגע מלחמות צווישען די איינצעלנע איטאַליענישע פּראָװינצען, האָט קושען זיך אויך זעהר אָפט געשפּילט אַ גרויסע ראָלע. די שעהנע קעניגין דאַגמאַר פון דענעמאַרק האָט מיט אַ קוש זיך געקויפט ביי איהר תּפיסה־אויפזעהער די פרייהייט. מאַרגאַרעטע פון פראַנקרייך, די פרוי פון דעם קעניג לודװיג דעם 11־טען, האָט זיך איינמאָל געקושט מיט דעם גלח אַלען. דער קעניג האָט אָבער נישט געהאַט קיין פערשטענדניש פאַר איהר אידעאַליזם, און ער האָט זיין פרוי פערשיקט אין אַן איינזאַמען שלאָס. אויך ביי די פּאָליטישע װאַהלען האָט דער קוש פון אַ פרוי אָפטמאָל געשפּילט אַ ראָלע. דער ענגלישער פּאָליטיקער פאָקס האָט געהאַט אַ גוטע פריינדין הערצאָגין פון דעװאָנשיר. איינמאָל האָט די הערצאָגין פערהאַנדעלט מיט אַ װעהלער, װעלכער האָט זיך אָפּגעזאָגט אָפּצוגעבען זיין שטים און די שטימען פון זיינע אָנגעהעריגע פאַר פאָקס. דאָס איז אָבער געװען זעהר װיכטיג, און צום סוף האָט די הערצאָגין איהם געגעבען אַ קוש, דערמיט האָט ער צוגעזאָגט, אַז די שטימען זענען געװאָרבען פאַר פאָקס. ער האָט אָבער נישט געמאַכט קיין סוד פון דעם, און באַלד נאָכדעם זענען צו דער הערצאָגין געקומען אויך אַנדערע װעהלער, װעלכע האָבען איהר צוגעזאָגט פאַר אַ קוש אָפּצוגעבען זייערע שטימען פאַר פאָקס.

אינטערעסאַנט איז, װי אַזוי דער געריכט קוקט אויפ'ן קוש.

פרוי עדיט גאַמביע פון ניו־יאָרק האָט אָנגעגעבען אַן אָנקלאַגע אין געריכט, אַז זי װיל זיך גטן מיט איהר מאַן, װייל זי בעקומט פון איהם צו װייניג קושען. אויפ'ן געריכט האָט דער פערטיידיגער פון'ם אָנגעקלאָגטען מאַן געזאָגט:

— קושען זיך איז נאָר אַ זאַך פון טעמפּעראַמענט. אין די ערשטע װאָכען נאָך דער חתונה האָט מען מעהר צייט פאַר צערטליכקייטען, אָבער נאָכדעם מוזען מאַן און פרוי אַרויסװייזען זייער ליבע אויף אַן אַנדער אופן. זיי האָבען אַנדערע אַרבייט, װי נאָר צו פלירטעװען איינער מיט דעם אַנדערען. אין אָנהויב, באַלד נאָך דער חתונה, װייזט מען אַרויס די ליבע שטורמיש, אָבער דער אמת'ער שטאַרקער געפיהל קומט נאָכדעם. נאָר ער געפינט שוין אַ רוהיגערען אויסדרוק און ער טרעט אַריבער אין שטענדיגער פריינדשאַפט.

— איך פערזענליך — האָט געזאָגט אַ צווייטער יוריסט אויף דעם זעלביגען פּראָצעס — האַלט אַז די רייצענדסטע און ריכטליכסטע צערטליכקייט מצד דעם מאַן איז בעת ער קושט זיין פרוי די האַנד. פאַר דער פרוי אָבער פּאַסט מעהר פון אַלץ צו קושען דעם מאַן אין שטערן. דאָס איז דער צאַרטסטער און ליבעפולסטער אופן אַרויסצוװייזען איהר צערטליכקייט, בעזונדערס דעמאָלט, בעת דער מאַן קומט אַהיים מיד און מיט קאָפּ־װייטיק.

איצט װעלען מיר בעהאַנדלען דעם גרויסען געביט פון דער היגיענע פון דעם קוש און פון די קוש־פערבאָטען, בעזונדערס שטרענג בעציהט מען זיך צו ליבעס־פּאָרלעך, װאָס קושען זיך אין דענװער, אין צפון־אַמעריקע. איין צייט איז דאָרטען געװען פערבאָטען יעדע קלענסטע צערטליכקייט אין דרויסען. איין טאָג האָט דער בירגערמייסטער געזעהן, װי אַ פּאָליציסט פיהרט אַ סך פּאָרלעך, װעלכע זענען אַרעסטירט געװאָרען פאַר'ן קושען זיך אין שטאָט־פּאַרק. דער בירגערמייסטער האָט תּיכף געהייסען דעם פּאָליציסט אָפּלאָזען די אַרעסטירטע. „די יונגעלייט טוען דאָס מיט גרויס חשק" — האָט דער בירגערמייסטער מאָטיװירט זיין בעפעהל, — און מיר דאַכט זיך, אַז די דאַמען האָבען אויך גאָרנישט געגען דעם. זאָלען זיי זיך צוליב דעם קושען, ביז די זון געהט אונטער".

אַ פּיטסבורגער כעמיקער האָט אויסגעפונען אַ קוש־באַציל, און דאָס איז געװען די סיבה, װאָס אין מעהרערע צפון־אַמעריקאַנישע קוראָרטען, בעזונדערס אין די ים־בעדער, האָט מען פערבאָטען זיך צו קושען. אין שפּאַניען איז געגרינדעט געװאָרען אַ ליגע אויף צו בעקעמפען דעם קוש. אָבער אינטערעסאַנט איז, אַז די אַנטי־קוש־ליגע האָבען געגרינדעט פרויען, װעלכע טרעטען אַרויס געגען דעם שפּאַנישען מנהג, צו בעגריסען זיך אין עפענטליכע ערטער מיט אַ קוש. דער עיקר מיינען זיי אָבער דערמיט די קושען פון צװיי פרויען. דר. אַרמסטראָנג װאָרענט געגען די סכנות פון'ם קוש, װייל דורך דעם װערט די האַרץ בעהערשט דורך אַ שטאַרקער אויפרעגונג, ער איז אינגאַנצען געגען קושען זיך, אָבער אַזוי װי עס איז אוממעגליך דורכצופיהרען אַן אַלגעמיינעם פערבאָט, װיל ער װעניגסטענס בעגרענניצען דעם קושען זיך אויף בעשטימטע צייטען פון טאָג. לויט זיין מיינונג איז דער פרימאָרגען די ערגסטע צייט פאַר'ן קושען זיך, װייל דעמאָלט מוז מען אָנקלייבען כּחות פאַר'ן טאָג. אויך נאָכמיטאָג טויג זיך נישט צו קושען. די בעסטע צייט פאַר'ן קושען זיך איז, לויט דער מיינונג פון דעם דאָקטאָר, דער אָװענט.

פון מעדיצינישען שטאַנדפּונקט קאָן מען אַ סך איינװענדען געגען דעם קושען זיך. פּונקט אַזוי װי מען קאָן האָבען געגען אַ סך עסען, טרינקען, רויכערען א. אַז. װ. אָבער עס האָט קיין זין נישט אַרויסצולאָזען פערבאָטען געגען דעם קוש, װייל װער עס װיל זיך פאַר קושען, װעט נישט פאָלגען די פערבאָטען

Dr. A. MAZUR
ספּעציאַליסט פאַר האַלז־, נאָז־ און אויערן־קראַנקה.
צוריקגעקעהרט
65 װאסכאַדניא 65, טעלעפאָן 66־01.
עהמט אָן פון 12.30 ביז 1.30 נאָכמיטאָג און פון 4 ביז 6 אין אָװענד.

Dr. med. H. Lubicz
צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41־32
צוריקגעקעהרט.
ספּעציאַליסט פאַר הויט, װענערישע און מענער־שװעכע קראַנקהייטען. הייליגג מיט קװאַרץ־לאַמפּען (האַר־אויספאַל)
נעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָװענד

Dr. J. Szmerłowski
אַקושער־גינעקאָלאָג
צוריקגעקעהרט
פּיעטריקאָװער 17, טעל. 713
נעהמט אָן פון 5 ביז 7 אין אָװענד.

דער קונדס

הומאר — סאטירע

צוזאמענגעשטעלט דורך א. שארפציגעל

פאליטיק פון דער וואך

א שפאגעל נייער קלאנג קומט אויף אונז מען קלויבט זיך צו פערוואנדלען אייראפע אין פעראייניגטע שטאטען.

דער פראנצויזישער בריאן האט אין פאריז מכבד געווען מיט א מיטאג פערטרעטער פון 27 מלוכות און צווישען די פערשידענע מאכלים, וואס ער האט דערלאנגט צום טיש, האט זיך אויך געפינען א פאנטראוואן אונטער'ן נאמען: „פעראייניגטע שטאטען פון אייראפע".

וואסער'ן טעם די דאזיגע פאנטראווע האט געהאט, קאן גאר וויסען קיינער, וואס ווי פערזוכט, נאר אז עס האט אלעמען נישט געשמעקט, קאן מען דרינגען דערפון, וואס אלע געסט האבען געגעסען און גערעדט פון די אנדערע דערלאנגטע מאכלים, פון פאנטראווע האט מען קיין ווארט נישט גערעדט.

בריאן האט זיך גענומען אויף א נייעם ריפאבליקאנישען דרך. ביי א גלעזעל משקה מיט פערבייסען, וויל ער אדורכפיהרען ענדערונגען אויף דער אייראפעאישער לאנדקארטע.

צוריקגעשמועסט איז אפשר גלייכער אזוי, אהן א גלעזעל משקה האבען דאך די אלע ריפאבליקאנישע צוזאמענקומענישע קיין שום טעם און פעולה נישט געהאט — געענדיגט און האנג.

אפשר וועט אביסעל משקה העלפען.

ביים קלאהרען פערשטאנד

— ווען איך שטארב אזוי פלוצים אוועק, וואס, טייערינקע, וואלסטו דאן געטאן?

— איך וואלט פון זינען אראפ.

— אזוי, אבער געהייראט וואלסטו נאכאמאל?

— ניין, מיין טייערע, אזוי ווייט וואלט איך נישט אראפ פון זינען.

דריי מיידלעך

איינע (זי קומט פון
א שטאט אין אוקראינע)
האט צו מיר אייביג
די אייביגע טענה.
א צווייטע (זי קומט
פון א דארף אין גאליציע)
סטראשעט מיך רק מיט
געריכט און פאליציי.
א דריטע (זי קומט
פון דער ארימער ליטע)
האט צו מיר גארנישט,
אפילו קיין ביטע;
און זי, וואלט איך
דוקא געוואלט, זאל האבען
פארוואס מיך צו וועלען
אביסעל באגראבען.

שפאס פון פאמיליען-ווינקעל

פלאטאניש

— איך פערשטעה נישט דיין אייפערזוכט. קלארא איז מיר נישט מעהר ווי א פלאטאנישע פריינדין.

ער וויל נישט איינשטעלען

יאשקע: וואוהין לויפסטו, גאסקע?
גאסקע: מיין ווייב איז געשטארבען.
יאשקע: נו, פארוואס-זשע ענטלויפסטו?
גאסקע: ווייל ביים לעבען האט זי מיך אמאל מיטגענומען וואוהין זי איז געגאנגען, האב איך מורא, אז זי וועט מיך איצטער אויך מיטנעמען...

איהם פערדריסט

פרוי: — דו ווייסט מיין מאן, אז ווען די וואלסט מיר ענטזאגט אין ליבע, וואלט איך זיך זיכער דאס לעבען גענומען.

מאן: — נו, פערדריסט מיך טאקע איצט, וואס איך האב דיר נישט ענטזאגט.

צום מיטאג

מאן: דאס מיטאג איז נאך נישט פערטיג? געה איך אוועק עסען אין רעסטאראן.
ווייב: ווארט אן'אויגענבליק.
מאן: וועט ס'מיטאג פערטיג ווערען?
ווייב: ניין, איך וועל שנעל אן און געה מיט.

למך זאגט:

„קאווע קומט פון זעהר ווייט — אויש פון בראזיליע".

„דערפאר, ווייזט אויס, איז מיין ווייב'ס קאווע אלע מאל מיר פון דער רייזע".

•

„ווער עס איז א מיידעל א שונא, זאל איהר ווינשען זי זאל האבען אין צאפאט א סך צייט אהיימצושרייבען בריף.

פאן אייראפע

דאס איז דאך דער אומגליק טאקע
וואס די גדלות איז מען אויסען;
וואס דער גרעסטער דלות איצטער
וויל זיך האלטען גאר אין גרויסען...

ארעם איז מען, ווי די בהעלער,
ס'פעהלט דאך ממש אויס די פאפע...
אבער פוצען זיך און צירען
וויל זיך דווקא יעדער גאפע...

יעדער גאפע, יעדער מאלפע —
אלע מיאוס'ע זלידנע מיידען
ווילען דווקא זיך אין עסיג
און אין זויערע קליידען...

יעדער בוגרת און משלחת,
וואס עס פעהלט איהר לחמא עניא,
שפילען וויל די גרויסע ראליע,
פון א גביר'טע, פון א פאני...

אין דערהיים איז חכות, פלענד
און מיט ריכט מען זוכט א גראשען —
אבער, ברוך השם, מען האט נאך
די „פאסטאווע" און דאס לשון ..

כהל'ט מען זיך אין זשענטעווע
און אין האאג מען טוט זיך קאפען
כדי פון אונזער גרויסען קבצן
מאכען איצט א פאן .. אייראפע.

יאקעל בן פלעקעל

פארזיכטיג, ס'קינד...

קעלאג-אפמאך: געוואלד, איהר קאנט דאך מיך צוטרעטן מיט אייערע שווערע פיס

אויב א יוד...

א שול-אינספעקטאר קומט אויף א וויזיטאציע אין א שולע און פרעגט ביי א יודישען שילער:

— זאג נאר מיר, ווער האט דאס אנגעשריבען „האמלעט"?...

דער שילער, וויינענדיג איבערראשען ענטפערט:

— איך נישט, הער אינספעקטאר!...

שפעטער זיצט דערוועלבער אינספעקטאר אין א געזעלשאפט פון אינספעקטארען, דערצעהלט ער זיי די מעשה, בעמערקט הערויף איינער פון דער געזעלשאפט:

— און איך זאג דיר, קאלעגע, אז אויב איז דאס געווען א יוד, האט ער דיך אפגענארט און האט בעשטימט אנגעשריבען דעם „האמלעט"!

צווישען באנקראטניקעס

— ווען וועלען מיר שוין אנהויבען אביסעל עהרליך צו האנדלען?

— איך האב פיינט עקספערימענטען.

—:§:—

די גרעסערע בושה

יונגער (צו עלטערען מאן): איז עס נישט א שאנד, אז אזא אלטער מאן ווי איהר זאל חתונה האבען מיט אזא יונגער ווייבעל? זי וועט דאך אייך אפנארען הינטער אייערע פלייצעס.

אלטער: נו, אז יונגע מענער וועלען אפנארען הינטער זייערע פלייצעס, איז דאך, דאכט מיר, נאך מעהר בושה...

צווישען קינדער

מוטער: זעה ווי דו ביזט שמוציג, נעה מיין קינד וואש זיך ארום וועלען מיר אפשר שפעטער געהען שפאצירען.

קינד: צו וואס מאמע זיך ארומוואשען און טאמער געהען מיר אין ערגיץ נישט?

לעהרער: וויפיל זייטען האט א קוואדראט.
שילער: פיר זייטען ה' לעהרער.
לעהרער: און וויפיל זייטען האט א צילינדער
שילער: צוויי.
לעהרער: וואס הייסט צוויי.
שילער: אוודאי די אונטערשטע זייט און די אויבערשטע.

לעהרער: רוף מיר נאר אן, עלעק'ל, איינע קריכענדע חיות.
עלעק: א ווערימל, א שלאנג, מיין שוועסטערל
לעהרער: וואס? דיין שוועסטערל.
עלעק: יא ה' לעהרער, מיין שוועסטערל, קריכט אויך נאך ארום.

לעהרער: ווי הייסט א מענש, וואס געהט גאר שטענדיג ארום און רעדט און רעדט.
שילער: אזא מענש הייסט א לעהרער.

צווישען שכנים

שרה: איך זאג אייך, חיה, אז אייער מאן האט א מערקווירדיג קלארען קאפ אויף זיך.

חיה: — א יא ער האט? איך האב דאך אייך געזאגט, אז מיין מאן איז א חכם.

שרה: — נישט דאס מיין איך, איך מיין, אז דער קאפ איז קלאר, ווייל ער האט קיין איין האר אויפ'ן קאפ נישט.

ער שווערט פאלש

זי: וואהל ליבסט מיך ווירקליך בערנארד?

בערנארד: איך שווער עס אייך ביי די רויטע פון אייערע באקען, ביי אייערע ציינער ווי די פערעל.

זי: הערט שוין אויף, איהר שווערט פאלש.

ער זאגט מוסר

פרוי (צו איהר האלב שיכור'ן מאן): — איך פערשטעה נישט ווי אזוי א מענש קען ביז שפעט אין דער נאכט ארומהוליען.

מאן: — טא וואס-זשע רעדסטו ווענען א טאך, וואס דו פערשטעהסט נישט?...

קינד: מאמא, האסטו געזאגט דעם פאפא, אז איך וויל האבען א זיידעלע?

מוטער: — יא, אבער ער האט געזאגט, אז ער האט נישט קיין געלט.

קינד: — זעהסט וואס פאר א מאמא דו ביסט? ווען דו ווילסט עפעס ארויסקריגען פון פאפא ווייסטו גאנצע שטונדען, אבער פאר מיר האסטו אפילו נישט קיין איין טרעהר.

אנ'אמת'ער חבר

ערשטער בחור: דו ווייסט דאך, אז די וואך האב איך חתונה, נו, האף איך, אז אלס פריינד וועסטו מיך אפט קומען בעזוכען.

צווייטער: וואס רעדן? איך בין נישט פון די, וואס פערלאזען זייער פריינד, ווען ער פאלט אריין אין א צרה...

ערגער ווי א פערד

שואל — זאג נאר יואל, וואס איז דער אונטערשייד פון היי ביז האבער?

יואל: — איך ווייס נישט.

שואל: — זעהסטו, א פערד ווייס יא דעם חילוק, און דו ווייסט נישט.

איהר קרענק

מאיר: ד' זאגסט דאך אז דיין ווייב איז קראנק, טא פארוואס רופסטו נישט דעם דאקטאר?

שניאור: אט דאס איז דאך טאקע איהר קרענק, וואס זי וויל האבען דעם דאקטאר.

פון אויסלענדישען מארק

זיין דיעטע

דאקטאר: — איהר מוזט אפהיטען א שטרענגע דיעטע, למשל, א פאר בלעטלעך סאלאט, א ביסעל אראנזשאפט...

פאציענט: — אבער ווען זאל איך דאס נעמען, נאכ'ן עסען אדער פריהער?

זי קען זיך שוין

— איך בין היינט געווען ביי דער צושיקערין און האב מיך בעשטעלט צוויי פיינע דינסטמיידלעך.

— וואס טוינג די עפעס צוויי?

— וואס הייסט? איינע פאר שוין און די צווייטע פאר א וואך צוויי ארום...

אומשולדיג

באלעבאס (צו זיין משרת): — ד' ווארשט זיך אוודאי צוגעכאפט צו מיין פלאש קאניאק וואס איך האב נעכטען געבראכט.

משרת: איך האב קיין לעק נישט גענומען.

באלעבאס: טאקע א חידוש! פארוואס?

משרת: ווייל איך האב דעם קארק נישט געקענט ארויסציהען.

ז י

ביי דער פאמיליע פערסטער איז געשטארבען זייער אלטער הונר.

— יעצט האב איך נאך דיך — האט דערהערט פערסטער געזאגט צו זיין ווייב.

עס מאכט נישט אויס

שפעט ביינאכט קומען 2 יונגעלייט צו א האטעל. איינער פון זיי איז שטארק שכור. דער פארטיער וויל זיי נישט אריינלאזען און זאגט:

— דער האטעל איז אלץ אל-פריי.

— דאס מאכט נישט אויס — ענטפערט דער ניכטערער — מיין קאלעגע איז אזוי שטארק שכור, אז ער בעמערקט דאס נישט.

פראווינץ=מעשה'לעך

לוטאמירסק און קאזשמיעזש

נאך האבען זיך די אלטע וואונדען פון דער וועלט-מלחמה נישט פערהיילט און דער האריזאנט ווערט שוין פערצויגען מיט שווארצע, מורא'דיגע וואלקענס פון א פרישער וועלט-מלחמה צווישען... לוטאמירסק און קאזשמיעזש.

אויב די וועלט מלחמה האט זיך צופלאקערט צוליב עפעס א נארישען שאס אין סאראיעווא, אויב דער רוסיש-כינעזישער קאנפליקט איז ענטשטאנען צוליב עפעס א פאר מעטער באהן-ליניע, איז די סבה פון דעם קאנפליקט לוטאמירסק קאזשמיעזש, א פיל וויכטיגערע, א פיל ערנסטערע, און אויב חלילה, דער טאג וואל עס נישט בעטאגען און די נאכט זאל עס נישט בענאכטען, די צדדים וועלען בלייבען איינגעשפארט, זאל מען אלע אפ-בעהיטען ווערען וואסערע פייער דארט קען אויס-ברעכען. די וועלט-מלחמה איז געגען דעם א הונד געווען...

לוטאמירסק און קאזשמיעזש ליגען פון קד-מונים אן הארט איינס נעבען צווייטען, ווי א שווער געמיט מיט ארימקייט, ווי שקר מיט שלים-מזל; פון אייביג אן האט קאזשמיעזש געריבען זיך אן לוטאמירסקער הויקער (רייבען זיך אן א הויקער, זאגט די וועלט איז מזל'דיג.) און געשעפט פון דארט איהר גייסטיגער יניקה אין יודישקייט. קאזש-מיעזש האט זיך פון קדמונים אן בענוצט מיט דער לוטאמירסקער מקוה, מיט דער לוטאמירסקער שוהל, להבדיל, מיט'ן לוטאמירסקער רב, מיט'ן שוחט א. ד. גל. דאס אלעס האט אבער נישט גע-שטערט פאניען, און ער האט בגראנדע קאזש-מיעזש אפגעריסען פון לוטאמירסק, צוטיילענדיג קאזשמיעזש צו לאדזער פאוויאט און לוטאמירסק — צו לאסקער פאוויאט...

פאניע האט געמאכט און די יודעלעך האבען געלאכט; זיי האבען בשום אופן נישט געוואלט זיין אפגעריסען פון דער עיר ועם לוטאמירסק און זיי זענען ווייטער איהר געווען אונטערטעניג און גע-צאהלט ציזען — טעאט מקוה-געלד און אלע אנ-דערע התחייבות'ן, וואס א יוד דארף צו רערפילען.

און אין קאזשמיעזש געשטארבען א יוד, נישט געראכט זאל עס ווערען — האט איהם לוטאמירסק בעגראבען... האט קאזשמיעזש געהאט א שאלות גשים, צי אנ'אנדערע שאלה — האט לוטאמירסק געפס'קנט, וואס דארפט איהר מיר? דער לוטא-מירסקער שטאט-מוהל ר' נטע דאט א רייה מיט יאהרען געוואוינט אין קאזשמיעזש! נו, דארף מען נאך א בעסערע ראיה, אז קאזשמיעזש ולוטאמירסק הייתה הך?!...

און אזוי איז עס טאקע געווען די גאנצע צייט; לוטאמירסק און קאזשמיעזש זענען געווען ווי צוויי ברודער, ווי דער סאמער צווילינג, גענעסען נאך פון די פיסקלעך, דאס מיינט מען, אז איינער האט ביים צווייטען ממש דעם ביסען פון מויל ארויסגע-נומען... און ווי עס קומט פאר צווישען ברידער — מען צושלאגט זיך א'מאל, צי מען צערודערטעלט זיך בלוי — אבער געלעבט האט מען שטענדיג צוזאמען, זיך נישט צוטיילט: מיינע פריידען — דיינע פריידען און, חס ושלום פערקעהרט — אויך דאס איינענע.

מאכט זיך אבער א מעשה און קאזשמיעזש פערגלוסט זיך היינטיאהר צו קאנקורירען מיט לו-טאמירסק און שלעפט צו זיך כמעט אלע לעטניקעס, איז לוטאמירסק אפילו שטארק אין כעס, נאר זי מישט זיך אפ ואס מויל — פרעמדע מענשען דארפען נישט הערען, נישט זעהן, ווי צוויי ברידער פערגינען זיך נישט איינער דעם צווייטען, נאר שטילערהייט זיצט לוטאמירסק און פיהרט א געגויען רעגיסטער פון א יהרע לעטניקעס און פון קאזשמיעזשער לעטניקעס און מערט מיט שרעק געזאר, אז קאזשמיעזש האט פערכאפט די מאכט, אז אין קאזשמיעזש וואוינען שוין מעהר פאמיליעס ווי אין לוטאמירסק!..

דאס וואלט אבער אויך גארנישט געווען, ווייל אז קאזשמיעזש וועט נתעשר ווערען, וועט לוטאמירסק אויך עפעס צופאלען, קוקט זיך אבער לוטאמירסק ארום:

— הא, וואס איז דאס? צי וואוינען אין קאזש-מיעזש בלויז נזירים, צי לעבען זיי אזוי אפ זייער גאנץ לעבען אהן א שטיקעל פלייש? ווייל עפעס קומט נישט קיינער צום שוחט מיט אנ'עוף, צי אין די יאטקע אריין און לוטאמירסק הויבט אן חוקר ודורש צו זיין, און ווערט געוואר נישט מעהר און נישט ווייניגער, אז קאזשמיעזש האט זיך א'אפגע-בראכט פון קאנסטאנטין איהר'ס אנ'איינענעם שוחט און שחט זיך איהר איינען פלייש!..

וואס טוען יודען? ז יילויפען צום רב.

וואס טוט דער רב? ער שיקט נאכ'ן שוחט.

און וואס טוט דער שוחט? ער קומט נישט און לאזט זאגען דעם רב, אז ער האט איבער איהם קיין דעה נישט, ווייל לוטאמירסק געהערט על פי דת פאניע, צו לאסק און קאזשמיעזש געהער צו לאדז ד. ה. אלא טאקע צו איהם ווייל ער וואוינט אין קאנסטאנטין, אויפ'ן וועג קיין לאדז...

הערט דער רב אויס די טענה און מאכט א געגויע חקירה ודרישה און ווערט נאר געוואהר, אז דער שוחט, וואס שחט אפ קאזשמיעזש איז נראה אזוי שוחט אין קאנסטאנטין, ווי זיין באבע איז געווען רב אין פארעמביץ... אלא וואס? דער יונגער-מאן האט זיך נאר געלערנט שחיטות ביי די קאנס-טאנטינער שוחטים און דערביי האט ער זיי אויף זיך ארויסגעגעבען א כתב-איסור, אז ער טאר נישט שחט'ן אין זייער גבול...

אויב אזוי, פרעגט לוטאמירסק א ממה-נפשך קשיא: געהער קאזשמיעזש צו לוטאמירסק, טאר דאך דער שוחט ווא'ט נישט שחט'ן, אהן דעם רב'ס הסכמה, געהער מירער קאזשמיעזש צו לאדז, ד. ה. צו קאנסטאנטין, טאר דאך דער שוחט ערשט אויפס'ניי נישט שחט'ן, ווייל ער אליין האט דאך ארויסגעגעבען אויף זיך אנ'איסור נישט משיג-גבול צו זיין די קאנסטאנטינער שוחטים, טא ווי אזוי שחט ער?!...

אויפ'ן סמך פון דער ממה-נפשך-קשיא, האט דער רב טאקע נע'אסר'ט די קאזשמיעזשער שחיטה און קאזשמיעזש איז פערגאנגענעם שבת געבליבען אהן טשאלענטער... קאזשמיעזש אבער לאזט זיך נישט אפשרעקען און זאגט: יעבור עלי מה — זאל מערע „ניעבאדלעגלע", אונטערהענגיג, היינט עם!... און אויב ביידע צדדים זאלען טאקע בלייבען אזוי איינגעשפארט, ווי זיי זאגען, אל וואט שומר ומציל זיין, וואס דערפון קען ווערען! בלוט וועט זיך גיסען, ווי... כ'חיים אליין נישט וואס; עס איז נאר פערהאן איין קנאפע האפנונג, אז די פעלקער קאנפערענץ, וואס קומט זיך יעצט צונויף אין האאג, וועט עפעס געפינען אנ'אויסוועג צו דער ווער פערפלאנטערטער און קאמפליצירטער לאגע...

קאנסטאנטין

שאראדען און רעטענישען

לעזונג פון נומער 40.

משה מענדעל — זאן.

געוואונען האבען פאר'ן בעסטען ענטפער:
1) יוסף גראנאט קעלבאך 13 1 שט. טואלעט-זייף.
2) ח. שלאמקאוויטש פיעטריק. 7 א פלאש קעלניש-וואסער.
3) כאלא גריימאן פיעטריקאווער 64 א שאכטעל פודער.

לעזונג פון נומער 41.

פעל-קער-בונד.

געוואונען האבען פאר'ן בעסטען ענטפער:
ראזא בערגמאן, פאנסקא 10 א שאכטעל פודער.
2) מ. צימבאליסט שוו. יאקובא 2 א שאכטעל פאפעטעריע.

לעזונג פון נומער 42.

ערב, (א מכה) ערב (אראביען) ערב (פאר; למשל, ערב יום טוב).

געוואונען האבען פאר'ן בעסטען ענטפער:
1) זלמן פיינער ליפאווא 3 .2 טאפעל שאקאלאד
2) חיים בערענהויס נייע ציגעל 10 1 שט. טואליעט-זייף.
3) י. מאקאווע קארולא 4 1 שט. טואלעט-זייף.

Nr. 43.

דאס ערשטע איז ביי אונז א הער —
ביי אונז, אין פוילער-לאנד,
און אויך איז עס דער נאמ פון וואלד
אין אלטען גריכענלאנד.

דאס צווייטע איז דאך וויים און געל
און גיט אונז צו געזונט —
דאס דריטע המיד און פערהאן
אין טיפקייט פון א וואונד...

די אלע דריי, דאס איז א זאך,
וואס אפשר קומען וועט,
דערווייל נאר אין פאליטיק
פון דעם עס ווערט גערעדט...

שאראדען-ווינקעל
קופאן נומער 43

פרעמיעס:
1) 2 שט. טואלעט-זייף.
2) 1 שאכטעל פאפעטעריע,
3) 2 טאפעל שאקאלאד.

Nr. 44.

עס איז א ווארט פון קלאנגען צוויי:
א טרייב-קראפט — נאהענט און ווייט,
דער ערשטער און דער צווייטער קלאנג
זיי האבען איין בעדייט...
דער ערשטער קלאנג העברעאיש איז,
דער צווייטער — יודיש לייכט,
און ביידע זיי — עס ברענט נאר שנעל —
איצט טרעפט איהר שוין פיליכט?

שאראדען-ווינקעל
קופאן נומער 44

פרעמיעס:
1) 2 בילעטען אין יוד. טעאטער.
2) 1 שאכטעל פאפעטעריע.
3) 2 טאפעל שאקאלאד.

Nr. 45.

איינס — עס קאן אויך הייסען „אבער",
צוויי — העברעאיש איז עס „ווער"?
און צוזאמען מאכט דעם נאמען
פון א לויפעגדיגען הער...

שאראדען-ווינקעל
קופאן נומער 45

פרעמיעס:
1) 2 שט. טואלעט זייף.
2) 1 שאכטעל פודער.
3) 1 פלאש קעלניש וואסער.

בעמערקונג: די קופאנען מיט די נע-לעזטע שאראדע, בעט מען אפצוגעבען אין קאנטאר-טען מיט אנגעגעבענע נעמען און אדרעסען אין אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ביז מיט-וואך איינשליסליך.

די נעמען פון די זוכה בגורל וועלען אין קומענ-דיגען פרייטאג-נומער פערעפענטליכט ווערען.

DR. MED.
A. URYSON
אינערליכע קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט.
נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.
Konstantynowska 20, telef.35-85.

א טיכטיגער
הויז=פערוואלטער
(אדמיניסטראטאר) זוכט אנצונעהמען א הויז פאר 1 צימער און קוך אין צענטרום שטאט, אהן געהאלט. אפערטען אין אדמ. אונטער ליט. „A.G."

Dr. H. BERGSON
פ־זיען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
נארוטאוויטשא (דזיעלנא) 6, טעל. 10-26.
נעהמט אן אין דערהיים פון 6—7 אוו.; אין יעטשניצע „ווזמא", פיעטריקאווער 45 פון האלב 5 ביז האלב 6

א וואוינונג
פון 6 אדער מעהר שטובען
אין דער געגענד פון אלטשטאט, ווינשענסווערט אויף די גאסען פולנאצנא, וואלבארסקא און נייע גאס, ווערט געזוכט. ס'קאן אויך זיין א לאקאל אויף איבערצובויען.
אפערטען פון אייגענטימער און פון מעקלער אין אדמ. פון „נייעם פאלקסבלאט" אונטער „K.K."

די 20 יאהר עקזיסטירענדע
פאסאמענט- און הוט-פאבריק פון
P. Rozental
לאדז, זאוואדזקא 10 (אין 2-טען הויף)
נעהמט אן זעמטליכע רעפאראטורען און צו פאסא-נירען פון פערש-דענע מענער- אויך דאמען-היטען צו מעסיגע פרייזען. רעעלע בעהאנדלונג!

Dr. Z. Rakowski
ספעצ. פאר אוירען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה.
קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3.

Kino „Słońce"
28 Napiórkowskiego 28
dojazd tramwajami № 3 i 4.
היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסע שלאגער פרעמיערע פון איצטיגען סעזאן
אין די נעגעל פון א לאמפארט
מיט BILLIE DOVE, BERTH LYTTEL
אויפ'ן 1-טן סעאנס זענען די פרייזען פערקלענערט.
פערשטארקטער ארקעסטער.
נעכסטער פראגראם: די ליבע פון א בעדואינער

היינט און פאלגענדע טעג! היינט און פאלגענדע טעג!
דער מענש מיט אן אלטער נשמה
פרעכטיגע דראמע אין 10 אקטען. :—: אין די הויפט-ראלען:
ZBYSZKO SAWAN, ALINA KONOPACKA i EUGENJUSZ BODO
J. Smosarska, J. Węgrzyn, K. Junosza-Stępowski :נעכסטער פראגראם: „דער שמייכעל פון גורל" דראמע פון הערצער אין 12 גרויסע אקטען. אין די הויפט-ראלען

Kino Spółdzielni
Sienkiewicza 40.
אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יו"ט 2 נאכמ., לעצטער סעאנס 10 אוו.
אויפ'ן 1. סעאנס — פרייזען פערקלענערט
קינא אין גארטען

היינט און פא,גענדע טעג! גרויסע היסטארישע דראמע א. ג. היינט און פאלגענדע טעג!
„לוקרעציא בארזשיא" (Lucrecja Borgia)
KONRAD VEIDT, PAWEŁ WEGENER i LIANA HAID :אין די הויפטראלען
נעכסטער פראגראם: „די טענצערקע" מיט DOLORES del RIO אין דער הויפטראלע.

קינא-טעאטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26, ביים פלאץ קאשטשעלני
פערשטארקטער ארקעסטער.
דער זאל איז מעכאניש ווענטילירט.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און דענטיסטישער קאבינעט.
גושעשינער 11, טעלעפאן 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד״ר איטיך נאז, האלז, אויערן קר	4½—5½
ד״ר קערשנער קינדער-קראנקה.	4½-3 11-9
ד״ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	2—12
ד״ר לוביטש הויט און געשלעכט-קר.	1½—12½
ד״ר שמירנעלד נערוען און גמיטליכע קר.	2—1
ד״ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	1½—12½
ד״ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	3—2
ד״ר שמערלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	4½—5½

פסיכא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א.א.וו. פעקען-שטעכן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראלונג, איינ-שפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראציע, אויף ערלעכע היגיענישע און שטאט. און לעבערטפעריוזם ווערט אנגענומען אלע ערט אנאליזען, אויך פלעקעס און גלויב

איספונגען נעגען שקארלאטין.
בײ דער לעטשניצע איז געעפנט געווארן
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד״ר לאזשינסקי סטאר אפאלסקא
צאהן-ארצט 10—1 3—6
ק׳נסטליכע צייהן, קראנצן, מאסטען א. ז. וו.

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג

Dr. A. MAZUR

ספעציאליסט פאר האלז-, נאז- און אויערן-קראנקה.
צוריקגעקערט
65 וואסכאדניא 65, טעלעפאן 66-01.
עהמט אן פון 12.30 ביז 1.30 נאכמיטאג און פון 4 ביז 6 אין אווענד.

Dr. ADAM GROSGLIK

Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט און ווענערישע קראנקהייטען און ליכט-הײלאינגס.
נעמט אן פון 4—7 אין אוונט
צוריקגעקערט

בוכהאלטעריע

ווי אויך מאשין-שרייבען און רעכנען לערן איך אויס גרינטליך פאר 30 ג. בלויז מאשין שרייבען 10 ג. זאוואדזקא 44 רעכטע אפיצינע ערשטער שטאק. בנ״מ מיר ערטיילען אויך קארעספאנדענץ, האנדעלס אריטמעטיק און סטענאגראפיע.

Dr. med.
L. Pikielny

אוראלאג
ספעציעל ארצט פאר נירן בלאזן און הארן - קראנק
NAWROT 8
tel. 19-90
עמפפאנגט פון 4—7 אוו.
נעמט אויך אן אין דער לעטשניצע „Zdrowie“
נאוואמיעסקא 3 פון 12½ ביז 2 זייגער נאכמ.

כי ימצא בקרבך א״ש או אשה אשר ילכו

וואס קלערן צו גהען אין אנדערע ביורא
ודרשת היטב והנה אמת נכון הדבר, והגד להם זאלסטו זיי זאגען
אז נאר אין ביורא ביים י. מאנעלא רעכטסקאנסולענט
17 פיעטריקאווער 17
52 זאכאדניא 52
טעלעפאן 48-79
ווערט געוויסענהאפט ערלעדיגט און געשריבען אלע סאנדאוו זאכן, ביטעס, קלאגעס, ואבעו-פיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילן, קארנע און ציוויל אפעלאציעס, אדוואקאציעס. אינטערוועציעס, ספעציאליסט פון שותפות-אקטען, איבערזעצונגען אין אלע שפראכן.
מיט אכטונג
י. מאנעלא, פיעטריקאווער 17
דורכגאנג זאכאדניא 52.

עלטערן!

אין מאן לאנג ערווארטעטע קוזמעירענדע אנגעקומען
חדר-שולע

קינדער וואס לערנען אין פאלקסשולע ווערן צו לערנען: חומש, רש״י, נ״ך, משניות, גמרא, תוס-פות, רעדן און שרייבן העברעאיש און יודישע ברית ועלאפט צוזאמענשטעלן, ס׳ווערן אויך אנגענו-מען אנפאנגער פון 5 יאהר אן, ווי ס׳ווערט אין פער ויף פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינדליך עב״י, א שטרענג-רעליגיעזע ערציהונג! ——— צוגענגליכע פ׳ ייזען
מנהל יחיאל דוד ראזענפעלד
פלאטשאלנאשטשי (נייע שטאט) 6.
פאר אפיציננע, רעכטס 2. שט

Dr. S. HEINRICH

פאמארסקא 10, טעל. 47-67
צוריקגעקערט
ספעצ. פאר קינדער און אינערליכע קראנקהייטען
היילט מיט פיזיק.-טעראפיע. דיאטערמיע. קווארץ-לאמפען. ליכט-בעדער, נעמט אן פון 12½ - 2 און פון 4—7 נמ. פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן.

השבת אבדה

ס׳איז פערלוירען געווארען א פראטעסטירטער וועקסעל אויף 468 זל. אויסגעשטעלט געבר. טריטעלר, ארדרע דאק-טארטשיק און איזביצקי, זאהלבאר דעם 14 אויגוסט 1929. דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאר אומגילטיג. דער וואס ליבער פונדער ווערט געבעטען געגען בעלוינונג אפצוגעבען צו צוקער און שיינפארבער, קילינסקי 16.

Złoty medal na Wystawie w Katowicach 1927 r.
Zastępca: S. B. Redlic, Łódź, Południowa 86.

טליתים-פאבריק

אויסארבייטונג פון וואלענע, האלב-וואלענע, זיידענע טליתים כמו טערקישע, קאלאמעיער, ווי אויך טליתים-קטנים, הורט און דעטייל מיט אויספערטיגונג, אויך גארטלען, שפאניעס און ציצית
צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל, ביי
א. ח. ציטרינאוווסקי, קאמיענא 1,
אין 2. טויער, פארטער. קומט איבערצייגט אייך!
בעמערקונג: ס׳ווערן אויך אנגענומען אלטע טליתים צום וואשען.

Dr. Robinzon

10 פיעטריקאווער 10, טעל. 31-86
צוריקגעקערט.

Dr. HELLER
[illegible]

Dr. med.
W. EYCHNER

גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11.
טעל. 34-72
עמט אן פון 6—8 אווענד.

8-ונג שטריקער

– און –
שטרימף-פאבריקאנטען
איך נעהם אן אויף לוין אויף קראפט צו שפולען צו ביליגע פרייזען און רעיעלע אויספיהרונג.
באומאן, ווולטשאנסקא 27

Dr. med.
H. LAJCHTER

צאהן-כירורג
דזיאסלע-, קין-, גימען-, און צונג-קראנקהייטען.
Konstantynowska 9.
telefon 49-66
od 1½—5 po pol. 4604

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד״ר ראקאווסקי נאז האלז, אויערן קר.	10—11 2—3 7—6
ד״ר רוזענער הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד״ר גאלדשטיין- אויגען-קראנקהייטען פאלאק	1—2 7—8
ד״ר יוסטמאן נערוען קראנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד״ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-5
ד״ר פאפיערני פרויען און געבורטס-הילף	11½-1 5-6
ד״ר קאנטאר כירורגישע-קראנק.	4½-5½ זונ.1—2
ד״ר ווייגבערג אינ. הערץ לונגען	12—1, 6½—7½
ד״ר סטופעל רענטגען	12—2, 4—6
א. גראדזענסקי צאהן-ארצט	3—7
נ. ראזעס צאהן-ארצט	8—2

צאהן-טגגדהיילונג, בעליישטונגען, קראנצן, מאסטען א.א.וו.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארן
א רענטגען-אינסטיטוט
היילונג פון הויט קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגענשטראלען. פאר בעשטראלונג און דורכליכטונגען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, אלע מעגליכע אנאליזען. א קורס פאר שטאמלער. אימפונגען געגען שארלאך (סקארלאטין) פון 4—5 נאכמ.
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג
וויזיט אין דער שטאט.
ערצט.-קאסמעטיש. גאבינעט
פרל. מארקוס נעהמט אן פון 5—7 אווענד

דער לימוד אין דער בעוואוסטער
7-קלאסיגער קנאבען-שולע פון יצחק גאלדבערג

אלעע 1-טער מאי (פאסאזש-שולץ) 16.
הויבט זיך אן דעם 1-טען וורזשעשיען (כ״ז מנ״א הבע״ל).
איינשרייבונגען פון נייע תלמידים קומען פאר אין דער קאנצעלאריע פון דער שולע טעגליך פון 12 ביז 5 נאכמ. דאס לעהרער-פערזאנאל פאר די למודי-קודש פון התחלת-קריאה עברית (דרדקי) ביז חומש, רש״י, נ״ך, גמרא, תוספות, ווי אויך לה״ק בכתב ובדבור און דקדוק, ווערט אין דעם נייעם שול-יאהר צוזאמענגעשטעלט פון די בעסטע פעדאגאגען אין אונזער שטאט — מלמדים מופלגים מפורסמים. דערביי וועלען אויך די למודי-חול שטרענג געפיהרט ווערען לויט׳ן פראגראם פונ׳ם בילדונגס-מיניסטעריום דורך די בעסטע לעהרער פאכ־לייט. נעמענדיג אין בעטראכט די איצטיגע שווערע מאטעריעלע לאגע אין אונזער שטאט, צוליב וואס פיל וועניגער בעמיטעלטע עלטערן, נישט קאנענדיג שיקען זייערע קינדער אין פריוואט-שולען אדער קאנצעסיא-נירטע חדרים, צוליב דעם פאר זיי צו הויכען שכר לימוד און דעריבער דזנען זיי געצוואונגען זייערע קינדער אפצוגעבען אין די פאוושעכנע שולען, ווערען פאר די דאזיגע
די פרייזען ערמעסיגט ביז 50 פראצענט.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
גאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה.
און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוען-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
— טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.
בעסט-אן א ס׳ווי-דאקטאר נור קינדער און פרויען זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

גרויסע פרעמיערע! פון דינסטאג, דעם 10 סעפטעמבער ד. י. גרויסע פרעמיערע!
„גיהנום פון א שטיפטאטער"
גרויסע טראגעדיע פון א מעדעל, אין וועלכער עס ליבען זיך 3 ברידער אין 10 גרויסע אקטען. אין די הויפטראלען:
EWELINA HOLT, MARJA FORESCH, JOHN HAMILTON i HENRY EDWARDS.
די מוזיק איז ספעציעל צוגעפאסט צום בילד. די מוזיק איז ספעציעל צוגעפאסט צים בילד.

קינא „ERA"

פרי-„פלארא" זאווישא 22 (באלוט)
אנהויב פון די פארשטעלונגען 5 זייגער נאכמ.
שבת און זונטאג 2 א זייגער בייטאג.
דער זאל איז מעכאניש ווענטילירט.
ווארשטארקטער סימפ. ארקעסטער

פון דינסטאג, דעם 10 סעפטעמבער ד. י. פייעדליכע ערעפנונג פון הערבסט-סעזאן!
דער גרויסער סופערשלאגער, וואס איז בעשאנקען געווארען אין ניו-יארק אויפ׳ן קאנקורס מיט א גאלדענעם מעדאל.
דאס הארץ נישט קיין משרת
ריהרענדע טראגעדיע פון הערצער. אין די הויפטראלען: דאס אונפערגלייכליכע קינסטלער-פאר
BILLIE DOVE i LLOYD HUGHES
אנהויב 4.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג 1 א זייגער בייטאג. פרייזען פון אלע פלעצער אויפ׳ן 1-טען סעאנס 50 גראשען.

קינא-טעאטער פריקא

פראנציסקאנסקא 31
פערגרעסערטער סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה׳ ריכטער. די מוזיק איז צוגעפאסט צום בילד.

די פרעמיערע
פון פאליטישען סעזאן אין פוילען

א פארשלאג פון דער רעגירונג צונויפצורופען פאר דער בודזשעט-סעסיע פון סיים א פאליטישע בעראטונג פון די סיים פארשטעהער מיט דער רעגירונג, וואלט נישט געמאכט אזא בטוואל־דיגען איינדרוק ווען נישט דער אומשטאנד וואס איז באלד פאראויסגעזאגט געווארען, אז אין דער דאזיגער פאליטישער בעראטונג וועט אויך אנטייל־נעמען דער מארשאל פילסודסקי.

ס'איז א גאנץ נאטירליכע ערשיינונג, ווען א רעגירונג קומט צום פארלאמענט און וויל זיך פארשטענדיגען וועגען די בעפארשטעהענדע פאר־לאמענט-ארבייט, כדי זיי צו מאכען ווי מעהר פראדוקטיוו און שנעל. אין געגעבענעם פאל איז אבער די סיים-אפאזיציע ארייגעפאלען אין א פערלעגענהייט. קודם כל האט די רעגירונג נישט פערעפענטליכט דעם פראגראם פון דער בעראטונג און די סיים-קלובען קענען זיך נישט ביז איצט אריענטירען וועגען וואס מ'רופט זיי. די פרא־רעגירונגס-פרעסע האט אויך אנגענומען א מויל מיט וואסער און שווייגט ווי לויט א בעפעהל פון די מאסגעבענדע קרייזען והשנית האבען די קלובען פארשטעהער א בעגרינדעטע מורא, אז מארשאל פילסודסקי זאל זיי צו דער בעראטונג נישט צו־גרייטען קיין, איבערראשונג אין דער פארם פון אלע זיינע ביזאיצטיגע רעדעס אין דער אנוועזענהייט פון די סיים-פארשטעהער.

דאס זענען די סבות, וואס גלייך ווען דער פרעמיער-בינים-ער האט מיטגעטיילט דעם סיים מארשאלעק וועגען דער קאנפערענץ און גלייך נאכדעם ווי דער סיים מארשאלעק דאשינסקי האט וועגען דעם אנגעפרעגט די קלובען האט זיך אין סיים אנגעהויבען א לעבהאפטע בעוועגונג. די קלובען זענען געצוואונגען געווארען אנצונעמען א קלארע שטעלונג צו דער פראגע מכל-שכן, אז די קאנפערענץ איז בעשטימט געווארען שוין אויף דעם 16 סעפטעמבער.

די ערשטע איבערראשונג אין דער גאנצער פראגע איז שוין געווען דער אומשטאנד, וואס די רעגירונג האט פערלאנגט, אז די פאליטישע בע־ראטונג זאל פארקומען נישט אין סיים, נאר אין פרעזידיום פון מיניסטארען-ראט. די אפאזיציע זעהט שוין דערין דעם ערשטען שריט פון גרינג־שעצונג בנוגע דעם סיים און האט מורא פאר די ווייטערדיגע ב"ת דער בער טובג גופא.

קיינער פון די אפאזיציאנעלע סיים קלובען האט אבער נישט געוואלט זיין דער ערשטער אין אנגעהמען וועלכע ס'איז שטעלונג און מ'האט גע־ווארט ערשטענס אויף גענויערע ידיעות וועגען דער קאנפערענץ און צווייטענס וואס וועט זאגען דער צווייטער. לענגער ווארטען האט מען אבער שוין נישט געקענט און אלס ערשטער האט אנגע־נומען א שטעלונג צו דער קאנפערענץ — דער ענדעקישער קלוב. די שטעלונג פון די ענדעקעס איז א קלארע. זיי האלטען, אז אויב די רעגירונג וויל ענדערען דעם סיסטעם פון די בודזשעט-בעראטונגען אין סיים איז צו דעם בערופען דער סיים אליין און זיינע קאמיסיעס. ס'וואלט אויך געקענט מעגליך זיין א פאל ווען די רעגירונג זאל דעם ענין ערלעדיגען צוזאמען מיט די סיים-פארשטעהער, אבער נאר דעמאלס ווען די רעגי־רונג וואלט געהאט א פאזיטיווע שטעלונג צום סיים און זיינע דעפוטאטען. צוליב דעם זאגען זיך די ענדעקעס ארויס געגען אנטייל נעמען אין דער געפלאנטער פאליטישער בעראטונג.

די „פיאסט" ווידער האט פרינציפיעל גאר־נישט געגען דער דאזיגער בעראטונג, דער קלוב וויל אבער א פערזיכערונג, אז אויף דער בערא־טונג וועט נישט בעליידיגט ווערן דער כבוד פון סיים.

די לינקע אפאזיציע האט נאר געווארט אויף דעם, וואס וועלען זאגען די וואס שטעהען אויף רעכטס פון דער רעגירונג. איצט, ווען די ענדע־קעס האבען קאטעגאריש אפגעווארפען די נישט-דערזאגטע פערשטענדיגונגס-אפערטע פון דער רע־גירונג, איז פערהאן א מעגליכקייט א פערשטענ־דיגונג צווישען דער רעגירונג מיט דער לינקער אפאזיציע אויפ'ן סיים געביט. און דעריבער איז טאקע צונויפגערופען געווארען א בעראטונג פון אלע לינקע גרופירונגען צוזאמען, כדי אנצונעמען א שטעלונג צו דער קאנפערענץ. צו דער דאזיגער בעראטונג זאלען אויך גערופען ווערען די נא־ציאנאלע מינדערהייטען. פון אויסגאנג פון דער דאזיגער בעראטונג איז אפהענגיג דער גורל פון דער קאנפערענץ. ווען די לינקע אפאזיציע בע־שליסען אין דער קאנפערענץ נישט אנטיילצונעמען, וועט זי ממילא אינגאנצען נישט פארקומען. וועלען אבער די לינקע יא צו איהר געהען, דעמאלס איז מעגליך ביי געוויסע בעדינגונגען מצד די לינקע א געוויסע פערשטענדיגונג בעת דער נאהענט־סטער סיים-סעסיע.

די לאגע בכלל וואלט פערלייכטערט געווארען ווען די רעגירונג וואלט פערעפענטליכט דעם טאג-ארדנונג אדער פראגראם פון דער קאנפערענץ. דעמאלס וואלטען די קלובען געקענט שוין פאר־אויסזאגען זייער שטעלונג און ס'וואלט געגעבען געווארען די מעגליכקייט פון א דיסקוסיע אין אלע פראגען. די רעגירונג טוט דאס אבער נישט צוליב דעם, כדי די קאנפערענץ זאל שוין פון פריהער אויס פערמשפט זיין אויף דורכפאל.

ווי דער ענין זאל זיך נישט פארשטעלען, איז די פרעמיערע פון פאליטישען סעזאן אין פוילען א זעהר סענסאציאנעלער. י. ד—ן

דער פאליטישער מאמענט
פעראייניגטע שטאטען פון אייראפע

בריאנ'ס אידעע צו פעראייניגען אלע אייראפ־עאישע לענדער און שאפען א מין פעראייניגטע שטאטען פון אייראפע, איז א גאנץ שעהנע, עס איז בלויז א פראגע, אויב בריאן אליין אפילו וועט איהר ערלעבען דורכפיהרען אין לעבען. ווארים רערזעלבינער בריאן, וואס רעדט אזוי שעהן וועגען זיין געפלאנטע פעראייניגטע שטאטען פון אייראפע, וויל דאך בשום אופן נישט דערלאזען, אז עסטרייך זאל זיך פער־אייניגען מיט דייטשלאנד. סאי עסטרייך, סאי דייטשלאנד האבען שוין לאנג בעשלאסען, אז זיי זאלען זיך פעראייניגען. און א פעראייניגונג צווישען די ביידע לענדער איז דאך א נאטירליכע. עס איז דאך נישטא קיין אורזאך וואס זיי זאלען נישט זיין פעראייניגט. עס איז דאך איין פאלק, איין שפראך און איין קולטור. און עסטרייך איז דאך אזוי קליין, אזוי ארים און אזוי הילפסלאז.

בריאן איז געקומען צו דעם געדאנק וועגען א פעראייניגונג פון אייראפא צוליב דער גרויסער קאנקורענץ פון די פעראייניגטע שטאטען פון אמעריקע. מען דארף ארויסשטעלען, א פעראייניגטע אייראפע געגען א פעראייניגטער אמעריקע.

בריאן ענטוויקעלט זיין געדאנק אויף דעם פאלגענדען אופן:

אייראפע איז איצט אינגאנצען נישט ארגאני־זירט, זי געפינט זיך אין א פולשטענדיגען כאאטישען צושטאנד. אין איין לאנד געפינען זיך א מיליאן מיט 200 טויזענד ארבייטסלאזע, וועלכע לעבען אויף דעם חשבון פון דער מדינה. אין א צווייטען לאנד זענען די פארמערס וואס ליידען, ווייל קריגען ארויס פון דער ערד א פערדינסט פון 6 אדער 7 פראצענט פאר זייער ארבייט, בעת זיי דארפען צאהלען 12 אדער 15 פראצענט פאר די חובות, וואס זיי דארפען אויף זייער ערד. עס זענען פערהאן קליינע לענדער אין אייראפע, וואס וואל־טען געקענט גאנץ גוט עקזיסטירען פון ערד-ארבייט, אבער זיי שטרעבען אלע זייערע כוחות צו ענטוויקלען אייגענע אינדוסטריען, און דער רעזולטאט איז, אז זיי מוזען אויפבויען אנ'אייגענעם טאריף וואנט צווישען זיך און זייערע שכנות'דיגע מלוכות.

עסטרייך האט נעראפט זיין רייך און לעבען אין שפע, אבער זי איז א יתום און לעבט אין גרויס נויט. די געאגראפישע לאגע פון עסטרייך איז אזעלכע, אז די שטאט ווין איז א קרייצפונקט פאר סחורות, וועלכע ווערען געפיהרט אין אייראפע פון צפון צו דרום און פון מזרח צו מערב, דעריבער האט ווין אנ'אויסגעצייכנעטע באנקען-סיסטעם און אנ'ערשטקלאסיגען קאמערציעלען אפאראט. ווען אייראפע וואלט אזוי נישט געווען אזוי צושניטען אין אזוי פיל בעזונדערע קעמערלעך, ווען אויף די סחורות, וואס ווערען עקספארטירט און אימפארטירט וואלטען נישט ארויפגעלעגט געווארען אזא שווערער אבצאהל, ווען עס וואלט עקזיסטירט א פעראייניגטער אייראפעאישער באנק, וואס וואלט געקענט מעסטיגע פראצענטען אויף געלד, וואלט דען ווין מיט איהרע צוויי מיליאן איינוואוינער דאן נישט געלעבט אין רייכקייט?

דער געדאנק פון א פעראייניגטער, אדער ריכטיגער, א פעדערירטער אייראפע האט כאר־לויפיג נישט ארויסגערופען קיין גרויסע בעגייסטער־רונג אין קיין לאנד, אפילו אין די לענדער, וואס וואלטען זעהר פיל פראפיטירען פון א פעדע־ראציע. אייראפע לעבט נאך אונטער דער פסיכאר לאגיע פון מיליונען, וואס די מלחמה האט געבראכט, און עס איז איהר שווער זיך צוגעוועהנען צו דער פסיכאלאגיע פון פעראייניגונג. נישט די רעגירער און נישט די פעלקער גלויבען אין דער מעגליכקייט פון א פעראייניגונג, ווייל איין פאלק טרויט נישט דעם צווייטען און איין מלוכה גלויבט נישט דער צווייטער. ווארום ווען מען פלאנצט איין פאר יאהרען און יאהרען אונצוטרוי, פיינדשאפט, שאוויניזם, קען מען עס נישט מיט איין מאל ארויסרייסען. און ווען מען האט אריינגעקלאפט אין די מוחות פון די פעלקער, אז יעדעס לאנד האט און מוז האבען אייגענע אינטערעסען, אז יעדעס פאלק דארף זעהן צו כאפען אלץ פאר זיך. טא ווי אזוי קען מען עס מיט איין מאל זיי איינרעדען, אז די פעלקער האבען געמיינזאמע אינטערעסען און פאר זיי אלעמען וועט זיין בעסער, ווען זיי וועלען זיין פעראייניגט?

בריאן רעדט גאנץ לאגיש וואס א פעראייניגונג פון אייראפע וואלט בעדייטען פאר כלל-ווירטשאפט פון לאנד און פאר די אנדערע לענדער פון אייראפע. ער זאגט:

אין סאוויעט-רוסלאנד לעבט א פאלק פון 140 מיליאן מענשען, וואס פראדוצירען ווייניג און, ממילא, פערברויכען ווייניג. ווען אייראפע זאל אבער זיך ארגאניזירען און אנקניפען אויך נארמאלע בעציהונ־גען מיט רוסלאנד, רעכנט איהר דען נישט, אז דער רוסישער מארק וועט אויך געעפענט ווערען, נישט קוקענדיג אויף די טעאָרעטישע אונטערשיידען, וואס עקזיסטירט צווישען רוסלאנד און די אנדערע לענ־דער?

אבער עס האנדעלט זיך נישט וועגען עקאנאמישע נעמונגען אליין, וואס א פעראייניגונג פון אייראפע קען ברענגען. ווארום אויב עס וועט זיך איינגעבען צו ברענגען די אייראפעאישע לענדער אין נאהענטע עקאנאמישע בעציהונגען, דאן ווער־לען די בעציהונגען אין אלגעמיין ווערען נאהענט און פריינדליך און דערמיט וועט די מעגליכקייט פון מלחמה ווערען אינגאנצען אויסגעשלאסען און דאן וועט אנ'אמת'ע ענטוואפנונג ווערען מעגליך. ווארום מלוכות, וואס זענען אינטים פערבונדען, קענען גאנץ לייכט קומען צו אנ'אפמאך, אז עס זאל נישאפען ווערען א געמיינשאפטליכע פאליציי-מאכט, וואס זאל אינגאנצען פערנעהמען דעם פלאץ פון נאציאנאלע בעוואפענטע ארמעען.

אייראפע לייט היינט פון דעם שווערען אמעריקאנישען פינאנציעלען יאך. גאנץ אייראפע ליגט פער'משכנ'ט ביי אמעריקע. נישטא א לאנד אין אייראפע, וואס איז נישט שולדיג אמעריקע מיליאר־דען. די גרעסערע לענדער זענען שולדיג א סך מיליאנען, די קלענערע זענען שולדיג ווייניגער, מען וועט זיי מעהר נישט געגעבען, און אמעריקע לאזט אייראפע פיהלען, אז זי איז די רייכע באלע־באטע אין דער וועלט. אמעריקע האט זיך פונאנדערגעלעגט אין אייראפע און אין די אנדערע לענדער פון דער וועלט נישט נאר מיט איהרע זעקלעך געלד, נאר אויך מיט איהרע שיפען סחורה. און נאך ווייניג, וואס אמעריקע פערכאפט די מערק פון דער וועלט און האט גאנץ אייראפע פאר א משכון ביי זיך, האט זי זיך אליין ארומגעבויט מיט א הויכער טאריף־וואנט און וויל נאך איצט די וואנט מאכען אזוי הויך, אז אייראפע זאל צו איהר אינדוסטריעלען מארק אינגאנצען קיין צוטריט נישט קענען האבען.

פאר זיין אייראפעאיש לאנד איז אומעגליך אנצופיהרען אנ'עקאנאמישען קאמף געגען אמעריקע: פאר דעם צוועק מוזען זיך פעראייניגען אלע איי־ראפעאישע לענדער. דאס איז אייגענטליך דער אמת'ער צוועק פון בריאנ'ס אידעע וועגען א פער־אייניגטער אייראפע.

נאר עס מאכט נישט אויס, וואס דער צוועק איז ווייט נישט אזא אידעאליסטישער, ווי בריאן פרובירט איהם אויסדריקען מיט ווערטער. עס מאכט נישט אויס, וואס עס האנדעלט זיך וועגען ריין מאטעריעלע אינטערעסען. נישט דער צוועק איז דער עיקר, נאר די טאט. א פעראייניגטע אייראפע וואלט געווען זעהר א גרויסער שריט פאראויס אין דעם לעבען פון פעלקער. אבער מען קען נישט שאפען קיין פעראייניגונג פון פעלקער מיט'ן מויל, ווען מיט די הענד טיילט מען זיי אלץ מעהר אפ.

א פעראייניגטע אייראפע וואלט געקענט געשאפען ווערען, ווען די רעגירונגען פון די פעלקער אין אייראפע זאלען נישט זיין אזוי שטארק דורכ־געדרונגען מיט דעם קאפיטאליסטישען און נאציאנא־ליסטישען גייסט. ווען יעדע נאציאנאלע רעגירונג זאל נישט, ביי יעדען שריט וואס זי מאכט, דאבען אין זינען די אינטערעסען פון דעם קאפיטאל אין איהר לאנד. אבער היינט קען עס דאך אנדערש נישט זיין. דעריבער זעהט מען אין ערגיץ נישט קיין בעגייסטערונג פאר בריאנ'ס פלאן. מען גלויבט נישט אין זיין ערנסטקייט.

ד.

פרידריך דער גרויסער און משה מענדעלסאן

פון משה פיינקינד

.1

פרידריך דער גרויסער, וועלכער האט זיך בער־ריהמט געמאכט אלס קריגס-פיהרער האט אויך גע־וואלט זיך מאכען א נאמען אלס „וועלט-פילאזאף".

ער האט אנגעשריבען איינינע פילאזאפישע ווערק, אבער קיין גרויסע אנקלאנג האבען זיי נישט געפונען אין די דאמאלדיגע געלערנטע קרייזען, און טראצדעם וואס פרידריך דער גרויסער האט זעלטען זיינע ביכער אפגעדרוקט מיט זיין „קעניגס־נאמען" האט מען געוואוסט, אז זיי שטאמען פון דער פעדער פון דעם מלחמה העלד, און דער־בער האט זעלטען ווער פון די דייטשע שריפטשטעל־לער געוואגט זיינע ווערק צו קריטיקירען.

משה מענדעלסאהן אבער האט נישט קוקענ־דיג דערויף, וואס דער פערפאסער פון יענע שריפ־טען איז געווען דער קעניג זעלבסט, וועמענס „שוץ־יוד" האט אפילו נישט געהאט די זכיה צו זיין, זיך דערלויבט, אמת זעהר פארזיכטיג, און פערשטעלט אויף א שארפען אופן צו קריטיקירען די שרייבארט דעם סגנון הלשון פון פרידריכ'ס דייטש, דעם מהות פון די ווערק זעלבסט, און הויפט־עכליך די נעריכטען, וואס דער קעניג האט געהאט א בעזונ־דערע שוואכקייט צו שרייבען...

מענדעלסאהן האט ארויסגעוויזען גאנץ פריי זיין מיינונג, אז דעם קעניגס געדיכטען האבען קיין שום פאעטישען ווערט נישט, זייער אינהאלט איז נישט מעהר ווי א געוויינליכע פלוידעריי. און דער פערפאסער, דער כלומרשטער פאעט, האט קיין שום טאלענט נישט, ער איז נישט מעהר ווי א ליידענשאפטליכער גראמענמאכער...

און כאטש אויך מענדעלסאהן איז נישט גע־ווען אונטערגעשריבען אויף דער דאזיגער רעצענזיע, איז מען דאך דערגאנגען לויט דער פיינקייט פון דער שפראך און קלארען סטיל און געדאנק, אז די דאזיגע קריטיק האט נישט קיין אנדערער געקאנט שרייבען, ווי משה מענדעלסאהן.

באלד האבען אויך נוטע מענשען, מענדעל־סאהנ'ס שונאים נאטירליך, צוגעטראגען דעם אל־מעכטיגען קעניג די דאזיגע קריטיק מיט דער מסירה, אז דאס האט געשריבען דער „שוצלאזער" יוד מענדעלסאהן, און דער קעניג האט מיט גרויס כעס און צארן בעפוילען זיין אדיוטאנט, אז מען זאל מענדעלסאהן תיכף ברענגען צו איהם אין זיין שלאס „סאנסוסי".

נאטירליך האט זיך מענדעלסאהן צוגעשטעלט צו דער בעשטימטער שעה אין קעניגליכען הויף.

דעם „יוד" מענדעלסאהן האט דער פרייסישער קעניג פערזענליך נישט געקאנט, ער האט אבער א סך געהערט וועגען איהם און געלעזען. וואלטער לעסינג, מארקיז ד'אך שאן א. א. האבען דעם קעניג א סך דערצעהלט וועגען איהם און וועגען זיין חכמה, דעריבער איז פרידריך דער גרויסער נייגעריג געווען צו הערען פון מויל פון דעם פער־פאסער, „יוד" זעלבסט זיין ערקלערונג צוליב זיין דרייסטע און שונגסלאזע קריטיק.

דערוויסענדיג זיך, אז מענדעלסאהן איז גע־קומען, האט דער קעניג זיך איהם אריינפיהרען אין דעם פרעכטיגען אוריענט-זאל און באלד דער־רויף איז דער קעניג ערשינען אין בעגלייטונג פון זיין גענעראל.

דערזעהענדיג פאר זיך די קליינע איינגעהויקער־טע פערזאקסענע פיגור פון דעם גרויסען פילאזאף, האט פרידריך דער גרויסער א פרעג געטון מענדעל־סאהנען: „צי דאט דער „יוד" עס געוואגט, מיך אזוי שארף צו קריטיקירען?!" און דערביי א טאפ געטון מיט דעם פיס וועלענדיג דערמיט אנווארפען אויף מענדעלסאהן א פחד, אבער מענדעלסאהן האט זיך נישט פערלוירען און קוקענדיג גלייך אין די שטרענגע אויגען פון דעם העלד און הערשער, האט ער אפגעענטפערט זיך ענטשולדיגענד פאר „זיין מאיעסטעט" מיט דער טיפזינניגער דערקלערונג, אז „ווער ביכער שרייבט ווארפט עפענטליך „קוגעל" און ווער עפענטליך קוגעל ווארפט, מעג ער זיין קעניג אדער א פויער, מוז זיך געפאלען לאזען, ווען דער „קוגעל־יונג" איהם זאגט, דאס ער פערשטעהט נישט גוט קוגעל צו ווארפען"...

דער דאזיגער דרייסטער ענטפער האט געמאכט א גרויסען איינדרוק אויף דעם קעניג. מיט א איראנישען שמייכעל האט פרידריך דער גרויסער פערשלונגען די דאזיגע ביטערע פיל, וואס ס'האט איהם דער „קוגעל־יונג" דערלאנגט און האט באלד נאכדעם דעם אוריענט-זאל פערלאזען.

אינערליך אבער האט דער שטאלצער פרייסי־שער הערשער נישט אויפגעהערט צו האסען דעם „יוד" משה מענדעלסאהן און איהם ווייטער נישט געוואלט האבען ביי זיך אלס „שוציוד".

און ווען די אקאדעמיע האט דאן משה מענדעל־סאהן אויסגעוועהלט אלס איהר עהרענמיטגליד, האט פרידריך דער גרויסער אויך נישט געוואלט איהם אלס אזעלכען בעשטעטיגען. דערויף האט משה מענדעלסאהן געזאגט איהם אז'ען, אז ס'מאכט איהם מעהר כבוד ראש, וואס די אקאדעמיע האט איהם אויסגעוועהלט אלס איהר מיטגליד און דער קעניג האט איהם נישט געוואלט בעשטעטיגען, ווי עס וואלט געווען פערקעהרט, ווען דער קעניג וואלט איהם בעשטימט און די אקאדעמיע וואלט נישט געוואלט איהם בעשטעטיגען.

.3

משה מענדעלסאהנס פריי פערהאלטען זיך לגבי דעם קעניג האט בעזונדערס שטארק אויפגע־רעגט די מיליטערישע קרייזען. און ווען ער האט זיך צו אמענגעטראפען, אין א פריוואט געזעלשאפט מיט'ן גענעראל טרויט מאנדסדארף, וועלכער איז געווען פון פרידריכ'ס סוויטע, האט דער גענעראל שטארק איראניזירט איבער די יודען און דעם יו־דישען וועלט חכם איבערהויפט.

מענדעלסאהן אבער איז אויך דעם דאזיגען גענעראל נישט שולדיג געבליבען קיין ענטפער. ער האט דערצעהלט אנ'אנעקדאט וועגען א וואנדערער, וועלכער איז געווען שטארק דורשטיק און מיד פון וועג און קומענדיג אין א דארף אריין, האט ער געזוכט א טרונק וואסער, אבער אלע ברונעס זענען געווען פערשלאסען און דאס זעלבסט האט ער אויך נישט געקאנט בעקומען אביסעל וואסער, ווארום יעדער האט געהאלטען דאס ביסעל וואסער, וואס ער האט פערמאגט, פאר זיך אליין. מיד און דורשטיג האט דער דאזיגער מענש געמוזט ווייטער געהען, אויפ'ן וועג אבער האט ער געטראפען א פויער וואס האט געפיהרט אנ'אייזעל אויף זיין רוקען מיט א גאנצען פאק שליסלען. פון דעם אייזעל־טרייבער האט זיך דער וואנדערער דערוואוסט, אז די דאזיגע שליסלען זענען פון יענע ברונעס, וועלכע ווערען פערמאכט אין דער פריה, און ערשט אווענדס צייט ווערען זיי צוריק געעפענט, כדי קיין טראפען וואסער זאל נישט געהען לאיבוד. אוי! האט אויס־געשריגען דער וואנדערער, אזא אייזעל „טרויט מאנסדארף", ס'קאן דאך אין באר צייט, ווען דער אייזעל איז אין וועג טראגענדיג אויף זיין רוקען די שליסלען פון די ברונעס, דאס דארף פערברענט ווערען און קיין טראפען וואסער וועט נישט דא זיין עס צו לעשען.

דער גענעראל טרויטמאנסדארף האט זיך נאר־טירליך נעפיהלט פון דעם דאזיגען משל שטארק נעטראפען און האט באלד וועגען דעם געמאלדען דעם קעניג, אבער פרידריך דער גרויסער האט שוין דעמאלט געהאט פריוויליגירט משה מענדעל־סאהן אלס „שוציוד", און נישט מעהר געקאנט איהם ארויסשיקען פון בערלין, ווי דער גענעראל האט געוואלט.

אַלעבען אין דער מדבר

ווי אַזוי די אַראַבער האַלב-ווילדע שבטים לעבען אין דער וויסטעניש

פון ד"ר פ. לאַזאַר

אַראַביען... וואָס דערמאָנט אײך דאָס וואָרט? צי דערמאָנט עס אײך נישט אָן אַ גרויסע, וויסטע מדבר, וועלכער ציהט זיך אָהן אַ סוף פאַר אונזערע אויגען? אונטען — אומענדליכע שטרעקעס זאַמד; אויבען — אַ בלויער הימעל פון וועלכען עס קוקט אַראָפּ אַ ברענענדיגע זון.

שטיל קײן שום קלאַנג. עס דוכט זיך, אַז אויסער די זאַמד, דעם הימעל און די זון, איז דאָ מער קײן זאַך נישטאָ. אָבער די טויטע שטילקייט ווערט פּלוצלינג איבערגעריסען: עס הערען זיך פון צייט צו צייט פערשידענע קלאַנגען: עס באַווייזען זיך וואונדערשט-וואָס ווילדע חיות, וועלכע לעבען אין דער מדבר. עס לויפט דורך אַ ווילדע קזה מיט איהרע הויכע שאַרפע הערנער, וועלכע זעהט אַ טויט נעפאַהר פאַר דעם יעגער; עס באַווייזט זיך די שנעלע אַנטילאָפּע מיט איהרע פלינקע באַוועגונגען; אַ שטרויס-פויגעל שפּרייזט דורך מיט זיינע באַכטיגע לאַנגע פיס, און מיט זיין הויכען שטאַרקען האַלז. עס פליהט דורך האַסטיג אַ רויב-פויגעל, דרעהענדיג זיך אין דער הויך און אַרומקוקענדיג מיט אַ שאַרפען אויג דעם מדבר. אפשר איז פערהאַן וואָס צו געניסען עפּעס ערגעץ.

אָבער וואָס פּינטעלט דאָרט דאָרטען, ווייט-ווייט אין דער מדבר? אַ שוואַרצער פלעק באַווייזט זיך פון ווייטען. דער פלעק באַוועגט זיך, דערנעהענטערט זיך און אָט ווערט ער אַלץ גרעסער און באַשטימטער; עס וואַקסט אויס די פיגור פון אַ קעמעל, דער „שיף פון מדבר", ווי מען רופט איהם אין יענע ערטער. נאָכ'ן קעמעל באַווייזט זיך אַ צווייטער, אַ דריטער און נאָך און נאָך. אַ גאַנצער קאַראַוואַן רוקט זיך לאַנגזאַם איבער דעם זאַמדיגען מדבר. אויף די האָרבעס פון קעמלען ליגען גאַנצע פעק; בײדלעך זענען אויסגעבויט צווישען די האָרבעס. פון הינטער די פאָרהאַנגען באַווייזען זיך פערברענטע, פערשטויבטע פּנים'ער; וואו-נישט-וואו גלאַנצען אַרוים אַ פּאָר בלישצענדיקע שוואַרצע אויגען.

דער שטומער מדבר ווערט פּלוצלינג פערהילכט פון מענשליכע קולות, פון געשרייען, פון געלעכטער. דער מענש טראָגט אַריין אין די איינזאַמקייט פון מדבר לעבען, בעוועגליכקייט, טומעל.

מען זוכט אויס אַ בעקוועמען אָרט, ערגעץ לעבען קוואַלען, לעבען בערגלעך, און מען צולייגט זיך מיט די בײדלעך, ווי בײ זיך אין דער היים.

ווער פון די מזרח-פעלקער פאָהרט דאָ נישט אַרום איבער דעם אַראַבישען מדבר? דאָ קענט איהר טרעפען אַ קאָמבאַנע פערסען, בעדואינער און פערשידענע אַנדערע פעלקער און שבטים. איהר קענט דאָ טרעפען אַלערליי מנהגים, זיטען און טיפּען. מיט איין וואָרט, אַ גאַנצע באַזונדערע וועלט, וואָס איז אַזוי ווייט פון אונזערער; אַ לעבען, וואָס איז אַזוי פרעמד צו אונזער לעבען.

די באַשרײבונגען פון אַראַביען, וואָס אײניגע רײזענדע געבען אונז, זענען דעריבער פול מיט דעם אינטערעסאַנטסטען מאַטעריאַל. זיי שילדערען אַ על-כע טשיקאַווע סצענעס און בילדער, אַז מיר טראָגען זיך אײנגאַנצען אַריבער אין אַן אַנדערער װעלט. אין די דאָרטיגע ווייטע וועלט דרעהט זיך אַרום דעם גרויסען זאַמדיגען מדבר.

„דער וואָס האָט כאָטש אַ קורצע צייט געלעבט צוזאַמען מיט אַן אײנוואוינער פון אַראַביען, וועט דערנאָך זײן גאַנצע לעבען פיהלען דעם טעם פון מדבר", האָט אַ מאָל געזאָגט אַ בעריהמטער ענגלישער רײזענדער.

די וואַנדערער פון דעם מדבר, די אַזוי גערופענע נאָמאַדען און די בעדואינער, זענען אַ באַזונדער פאָלק מיט אַ באַזונדער אָרט לעבען. אינטערעסאַנט איז דער בעדואינער*) אַלס אַ טיפּ, וועלכער איז אויסגעוואַקסען אויף די ברייטע וויסטענישען פון מדבר. זיין גאַנץ לעבען, פון דעם ערשטען טאָג אָן ביז'ן טויט, געהט אַוועק דאָ, ווייט פון דער ציוויליזירטער וועלט, צווישען הימעל און זאַמד. דאָס ענטוויקעלט ביי איהם אַ באַזונדערע כאַראַקטער, באַזונדערע אינטערעסען און נייגונגען. זיין איינציגע פרייד אין זיין אָרימען לעבען איז, אַ ביסעל קאַווע, פרישע וואַסער און פרוכט. קײן אַנדערע פערגעניגענס ווייסט ער נישט. קײן לוקסוס, קײן בעקוועמליכקייט. אַרום איהם זענען שטענדיג פרישע לופט, זון, ליכט, ווינטען, אָפענע ברייטע שטרעקעס, גרויסע ווילדע פּוסטקייטען. קײן זאַך וואָס איז געענדערט געוואָרען פון דעם מענשען'ס האַנט. בלויז נאַטור, ווילדע נאַטור אַליין. און ער פיהלט זיך פריי, ווי אַ פויגעל. פערזענליכע פרייהייט, אַ פולשטענדיגע ברייטע פרייהייט, ווי די ברייטקייט פון דעם מדבר אַליין, איז דאָס הויפּט געפיהל פון דעם בעדואינער. ער פיהלט אויף זיך נישט די שטריק, מיט וועלכע מיר זענען אַזוי שטאַרק פערבונדען מיט דער געזעלשאַפט.

און אין זיין קליין וועלטעל, אין זיין קאַראַוואַן, אין זיין בײדעל האָט זיך דער וואַנדערער איבער'ן מדבר געשאַפען זיינע געזעצען, זיינע זיטען און זיין אייגענע מאָראַל.

אָט לײענען מיר, צום בײשפּיל אַ באַשרײבונג, ווי אַזוי עס ווערט אויסגעטיילט גערעכטיגקייט אין אַ פערסישען קאַראַוואַן, וואָס געהט איבער'ן מדבר.

אין מיטען פון אַ גרויסען עולם ליגט אויסגעצויגען אַ מענש. אַ פּאָר מענשען האַלטען זיינע פיס, נאָך אַ פּאָר האַלטען זיינע הענט צוגעדריקט צו דר'ערד. אײנער שטעהט דערבײ און שלאָגט דעם פערזינדיגטען מיט אַ שטעקען. אַלע אַרום שווייגען. עס הערט זיך בלויז דאָס קרעכצען פון שטעקען, וועלכען דער שלעגער לאָזט אַראָפּ מיט זיין גאַנצען כח. ווער איז דער פערזינדיגטער? און וואָס בעשטעהט זיין שולד? דער רײזענדער נעהט צו צו אײנעם פון די פערסען און שטעלט איהם די פראַגע. יענער גיט אַ שושקע אין אויער אַריין: „מען איז איהם חושד אין גנבה, און מען וועט איהם שלאָגען, ביז וואַנען ער וועט זיך מודה זיין".

דער רײזענדער איז ערשטוינט: „נו, און אויב ער האָט נישט שולדיג? ער קען דאָך אַמאָל נישט אויסהאַלטען די קלעפּ?" „וועט ער שטאַרבען אונטער די קלעפּ", — ענטפערט רוהיג דער פערס.

פיר מענשען, אײנער נאָכ'ן צווייטען האָבען געשלאָגען דעם אומגליקליכען פערס. זיי זענען מיד געוואָרען און האָבען איבערגעגעבען דעם שטעקען צו אַ פינפטען.

און ווידער האָט געפייפט דער שטעקען אין דער לופטען און האָט זיך אַראָפּגעלאָזען איבער אַ מענשען'ס קערפּער מיט אַ טעמפּען קלאַפּ; און ווידער אַ פערשטיקטער קרעכץ און אַ טויטע שטילקייט פון דעם עולם.

דער עולם האָט זיך פּלוצלינג אַ ריהר געטאָן פון אָרט און האָט אָנגעהויבען טוסלען, שרייען און שילטען זיך. „דער גנב האָט זיך מודה געווען"; און אָט פיהרט מען אַוועק אונטער די הענט דעם פערחלש'טען, צושלאָגענעם מאַן, אַ בלאַסען מיט צושויבערטע האָר און מיט אַ שרעקליכען אויסזעהן.

דאָס איז געווען אַ פערס פון באַגדאַד, וועלכער האָט געדינט אין קאַראַוואַן. ער האָט אויפגעבראָכען אַ שאַכטעל און גע'גנב'עט ביי זיין באַלעבאָס 40 פונט (אַ פונט איז אַן ענגלישע מטבע). דער עולם איז צופרידען, וואָס מען האָט אַרויסגעקריגען דורך די קלעפּ ביי דעם גנב דעם אמת. אָבער די שרעקליכע פייניגונגען, וועלכע מ'באַנוצט און די קאַראַוואַנען נעגען אַ פערברעכער אָדער נעגען אַ כלומרשטען פערברעכער, רופען אַרויס זעהר שלעכטע געפיהלען און נייגונגען ביי די אַנדערע.

אין דער זעלבער צייט אָבער, האַלט מען זעהר שטאַרק פון דער גערעכטיגקייט, וועלכע אַראַבער טיילען אויס אין זייערע דערפער אין דער מדבר. די פעלקער, וועלכע וואוינען נישט ווייט, ערקלערען, אַז די אַראַבער פון דעם מדבר זענען דאָס מערסט גערעכטיגע פאָלק צווישען אַלע פעלקער.

דער געריכט קומט פאָר אויף אַן אײנפאַכען און גאַנץ ווילדען שטײנער. אָט זיצט דער ראַט פון די זקנים צוזאַמען מיט די ריכטער; די בעדואינער ברענגען פאָר זייערע קלאַגעס, אָבער דאָס ווערט געטאָן אָהן קײן שום אָרדנונג. בײדע צדדים שרייען איבער אײנער דעם צווייטען, קריגען זיך, ליאַרמען; יעדערער פון עולם קען זיך אַרײַנמישען און אַרויסזאָגען זיין מיינונג.

דער געריכט צוזאַמען מיט דעם זקנים-ראַט און מיט אײניגע אָנגעזעהענע בעדואינישע פערזאָנען זעצען זיך דערנאָך מיישב און מען שמועסט אַרום זייער בעשלוס, מען רעדט, מען טענה'ט, אַ גאַנץ אונטערגעריכטשאַפט, אַלענפאַלס, די ריכטער נעהמען נישט קײן כאַבאַר.

דער בעשלוס איז אַן ענטשיידענער, און די שטראָף דריקט זיך אויס מערסטענס אין באַצאָהלען אַ שאָף אָדער אַ קעמעל. דער שולדיגער מוז פאָלגען דעם בעשלוס, ווען נישט וועט מען איהם אַרויסטרייבען פון שבט.

די אָרימע בעדואינער זענען זעהר שלעכטע צאָהלער, און דעריבער קען מען כמעט אין יעדען שבט געפינען וועלכע פערטריבענע לאַנדסלייט.

די ריכטער מאַכען זעלטען אַ טעות, ווייל אין דער קלײנער וועלטעל, וואו דער געריכט קומט פאָר, ווייס מען אויסגעצייכענט אײנער דעם צווייטען. דער ריכטער ווייסט דעם גאַנצען ענין, אײדער ער קומט נאָך צו צו איהם. ער קען אויך דעם כאַראַקטער און דעם גאַנצען לעבען פון דעם שולדיגען, זיין לאַגע, זיין ערליכקייט, די פערגאַנגענהייט און זיין שולד.

די געזעצען פון די בעדואינער זענען גאַנץ מילד און פערגלייך מיט דער ווילדקייט פון די שבטים. די שווערסטע שטראָפען דריקען זיך אויס בלויז אין אַ גרעסערער צאָהל קעמלען אָדער שאָף.

דאָס פאַמיליען-לעבען ביי די אַראַבער איז זעהר אַן אײגענאַרטיגס, וויי זייער גאַנצער אָרט לעבען. עס איז געבויט אויף דער אומבעגרענעצטער הערשאַפט פון מאַן איבער דער פרוי.

(סוף ווינטאָג).

---

*) די בעדואינער זענען אַ וואַנדערענדער שבט, וואָס בעלאַנגט צו דעם אַראַבישען פאָלק.

„דאָס קליינע פאַריז"

(אַ בריף פון ווישי)

פון ד"ר ה. ווזשאַנער

אונטער דעם נאָמען „דאָס קליינע פאַריז" איז אין פראַנקרייך זעהר בעקאַנט ווישי, די קעניגין פון אַלע פראַנצויזישע קורערטער. ביי אונז איז ווישי ווייניגער בעוואוסט, מען קען עס פיל הערען פון ווישי-פּאַסטילען, אָדער ווישי-וואַסער, וואָס ווערט אָפט פעראָרדענט פון דאָקטוירים.

די ווייטע שטרעקע, די פּראַנצויזישע שפּראַך שרעקט אָב דעם פּוילישען פּאַציענט, ובפרט, אַז ער צווייפעלט נאָך צי וועט ער דאָרט טרעפען היימישע, מיט וועלכע ער זאָל זיך קענען אונטערהאַלטען ביים שפּאַצירען, ביים טרינקען דאָס גלעזעל ווישי-וואַסער. און דאָך איז ווישי ווערט מען זאָל עס קענען, און נישט נאָר קענען פון הערען, נאָר טאַקי פון דאָרט זיין, ווייל עס איז אַ וועלט-באָד אין פולען זין פון וואָרט.

עס ליגט 6 שעה רייזע פון פּאַריז, נישט גאַנץ ווייט פון ליאָן. אײגענע אײנוואוינער פערמאָגט עס אַ 20,000. פון זיי אַ 700—800 יודען. אין זומער אָבער, אין הויפּט-סעזאָן קאָכט עס פון קור-געסט.

עס איז אויך נישט קײן וואונדער: פון אַ קליין דערפעל ביי די רוימער (דאָס וואָרט ווישי שטאַמט פון לאַטײנישען, וואָס בעצייכענט אַ וואַרם-קוואַל בערגעל) האָט עס גענומען אין די צייטען פון נאַפּאָלעאָן דעם ערשטען און דריטען עו"ה לגדולה צו זיין מיט אַזאַ שנעלקייט, אַז פון 20,000 געסט אין 1864 איז די צאָהל קור-געסט (אויסער טוריסטען געשטיגען אויף 140,000 אין 1927.

דער צענטער פון ווישי איז אַ גרויסער פּאַרק (אויפגעבויט פון נאַפּאָלעאָן דעם ערשטען), אויף וועלכען עס געפינען זיך דאָס הויפּט-קאַזינאָ, בעדער, אַרום שטעהען ריזען-האָטעלען 7-6 שטאָקיגע ווי „טערמאַל האָטעל" און „קאַרלטאָן", וואָס זייער גלאַנץ און בעקוועמליכקייטען שטייגען איבער אַלץ וואָס אַ מענש קען זיך פאָרשטעלען.

אין די אַלעען אונטער פּרעכטיגע פּלאַטאַנען און בעקוועמע ליג-שטילען און פּאָטעלען ליגען און זיצען מאַסען קורגעסט. מען שמועסט, מ'לעזט צייטונגען אָדער גלאָט מען פּלירמעוועט.

אײניגע הויפּט-קוואַלען געפינען זיך אויך אין דעם פּאַרק און אַ גאַנצען טאָג פון 7 פריה ביז אָווענד אָהן אויפהער שטעהט מען נעבען די קוואַלען און מען טרינקט די פערשריבענע פּאָרציע וואַסער.

אין ווישי פּראַקטיצירען איבער 120 דאָקטוירים. דאָ איז זעלטען ווער אָהן מעדיצינישע כסדר-דיגע אויפזיכט. מחמת די וואַסערען ווירקען זעהר ענערגיש, און די דאָקטוירים פעראָרדנען דעריבער צו קומען צו זיי יעדען פינפטען טאָג. די קור-צייט איז דאָ כמעט פאַר אַלע אָהן אויסנאַהם — 21 טעג. אָבער כדי זי זאָל ווירקען ווי געהעריג, איז אָנגענומען, אַז מען מוז מינדעסטענס 3 יאָהר נאָכאַנאַנד אַהערקומען. דאָס לעבען איז דאָ פאַר יעדער קע-שענע צוגעפּאַסט. אין די גאָר טייערע האָטעלען קומען מייסטענס אַמעריקאַנער, ענגלענדער (מיט די שטאַרקע וואַלוטען). אַמאָל כאַפּט זיך דאָרט אַריין אַ פראַנצויז אויך.

אָט איז דאָרט נישט לאַנג געווען דער פראַנצויזישער ראָטשילד (מען דערצעהלט, אַז ער האָט געשפּילט דאָ אין רולעטקע אין אַ גאַנץ פיינער געזעלשאַפט: דער פּאָרטוגאַלישער קעניג, דער בעריהמטער פּראַנצויזישער דאָקטאָר וואָראָנאָוו, אגב אַ יוד, וואָס איז בעריהמט מיט פעריונגערען אַלטע לייט, און נאָך אײניגע).

אָבער אין די מיטעלע און קלענערע האָטעלען בעקומט מען אַ שעהן צימער מיט פּענסיאָן פאַר אַ 50 פראַנק (נישט גאַנצע 20 זלאָטעס) און זאָגאָר פאַר אַ סך ביליגער — ביז 10 זלאָטעס.

די בעדער — קוואַלען-זוילערע — קאָסטען אויך ביליג. איבערהויפּט אין דער 2. און 3. קלאַס (5 און 2 פראַנק). פאַר מוזיק-ליבהאָבער איז דאָ אַ גן-עדן — 3 מאָל טעגליך מוזיק (אין סימפאָנישען אָרקעסטער שפּילט אויך דער בעקאַנטער אין לאָדז טיבאָ), אײניגע טעאַטערס, די איטאַליענישע אָפּערע פון מילאַן, אָפּערעטקע.

מיט איין וואָרט, קײן פערגעניגענס פעהלען נישט.

עיקר שכחתי — וואָס איז אָבער ווישי אַלס קור-באָד?

דאָ אין ווישי דרעהט זיך אַלעס אַרום — די לעבער. ווישי איז אַ לעבער-באָד פּאַר-עקסעלאַנס. די קוואַלען האָבען דאָ אַ ספּעציפישע, שטאַרקע ווירקונג אויף דער לעבער-קאַמער. אַלע לעבער-קראַנקהייטען ווערען דאָ מיט זיכערהייט געהיילט, אָדער פערבעסערט. אויב אָבער דאָ קומען מאַסען קראַנקע מיט מאָגען, קישקע-קראַנקהייטען, נירען, צוקער א. אַ. וו. איז עס טאַקי דערפאַר, ווייל אויך דאָרט שפּילט די לעבער אַ גרויסע ראָלע. מען דאַרף אויך נישט פערגעסען, אַז דער מאָגען, דאַרם און לעבער זענען נישט נאָר אַנאַטאָמיש צוזאַמענגעפלאָכטען, נאָר אויך דורך בלוט-וועגען, פערבונדען און די אַלע טיילען ווירקען אײנע אויף די צווייטע. די לעבער איז אַ מין לאַבאָראַטאָריום אין מענשליכען אָרגאַניזם, אַ מין מיטעלפּונקט, פון וואַנען עס ציהען זיך וועגען אין די פערשידענסטע טיילען פון קערפּער. און אויב עס איז עפּעס נישט אין אָרדנונג אין דעם לאַבאָראַטאָריום קענען כ'ר דעם ווידער-קול בעמערקען אין פאַרם פון פערשידענסטע קראַנקהאַפטע סימנים. דעריבער טאַקע ווירקען די וואַסערען פון ווישי נישט נאָר ביי לעבער-קראַנקהייטען, נאָר אויך ביי אַרטריטיזם, ביי אומנאָרמאַלען שטאָף-ווערסעל, אַ צו פעטלײביגקייט א. אַ. וו.

די קוואַלען אין ווישי זענען דאָ אין צאָהל פון 14. די הויפּט-קוואַלען זענען: סעלעסטען, גראַנד-גריל, האָפּיטאַל און שאָמעל.

צי קען מען זיך נישט בעגניגען און טרינקען דאָס וואַסער ביי זיך אין דערהיים? ניין! און נאָך אַמאָל ניין! אײניגע בעווייזען וועלען געניגען.

ד"ר גלענאַר האָט פעסטגעשטעלט, אַז ווישי-וואַסער האָט אַ געוויסע קראַפט, וואָס הייסט קאַטאַליטישע-אײגענשאַפט: אויב ווישי-וואַסער ווערט אָוועקגעשטעלט אין שכנות מיט געוויסע געגענשטאַנדען, דאַן בעמערקט מען, אַז כעמישע רעאַקציעס (ענדערונגען) קומען פאָר אין די געגענשטאַנדען נאָר אַ דאַנק דער אַנוועזענהייט פון דעם וואַסער. נאָך אַ בעווייז: עס פּאַסירט אָפט, דאָס אַ קור-גאַסט ווייל ענערגישער זיך קורירען, ווי עס איז איהם פעראָרדענט. ער טרינקט אַ פּאָר גלעזער נאָכאַנאַנד פון גראַן-גריל (די שטאַרקסטע קוועלע פאַר די לעבער) אָנשטאָט דאָס פערטעל אָדער האַלבע גלאָז, וואָס עס איז איהם פערשריבען, אָבער געפעהרליכע קאָפּ-שווינדעל, שמערצען אין נאָך ערגערע פאָלגען בעווייזען זיך דאַמאָלס — מען קאָן אָבער אָהן שום שאָדען טרינקען נישט נאָר גלעזער נאָר גאַנצע פלעשער ווישי-וואַסער ביי זיך אין דער היים — און גאָר נישט — דאָס אַלס בעווייזט, אַז דאָס וואַסער פערלירט אין גיכען געוויסע אײגענשאַפטען, וועלכע זענען טאַקע אַזוי וויכטיג און ווירקען אויף די אָפּגעשוואַכטע קערפּער-טיילען. אויסער דאָס וואַסער טרינקען איז ווישי אויך רייך אין אַנדערע הייל-מיטלען: פּראַכטפולע אײנגעאָרדנעטע קוילען-זוירע-בעדער, מאַסאַזש, אונטער-וואַסער מאַכענאַטעראַפּויטישער אינסטיטוט און אַנדערע.

כדי צו געניסען פון דעם אַלעם, ציהען טאַקע מענשען נישט נאָר פון אַלע עקען פראַנקרייך: דאָ זענען שטענדיג מאַסען אַמעריקאַנער, ענגלענדער, שפּאַניער, איטאַליענער און צווישען זיי וואַרפען זיך אין די אויגען אײנוואוינער פון טוניס, מאַראָקאָ, אַלושיר, אינדאָ-כינע מיט זייערע ווייסע קיטלען און טורבאַנען אויף די קעפּ.

די גרויסע אַלעען, די „עליזעאום-פעלדער" פון ווישי זענען דאָ דער מיטעל-פּונקט, וואו פאַרשטעהער פון פערשידענע פעלקער און נאַציעס טרעפען זיך צוזאַמען, וואו עס איז נישטאָ קײן דאגות-פּרנסה, און וואו די קאָמפּאַטריאָטען פון סנאָודען און בריאַנד ווערען גיכער אײנפערשטאַנדען, ווי דאָס איז צוגעגאַנגען אין האַאַג.

היינט פערלאָז איך שוין ווישי.

נאָך דעם אויסרוה אין דעם „קליינעם פּאַריז" וויל איך זיך אַביסעל בעשעפטיגען אין די שפּיטעלער פון אמת'ן פּאַריז, נאָר וועגען דעם — אַ צווייט מאָל.

לאָדז, 13 סעפטעמבער 1929

נייער פאָלקסבלאַט

לאָדז, 13 סעפטעמבער 1929

אין האַנד פון דער פרוי

ווי די נייע פרוי שאַפט אַ נייע וועלט

פון ב. צ. גאָלדבערג

שמאָלע געסלעך און הויכע טורעמס — אָט אַזוי זעהט אויס דער געלד־ראַיאָן פון ניו־יאָרק. אַרום און אַרום וואָל סטריט שלענגלען זיך ענגע, קרומע, טונקעלע געסלעך, וואוהין די זון קומט קיינמאָל נישט אַריין און וואו דער מענש קוקט אויס קליין און שוואַרץ, ווי אַ פליג.

דאָרטען, אין די געסלעך אַרום וואָל סטריט, איז פול, אָנגעפּיקעוועט מיט רעסטאָראַנען. אַ רעסטאָראַן אויף אַ רעסטאָראַן. און קומט די מיטאָג־שטונדע ווערען זיי איבערגעפּאַקט; מענשען שטעהען און וואַרטען ביז וואַנען אַנדערע מענשען וועלען אָפּעסען און זיך אויפהייבען פון אָרט. און די אַנדערע זיצען זיך דוקא געמיטליך און אַ האָר נישט געאיילט.

קומט די שעה פון מיטאָג, לאָזען זיך אַרויס פון די ריזיגע טורעמס געדיכטע שטראָמען מענשען, וואָס פילען אָן די רעסטאָראַנען, די קראָמען און אַפילו די גאַסען. מיטאָג צייט וועט דאָרטען אַן אויטאָמאָביל נישט דורכקריכען, סיידען אַ פּאָליציאַנט וועט געהן פאָראויס און מאַכען אַ וועג.

מיטאָג צייט איז ווערט אַריינצוקוקען אין די דאָרטיגע רעסטאָראַנען — מען קאָן פון דעם פיל לערנען.

פון די הויכע, שווערע הייזער, קומט דער מענשען־שטראָם אַראָפּ אין איין געדיכטער מאַסע — מענשען אין הויזען און מענשען אין קליידלעך, אַלע שטופּען זיך גלייך, אַלע שפּאַרען זיך גלייך מיט די עלענבויגענס. אָבער ביז די מאַסע קומט אָן צו די רעסטאָראַנען, ווערט דער שטראָם צוטיילט אויף צוויי — אויף מענער און אויף פרויען.

די מענער געהען אין איין רעסטאָראַן. די פרויען אין אַ צווייטען. אָט דוקא דאָרטען וואו עס הערשט דאָס לעצטע וואָרט פון פּראָגרעס אין אינדוסטריע און מעכאַניזאַציע, וואו איבען הענגט אַ גאָלדענער דאָלאַר און ער דרעהט די שטאָלענע רעדער אונטען — אָט דוקא דאָרטען ווערען די מענשען איינגעטיילט אַזוי שאַרף לויט געשלעכט, גאָר ווי אין דער יודישער שול.

אין איין רעסטאָראַן געפינט איהר לויטער מענער, קיין פרוי וועט דאָרטען נישט אַריינקומען. טאָמער פערבלאָנדזשעט אַ פרוי — נאָך אַ גרינע — איז גאָר ווי זי עפענט די טיר און דערזעהט־פּלוצעם זיך אַ מענערשע מלוכה, אַהן איין פרוי, ווערט זי רויט אין פנים און ציהט זיך צוריק, ווי זי וואָלט, להבדיל, פערבלאָנדזשעט אין אַ מענערשער באָד. אַפילו מיט אַ מאַן וועט אַ פרוי אַהין נישט קומען. לויטער פרויען, נישט איין בן זכר אויף אַ רפואה.

און אין אַנדערע רעסטאָראַנען טרעפט איהר לויטער פרויען. נישט איין בן זכר אויף אַ רפואה. דאָרטען זענען אַפילו נישטאָ קיין הענגערס פאַר מאַנטלען און היטלען. די מיידלעך עסען אין די מאַנטלען, אָדער זיי האַלטען זיי אויפ׳ן אָנלען פון שטול. דער גרעסטער דאָן זשואַן, אַז ער פאַלט אַריין אין אַזאַ רעסטאָראַן, פיהלט ער זיך פערלאָרען און — שעמעוודיג. צוערשט קאָן ער וועלען דוקא אַריינדרינגען אין דער ווייבערשער פעסטונג, אָבער אַז ער בעמערקט ווי די מיידלעך בעקוקען איהם, פערגעהט איהם דער אַפּעטיט.

עס איז אַ ספּעציעלער קוק וואָס די מיידלעך שענקען אַ מאַנספּערשוין אין אַזאַ רעסטאָראַן. עס איז פונקט דער קוק וואָס זיי וואָלטען געגעבען, ווען עס מאַרשירט אַהין אַריין אַ קעלבעל פון אַ פאַרם, צי אַ האָן. קיין הונט האָב איך נישט דערמאָנט, וואָרים אויף אַ הונט, צי אויף אַ קאַץ, וואָלטען די דאָרטיגע מיידלעך געקוקט מיט מעהר לעבעדיגען אינטערעס און מיט מעהר — וואַרימקייט.

אָבער עס זענען פערהאַן נאָך אַ סאָרט רעסטאָראַנען — פאַר פּאָרלעך. דאָרטען קומען די געבונדענע, טרוימערישע נשמות, וואָס קאָנען נישט פערגעסען דעם גאָט אַמאָר אַפילו אין טעמפּעל פון גאָט ממון, וואָס ברענגען אַריין אין דעם האַרטען, קאַלטען, מאַשינאַווען געלד־דיסטריקט דעם שמייכעל פון אַ מיידעל און דעם פערליבטען קוק פון אַ בחור.

זיי זענען אַלע יונגע מענשען, אָט די וואָס זיצען אין די רעסטאָראַנען. און איין רעסטאָראַנמאַן האָט מיר אַזוי געזאָגט: אָט די אַלע זענען נאָר צייטווייליגע געסט. מיט דער צייט וועלען זיי אויפהערען קומען צו מיר. די בחורים וועלען נעמען געהן אין די מענערשע רעסטאָראַנען און די מיידלעך — זיי וועלען זיצען אין דער היים און ניאַנטשען קינדער.

דעם פאַקט, אַז די געשלעכטער צעטיילען זיך אַזוי שאַרף און בולט׳דיג אין דער וואָל סטריט געגענד, האַלט איך פון היבשען בעדייט. עס בעווייזט אויף דעם אַנטאַגאָניזם, אויף דער געגנערשאַפט וואָס עקזיסטירט צווישען מענער און פרויען ווען די צוויי ווערען גלייך — עקאָנאָמיש.

פרויען האָבען ביי אונז גלייכע רעכט. זיי טוען די זעלבע אַרבייט וואָס די מענער. זיי בעקומען דעם זעלבען געהאַלט וואָס די מענער. זיי האָבען די זעלבע פרייהייט און נעמען זיך די זעלבע פרייהייטען וואָס די מענער — און דאָך זענען זיי נאָך אַלץ נישט אויסגעגלייכט אין דער בעציהונג צום מאַן.

מענער האָבען נאָך ליב צו רעדען וועגען פרויען צו דערצעהלען פון זייערע זיגען איבער פרויען. זיי האָבען נאָך ליב צו טרוימען פון זיך אַלס די הערשער איבער דעם פרויענגעשלעכט. נישטאָ דער מאַן, וואָס זאָל זיך האַלטען אַזוי געפאַלען, אַז ער זאָל זיך נישט שטעלען העכער פון דער פרוי — און דאָ קומען פרויען און דרינגען אַריין אין דעם סאַמע קדשי קדשים פון דער מענערשער וועלט, אין דעם פינאַנץ־דיסטריקט!

נעהען זיי זיך פונאַנדער, די „פריינדליכע פיינט" יעדער אויף זיין אייגענער פּאָזיציע. די מענער קאָנען אומגעשטערט חלומ׳ען פון זייער וועלטסהערשאַפט און די פרויען קאָנען קלערען אומגעשטערט „ווי קליינליך און געמיין געוויסע מענער קאָנען זיין", באַלד קומט מען זיך צוזאַמען אין ביוראָ און דאָרטען איז מען מענשליכער און נאַטירליכער. דאָרטען איז מען היימישער און — דאָרטען פיהרט די פרוי די גאַנגע.

די גרויסע, שווערע אַמעריקע, האָט אַמאָל אַ גרויסער אַמעריקאַנער געזאָגט, ליגט אויף די שמאָלע, דינע אַקסלען פון דעם ביוראָ־מיידעל. נעמט אַוועק די מיידלעך און דאָס גאַנצע אַמעריקאַנער לעבען שטעלט זיך אָפּ. דער מאַן מאַכט דעם פּלאַן און די פרוי פיהרט איהם דורך, און נישט פון מאַכען פּלענער פּראָגרעסירט די וועלט, נאָר פון דורכפיהרען זיי. און נאָר אַ סך פון די פּלענער, וואָס מענער מיינען, אַז דאָס האָבען זיי די פּלענער געמאַכט, האָבען עס נאָר געמאַכט די פרויען, נאָר אַזוי געשיקט, אַז די מענער האָבען עס נישט בעמערקט, פונקט ווי די פיינע, שטאַרקע און קלוגע געשעפטס־בריף פון גרעסטען טייל פון אונזערע ביזנעסלייט ווערען געשריבען נישט ווי די ביזנעסלייט דיקטירען זיי, נאָר ווי די קלוגע און אינטעליגענטע סעקרעטאַרקעס האָבען געדענקט אַז זיי דאַרפען געשריבען ווערען.

אין שטוב פיהרט זיך די קלוגע פרוי אַזוי, אַז דער מאַן זאָל מיינען, אַז ער איז דער בעלעבאָס, און זי זאָל אויספיהרען וואָס זי וויל — און די זעלבע טאַקטיק ווענדעט די פרוי אויך אָן אין געשעפט, וואו זי איז בלויז אַ בעדינערין, אַן אָנגעשטעלטע, און איז קראַנק ווי זי איז אַ גוטער קונה.

די פרוי האָט אָנגעהויבען לייענען צייטונגען און זי האָט געשאַפען דעם „טאַבלאָיד פּייפּער". מענער האָבען געגרינדעט די „טאַבלאָידס" און אַ סך מענער לייענען זיי היינט, אָבער די פרוי האָט זיי געשאַפען, פונקט ווי נישט פּואַרע שאַפט די מאָדע. נאָר די פרוי שאַפט זי, מעהר נישט פּואַרע איז דער אויסדרוק פון דעם מאָדע־מאָטיוו פון דער פרוי, דער מענש וואָס ווייסט דעם מאָדע־פּולס פון דער פרוי.

אַלע גרעסערע צייטונגען פון לאַנד האָבען געוואונען צירקולאַציע. דער לעזער־קרייז פון דער צייטונג וואַקסט מיט דעם נאַטירליכען וואוקס פון דער בעפעלקערונג און מיט דער פערשפּרייטונג פון געברויך פון געדרוקטען וואָרט. אָבער צו דעם זענען געקומען פּילדער־צייטונגען מיט טיראַזשען וואָס דערגרייכען אין די מיליאָנען. דאָס איז דער פרויען־בייטראַג צו דער פּרעסע, די פרוי וואָס וויל מעהר נישט וואַרטען ביז וואַנען דער מאַן וועט איהר ברענגען זיין בלאַט, קומענדיג פון פאַבריק צי פון ביוראָ.

אין „טאַבלאָיד" געפינט איהר נישט קיין פּאָליטישע נייעס. איהר געפינט דאָרטען נישט קיין עקאָנאָמישע נייעס, איהר געפינט דאָרטען נישט קיין פינאַנציעלע נייעס. אַפילו די ספּאָרט־אָפּטיילונג איז דאָרטען שוואַך — הגם אויך מענער לייענען עס און אַ סך פרויען האָבען אַן אינטערעס אין ספּאָרט. דערפאַר האָט איהר דאָרטען רכילות — מאָרד, גנבה, סקאַנדאַל, און מעשה׳ס פון פּריוואַטען לעבען פון פּאָפּולערע מענשען. און איהר האָט עס קורץ, קלאָהר און — אַ סך. און די זעלבע ווייבערישקייט פערפּלייצט אַלע זשורנאַלען, אַפילו די בעסערע.

געהט אַמאָל, אַ גוטער, איינגעאָרטיגער זשורנאַל אין אַמעריקאַ. ער פלעגט איבערדרוקען די בעסטע אַרטיקלען און אינטערעסאַנטסטע סקיצען פון גאָר דער וועלט. דאָרטען האָט איהר געפונען די בעסטע זשורנאַליסטיק פון אַלע שפּראַכען וועגען אַלערליי וויכטיגע טעמעס. היינט איז אַמעריקאַ שטאַרק פעראינטערעסירט אין אייראָפּאַ. מיליאָנען אַמעריקאַנער פאָהרען היינט אַרום איבער דער וועלט — וואָלט דאָך אַזאַ זשורנאַל געדאַרפט געהן אין גאָלד? לאָזט זיך אויס, אַז ער האָט זיך געמוזט איבערטון, און ער דרוקט זיך איצטער אין אַ גרעסערער שריפט, מיט מעהר בילדער ווי געדרוקטע ווערטער, און די ווערטער זענען אַרטיקלען וועגען גרויסע מענער און טשיקאַווע פלעצער.

און וואָס די פּראָסטע פרוי טוט אויף איהר אופן, טוט די העכערע פרוי, די אינטעלעקטועלע פרוי אויף איהר אייגענעם אופן. האָט זיך לעצטענס בעקלאָגט אַן ענגלישער קריטיקער אין אַן אַמעריקאַנער ליטעראַרישען זשורנאַל, אַז די פרויען־שרייבערינס האָבען פערווייבערט די ליטעראַטור. ער מיינט נישט די ביליגע, יענטעוואַטע ווייבערישע שרייבערינס, נאָר דוקא די געהויבענע, די קינסטלערישע שריפטשטעלערינס. ער דערצעהלט, אַז אין דער „אַמאָליגער" מענערישער ענגלישער ליטעראַטור האָט געשלעכט, עראָטיק, געהאַט אַ וויכטיגען אָרט, אָבער עס האָט נישט פערפּלייצט די גאַנצע ליטעראַטור. די מענער שרייבער האָבען אַליין אַ סך אַנדערע אינטערעסען אויסער געשלעכט, האָבען די דאָזיגע אינטערעסען זיך אָפּגעשפּיגעלט אויך אין זייערע שאַפונגען. זינט עס איז אָנגעוואַקסען אַזאַ רייכער דור פרויען־שרייבערינס, ווערט די ליטעראַטור פערשוואַומען מיט עראָטיק, ליבע, און נאָר ליבע איז די טעמע פון די פרויען־שרייבערינס.

ער גיט צו, אַז די ליבע פון די „מענערישע שרייבער איז געווען ברוטאַלער, פיזישער, הויפּטזעכליך געשלעכט, בעת די ליבע פון די פרויען־שרייבערינס, איז מעהר דעליקאַט, גייסטיג, פלירט. די פרויען האָבען אַרויסגעבראַכט די קונסט פון ליבע, פון שפּילען אַ ליבע, נישט פון געשלעכטליכען פערקעהר, און דער ליטעראַטור, יענער שרייבער האַלט הפנים נישט פון דעם „פלירט". פון וועלכען די פרויען־שרייבערינס מאַכען אַזאַ וועזן. אָבער גוט צו שלעכט, דער פאַקט בלייבט, אַז אויך די ליטעראַטור שאַפען די פרויען איבער אין זייער אייגענעם געשטאַלט — לויט זייער אייגענעם נייכטיגען פנים.

קאַרל מאַרקס און פערדינאַנד לאַסאַל

די מערקווירדיגע בעציהונגען צווישען די צוויי גאונים

פון מ. אשעראָוויטש

2.

לויט׳ן אָפּמאַך מיט דעם פערלעגער האָט מאַרקס געדאַרפט צושיקען דעם מאַנוסקריפּט אין אַ בעשטימטער צייט. האָט ער איהם צוגעשיקט סך הכל מיט אַ יאָהר שפּעטער, און איבער דעם איז דער פערלעגער געוואָרען ברוגז אויף לאַסאַל׳ן און געהאַט גערעכטע טענות צו איהם. אָבער מאַרקס האָט אַפילו נישט געפונען פאַר נויטיג זיך צו פערענטפערען פאַר לאַסאַל׳ן פאַר אַזאַ אונפּינקטליכקייט, און ווען ער האָט שוין סוף כל סוף יאָ צוגעשיקט דעם מאַנוסקריפּט און דער אַרויסגעבער האָט אָפּגעלייגט דאָס דרוקען פון בוך אויף עטליכע חדשים, ווייל ער האָט פון פריהער שוין געהאַט צוגעגרייט אַנדערע ביכער צו דרוקען. האָט מאַרקס בעשלאָסען, אַז שולדיג אין דעם איז נישט קיין אַנדערער ווי לאַסאַל, אַז ער אַרבייט געגען איהם און אַז עס איז נישט קיין אַנדער געפיהל ווי נאָר קנאה, וואָס ברענגט אודאי לאַסאַל׳ן דערצו, אַז ער זאָל שטערען אַרויסצוגעבען דעם בוך...

און אין דער זעלבער צייט וואָס מאַרקס האָט בעשולדיגט לאַסאַל׳ן אין אַזאַ זאַך, האָט גאָר לאַסאַל געאַרבייט איבער דעם דייטשען אַרויסגעבער, אַז ער זאָל אויף מאַרקס׳ן נישט זיין ברוגז דערפאַר וואָס ער האָט זיך אַזוי פערשפּעטיגט מיט׳ן מאַנוסקריפּט און ער האָט איהם געגעבען צו פערשטעהען, אַז דאָס וואָס מען קען קיין אַנדערען נישט פערגעבען, דאַרף מען מאַרקס׳ן יאָ פערגעבען, ווייל ער איז אַ גרויסער מענש, אַ גרויסער דענקער און ער קען אין זיינע פאָרשונגען פאָראויסזעהן אַזעלכע זאַכען, וואָס קיין אַנדערער אין דער וועלט קען נישט פאָראויסזאָגען.

אין זייערע פּאָליטישע אַנזיכטען, אויסטייטשונג דינג וויכטיגע פּאָליטישע פּאַסירונגען און פאָראויסזאָגענדיג די ווענדונג, וואָס זיי וועלען אַננעהמען און די רעזולטאַטען, וואָס זיי וועלען ברענגען, האָבען מאַרקס און לאַסאַל נישט אַלע מאָל איינגעשטימט. אָבער אין דער צייט ווען לאַסאַל איז אַלע מאָל געווען גרייט צוצוגעבען, אַז ער האָט געמאַכט אַ פעהלער, אַז ער איז נישט געווען גערעכט אין זיין אָפּשאַצונג, האָט מאַרקס דאָס קיינמאָל נישט געטון, ווען עס האָט זיך געהאַנדעלט וועגען אַ פּאָלעמיק מיט לאַסאַל׳ן און די פאַקטען האָבען נישט געשטימט מיט דער טעאָריע, האָט מאַרקס אַרויסגעוויזען אַזוי פיל עקשנות, אַז ס׳איז ביי איהם געווען רעכט צו פּועל׳ן ביי זיך, אַז נישט די טעאָריע איז שולדיג, נאָר די פאַקטען האָבען זיך פערדרעהט אויף אַ שלעכטען וועג...

ווען מאַרקס איז זיך דורכגעפאָהרען קיין בערלין און זיך דאָרטען געטראָפען מיט לאַסאַל׳ן, האָט לאַסאַל פאַר איהם אָנגעוואָרפען אַ פּלאַן וועגען אַרויסגעבען אַ גרויסע טעגליכע צייטונג אין בערלין. לאַסאַל האָט דאַן געהאַט גרויסע פערבינדונגען און גרויסע מעגליכקייטען; ער האָט געקענט קריגען געלד אַרויסצוגעבען אַזאַ צייטונג, און מאַרקס׳ן איז דער פּלאַן געפעלען, ווייל ער האָט אַלע מאָל געטרוימט וועגען אַ גרויסער צייטונג, אין וועלכער ער זאָל קענען פערבריינגען זיינע אידעען. און ווען ער איז געקומען צוריק קיין לאָנדאָן, האָט ער ענגעלס׳ן געשריבען וועגען דעם און דערביי האָט ער וועגען לאַסאַל׳ן גערעדט זעהר נישט שמייכעלהאַפטיג.

„לאַסאַל, — האָט ער געשריבען אין יענעם בריף, — איז פערבלענדעט פון דעם פּרעסטיזש, וואָס ער האָט געקריגען אין געוויסע געלערנטע קרייזען פאַר זיין בוך „העראַקליט", וואָס חניפה׳ניקעס האָבען איהם צוגעשריבען דערפאַר וואָס ער האָט אַ קעלער מיט גוטע וויין און אַן אויסגעצייכענטען קוכער, וועלכער מאַכט געשמאַקע מאכלים, און ווייל ער איז אַזוי פערבלענדעט, ווייסט ער נישט, אַז וואָס ס׳איז שייך דעם אַלגעמיינעם עולם איז ער אַ דיסקרעדיטירטער מענש".

און אין דעם זעלבען בריף ווייטער:

„לאַסאַל וואָלט אפשר געקאָנט ברענגען נוצען אַלס אַ מיטגליד פון דעם רעדאַקציאָנס־שטאַב אונטער אַ שטרענגער דיסציפּלין. אַנדערש אָבער וואָלט ער אונז אַלעמען געמאַכט אויסקוקען לעכערליך".

און ביים שלוס פון׳ם בריף זאָגט ער:

„דו קענסט אַליין פערשטעהן, אַז מיר איז די גאַנצע געשיכטע געווען נישט אָנגענעהם, ווייל ער (לאַסאַל) ווייזט מיר אַרויס אַזוי פיל פריינדשאַפט".

ווען מאַרקס האָט געהאַט ברעה זיך אַריבערצוקלייבען צוריק קיין בערלין און ווידער ווערען אַ פּרייסישער בירגער, האָט לאַסאַל גענומען אַרבייטען מעשים דאָס דורכצופיהרען; ער איז צוליב דעם געלאָפען פון איין מיניסטער צום אַנדערען, אָנגעקלאַפּט אין די טיהרען פון די העכסטע רעגירונגס בעאַמטע, געשריבען בקשות צו וועמען מען האָט נאָר געדאַרפט און זאָגאַר אויפגעהויבען די פראַגע אין׳ם פּרייסישען לאַנדטאַג. ער האָט דערביי אַרויסגעוויזען אַזוי פיל ענערגיע און אַזוי פיל פריינדשאַפט, אַז עס איז איינפאַך געווען צו בעוואונדערען. און פונקט דאַן האָט מאַרקס, אין זיינע בריף צו ענגעלס׳ן געשריבען וועגען לאַסאַל׳ן מיט שפּאָט און חוזק.

ווען לאַסאַל האָט צוגעשיקט מאַרקס׳ן זיין ווערק אין צוויי בענדער, „די סיסטעם פון ערוואָרבענע רעכט", האָט ער זעהר געוואָלט, אַז מאַרקס זאָל דאָס ווערק איבערלייענען אויפמערקזאַם און איהם שרייבען אויספיהרליך, וואָס ער דענקט וועגען דעם. מאַרקס האָט דאָס גוט געוואוסט, איז אָנשטאָט צו שרייבען וועגען דעם אויספיהרליך צו לאַסאַל׳ן האָט ער דעם גאַנצען ענין אָפּגע׳פּטרט מיט אַ פּאָר קאַלטע און זעהר נישט פריינדליכע בעמערקונגען. און דאָס האָט לאַסאַל׳ן אַזוי וועה געטון, אַז ער האָט אין אַ בריף צו מאַרקס׳ן אויסגעדריקט זיין וועהטאָג.

„דו ביזט דאָך איינער פון די געצעהלטע, — האָט ער איהם געשריבען, — פון וועמען איך ערוואַרט די געהעריגע אויפמערקזאַמקייט צו אַ בוך, וואָס איך האָב געשריבען מיט אַזוי פיל זעלבסט־מאַרטירעריי."

לאַסאַל האָט ממש געגאַרט צו הערען פון מאַרקס׳ן אַ גוט וואָרט וועגען זיין נייעם בוך, וועלכער האָט געצויגען אַזוי פיל אויפמערקזאַמקייט אין דעם קרייז פון געלערנטע און פאָרשער. און מאַרקס האָט וועגען דעם בוך גערעדט מיט ביטול און זיך אויסגעדריקט, אַז לאַסאַל בעהאַנדעלט די טעמע פון ערוואָרבענע רעכט „פּונקט ווי אַ חדר־יונגעל".

לעבעדיג אין דייטשלאַנד און אין פראַנקרייך האָט לאַסאַל שטענדיג געבענקט נאָך מאַרקס׳ן און ער האָט אַליין געטרוימט וועגען אַ געלעגענהייט זיך אַריבערצוכאַפּען קיין לאָנדאָן און זיך זעהן מיט מאַרקס׳ן און זיין פאַמיליע. און איינעם פון זיינע בריף — דאַטירט אַפּריל דעם 26־טען, 1857 — האָט ער מאַרקס׳ן געשריבען:

„נישט דו ביזט אין גלות, נאָר איך, דו לעבסט אין אַ שטאָט, וואו עס געפינען זיך נאָך אַנדערע חברים אין קאַמף, איך אָבער בין אַלע יאָהרען אַליין, ווייט און אָפּגעריסען פון אַלעמען... און עס קומט אַמאָל אַ צייט, ווען מען דערפיהלט, ווי נויטיג עס איז, דרינגענד נויטיג, זיך אָפּצופרישען צווישען די, וועלכע דענקען פּונקט אַזוי ווי דו."

אין יאָהר 1862 האָט זיך לאַסאַל׳ן ענדליך איינגעגעבען זיך אָפּצורייסען פון די אַלע אַרבייטען, וואָס ער האָט געהאַט, און ער איז געקומען קיין לאָנדאָן.

לאָזען לאַסאַל׳ן איינשטעהן אין אַ האָטעל האָט מאַרקס נישט געוואָלט און ער האָט איהם איינגעלאַדען צו זיך אַהיים, ער זאָל דאָרטען פערברענגען די גאַנצע צייט וואָס ער וועט זיין אין לאָנדאָן, און לאַסאַל האָט די איינלאַדונג אָנגענומען.

ווייסענדיג, אַז לאַסאַל איז געוואוינט צו לעבען ברייט, האָט מאַרקס פערזעצט און פער׳משכנ׳ט אַלעס וואָס ער האָט נאָר געקאָנט, כדי צו געבען לאַסאַל׳ן די מעגליכקייטען צו לעבען ביי איהם אין הויז אַזוי ווי ער איז געוואוינט.

און אפשר האָט ער דאָס געטון, ווייל עס איז איהם פשוט נישט אָנגעשטאַנען, אַז לאַסאַל זאָל זעהן אין וואָס פאַר אַן אָרימקייט ער לעבט...

דאָס אַליין, וואָס ער האָט זיך געמוזט אָנשטרענגען אַזוי פיל, איז שוין געווען גענוג אַרויסצורופען ביי איהם אַ שלעכטען געפיהל צו לאַסאַל׳ן. און אין דער צייט, ווען לאַסאַל איז ביי מאַרקס׳ן אין הויז געווען דער גאַסט, האָט מאַרקס, אין זיינע בריף צו ענגעלס׳ן געשריבען וועגען איהם מיט גאַל, פעראַכטונג און חוזק.

(סוף וועטאָג).

*) זעה „נייער פאָלקסבלאַט" נ. 209

בעשערט אַ גליק... / שטיפעריי / פון ב. קאָוונער

אַ בעקאַנטער שניידער, אַ ייד וואָס די באָרד זיינע איז לענגער ווי ער אַליין, האָט מיר דערצעהלט די מעשה.

מיינער אַ בעקאַנטער, נאָך גאָר אַ יונגער מענש, ערשט צוויי יאָהר נאָך דער חתונה, איז איבערגעפאָהרען געוואָרען פון אַן אויטאָ.

געווען איז דער בעקאַנטער אַן אביון אין 14 פּאָלעס, אָבער דערפאַר אַ גוטער פעראיינס-מענש (אויך אַ שניידער). פערשטעהט זיך, אַז דאָס יונגע ווייבעל האָט געקוועטשט, געוויינט, געשריען, זיך געריסען די האָר פון קאָפּ, געפרעגט: „אַלעמאָל זי איז בעסער נישט געהרג'עט געוואָרען?" — ווי עס פרעגען אין אַזאַ צייט אַ עלכע ווייבלעך.

די זייטיגע מענשען האָבען אויסגעהערט איהרע טענות און מיטגעוויינט מיט איהר.

מאַנכע האָבען זיך גלאַט אַזוי צו הערט:

— זי וועט באַלד פערגעסען, עס וועט לאַנג נישט אָנהאַלטען.

— זי וועט קריגען אַן אַנדערען, קיין קינד איז נישטאָ, שעהן איז זי, יונג איז זי, געזונט איז זי — וועט זי נישט פערפאַלען ווערען.

דערווייל האָט אונזער פעראיין געהאַט אויף זיך אַ ספּעציעלע זיצונג און מען האָט בעשלאָסען צו ערוועהלען אַ קאָמיטעט פון דריי שניידערס צו טרייסטען די יונגע אַלמנה. די ערשטע וואָך דאַרף מען זי טרייסטען. וואָס שפּעטער וועט זיין, וועט מען זעהען שפּעטער.

זענען דריי גענוגע שניידערס טאַקע באַלד אַוועק טרייסטען די יונגע אַלמנה.

אויפ'ן וועג האָט צווישען די דריי שניידערס אויסגעבראָכען אַ מחלוקה: ווער עס זאָל זיין דער ערשטער זי צו טרייסטען? און וואָס דאַרף מען פערשטעהן דאָס טרייסטען? וואָס דאַרפען זיי טהון?

האָט איינער געזאָגט:

— טרייסטען מיינט גאָר פּשוט, מען דאַרף איהר אויסרעדען ס'האַרץ; מאַכען גרינגער ס'געמיט; איהר זאָגען, אַז זי איז נישט די ערשטע און נישט די לעצטע; נישטאָ דער טאָג, די שעה, אויף וואָס זאָלען נישט איבערקומען מענשען. און נישט נאָר פון אויטאָס ווערט מען געהרג'עט, נאָר מען שיסט זיך, מען שפּרינגט פון פענסטער, פון דעכער, פון בריקען, מען שענקט זיך, מען קוילעט זיך, מען ווערט פערברענט — אויף דערויף איז עס דאָך אַ וועלט מיט וועלטלעך.

און דער אַנדערער שניידער האָט געזאָגט, אַז דאָס הייסט נישט געטרייסט, דאָס הייסט גלאַט איבערגעבען נייעס וואָס יעדער מענש ווייסט; ווער עס לייענט אַ צייטונג, דער ווייסט עס; טרייסטען ביי איהם הייסט: זאָגען דער אַלמנה, אַז זי איז אַ שעהנע, אַ קלוגע, אַ בריה, און אַז זי וועט לאַנג נישט דאַרפען זיצען אַליין; עס וועלען זיך געפינען גענוג בעלנים אויף איהר. און אַז זי דאַרף זיך ס'לעבען נישט נעהמען. געשטאָרבען איז געשטאָרבען; דער וואָס לעבט — דאַרף ווייטער לעבען און געניסען פונ'ם לעבען.

זאָגט דער דריטער:

— דאָס הייסט אויך נישט טרייסטען, דאָס הייסט מאַכען קאָמפּלימענטען; דאָס הייסט זיך חנפ'ענען צו איהר; און מיר זענען נישט געשיקט געוואָרען פון דעם פעראיין איהר צו חנפ'ענען, נאָר צו טרייסטען.

— טאָ וואָס הייסט ביי דיר טרייסטען? — פרעגען די אַנדערע צוויי שניידער — וואָס פערשטעהסטו אונטער דעם וואָרט „טרייסטען?"

— איך ערקלערען ריכטיג קאָן איך נישט, נאָר ווען איהר וואָלט עס מיר איבערגעבען, וואָלט איך געוויזען וואָס איך האָב צו טאָן.

און אַט זענען שוין די דריי שניידערס ביי דער אַלמנה אין הויז. דאָס אַלמנה'לע זיצט מיט רויטע פערוויינטע אויגען און וויגט זיך הין און צוריק אַ פערמאַטערטע, אַ דערשלאָגענע.

די דריי שניידערס זאָגען איהר ווער זיי זענען, אַז זיי זענען אַ טרייסט-קאָמיטעט ערוועהלט פון דעם פעראיין זי צו טרייסטען.

— קיינער קאָן מיך נישט טרייסטען — האָט זי גענומען אויפסניי וויינען — קיינער קאָן מיך נישט טרייסטען, נישט דער פעראיין, נישט זיינע בעקאַנטע און קרובים, קיינער נישט; דער בראָך איז גרויס און פּטור אַן עסק.

— גוט, מעמער פּרובען — האָט בעמערקט דער יונגערער פון די דריי שניידערס — מע'מער פּרובען; וועט עס געהן, וועט עס געהן; נישט — נישט. מיר מוזען דורכפיהרען אונזער מיסיע; מיר זענען געטרייע מיטגלידער.

אויף מאָרגען איז געווען די לויה. דער טאָג איז געווען זעהר אַ שעהנער, די לויה איז געווען אַ גרויסע. אפשר 30 דראָשקעס זענען געשטאַנען לעבען הויז. דער שניידער-פעראיין איז געווען כמעט אינגאַנצען פערטראָטען.

אין דער ערשטער דראָשקע, וואָס איז געשטאַנען הינטער דעם טויטען וואָגען, איז געזעסען די יונגע אַלמנה'לע און לעבען איהר — די דריי טרייסטערס וואָס דער פעראיין האָט געשיקט.

וויינען, וויינט זי שוין נישט; זי זיצט רוהיג; איינער, דער יונגסטער פון דעם קאָמיטעט טרייסט איהר:

— וואָס די ערד דעקט צו מוז פערגעסען ווערען; דאָס לעבען איז צו קורץ מען זאָל זיך פון יעדער זאַך נעהמען ס'לעבען; איהר זייט נאָך אַזוי יונג, אַזוי שעהן; קיינער וועט נישט זאָגען אויף אייך אַז איהר זייט אַן אַלמנה; איהר זעהט אויס ווי אַ מיידעל פון 20 יאָהר; אייערע בלאָנדע האָר און בלויע אויגען גיבען אייך צו אַ רייכען אויסזעהן; איך שטעל מיר פאָר, אַז די רייטשע פּרינצעסינס האָבען געמוזט אויסזעהן ווי איהר. בלאָנדע האָר און בלויע אויגען זענען מיינע בע-ליבטע פאַרבען... בלאָנדע פרויען, זאָגט מען, זענען זעהר מילדע, ווייכע, גוטהאַרציגע, און דאָס איז אמת. איך האָב אַ שוועגערין אַ בלאָנדע, איז זי די גוטסקייט אַליין. איך אַליין בין פערליבט אין איהר. נאָר וואָס העלפט עס, אַז מיין ברודער איז איהר מאַן, ווען נישט מיין ברודער...

איך דערצעהל עס אייך גלאַט אַזוי, איך וויל, אַז איהר זאָלט וויסען, אַז עס לעבט נאָך אויף דער וועלט איינער וואָס ליבט אייך, וואָס וועט וויסען ווי אייך צו שעצען, ווי אייך צו בעהאַנדלען, וואָס וועט זיין אייער אייביגער שקלאַף, וואָס וועט קושען דעם שטויב פון אייערע שיך, וואָס וועט פאַר אייך געהן אין פייער... און דער יעניגער איז נישט ווייט פון אייך; ער זיצט לעבען אייך; טאַקע דאָ, אין דער דראָשקע.

איינער פון דעם קאָמיטעט האָט איהם נעצו-

גען פאַר דער פּאָלע פון זיין ראָק, געוואונקען מיט אַן אויג, אַז ער זאָל אַזוי פיל נישט פּלאַפּלען, נישט איצט איז די צייט, נישט דאָ איז דער פּלאַץ, נישט ווען מען פאָהרט צו דער לויה, אָבער ער האָט זיי נעהעט ווי דעם הון ווער גרעגער, ער האָט ווייטער גערעדט און ווייטער ערקלערט זיך אין ליבע צו דער יונגער אַלמנה.

אַהיים פאָהרענדיג פון דער לויה איז ער שוין געזעסען אַליין מיט איהר אין דער דראָשקע. יענע צוויי האָט ער אַוועקגעשיקט מיט אַן אַנדער דראָשקע; „פאָהרט אַהיים" — האָט ער געזאָגט צו זיי — „איך וועל זי שוין טרייסטען פאַר אייך".

און ער האָט די אַלמנה אָפּגעפיהרט אַהיים. אַז ער האָט געוואָלט אַהיים געהן, האָט זי זיך גענומען בעטען ביי איהם:

— לאָזט מיך נישט אַליין; איך האָב מורא; עס דאַכט זיך מיר אַלץ אַז ער לעבט; אַט שטעהט נאָך זיין שטעקען דאָרט אין ווינקעל... אַט הענגט זיין גרויער כאַלאַט... געהט נישט אַהיים, בלייבט מיט מיר... איך בעט אייך...

האָט ער זי געפאָלגט און איז פערבליבען מיט איהר. — — — — — — — —

— — — — — — — —

נאָך שלושים האָט ער מיט דער אַלמנה חתונה געהאַט.

אַלע זיינע חברים, די פעראיינס-לייט, זענען איהם שטאַרק מקנא:

— בעשערט אַזאַ גליק! — זאָגען זיי — אַזאַ

נליק!...

קוריאָזן און עפּיזאָדן פון יודישן טעאַטער

געזאַמעלט און באַרבייט דורך זלמן זילבערצווייג

ספּעציעל פאַר'ן „נייעם פאָלקסבלאַט"

וועמען ער זוכט

אייזיק אַשכנזי, דער קאָמיקער פון יודישען טעאַטער אין רומעניע, איז אויך יאָהרען לאַנג געווען אַ דירעקטאָר. אָבער נאָכדעם ווי ער איז געווען אַ קורצע צייט ערנסט קראַנק, האָט ער זיך כמעט צוריקגעצויגען פון דער בינע, און בענוגענט זיך מיט פערברענגען צווישען אַקטיאָרען און זאָגען אויסגעצייכענטע וויצען.

קומט זיך אַמאָל אַזוי אַשכנזי אַריין אין אַ קאַפע, וואו די אַקטיאָרען קומען זיך צונויף און זוכט עמיצען, אַז די אַקטיאָרען זעהען ווי אַשכנזי זוכט, ווערען זיי זעהר פּראָאינטערעסירט צו וויסען וועמען ער זוכט, און זיי פרעגען איהם:

— וועמען זוכט איהר, אַשכנזי?

— ווער ווייסט צי איך וועל איהם געפינען — ענטפערט אַשכנזי.

ווערען שוין די אַקטיאָרען נאָך מעהר פּראָאינטערעסירט, און בעטען זיך ביי איהם.

— ס'קאָן דאָך אַמאָל זיין, אַז מיר ווייסען יאָ, זאָגט, וועמען זוכט איהר?

— איך זוך, פערשטעהט איהר מיך, קינדער

— זאָגט אַשכנזי — אַן אַקטיאָר, וואָס זאָל פון מאָנטאָג מאַכען זונטאָג, וואָרום זונטאָג, ווען דער עולם קומט אַליין אין טעאַטער, דאַרף מען נישט האָבען קיין גרויסע אַקטיאָרען. זוך איך אַן אַקטיאָר, וואָס זאָל אין אַ פּשוטען מאָנטאָג קאָנען ברענגען דעם עולם אין טעאַטער אַריין אַזוי ווי ער קומט אַליין אום זונטאָג...

„שיסען!"

שפּילט אַזוי דער בעריהמטער יודישער אַקטיאָר רודאָלף שילדקרויט אין אברהם שאָמערס פּיעסע „אייקעלע מזיק" צוזאַמען מיט דער אַקטריסע ח.

אָבער יעדעס מאָל ווען די אַקטריסע רעדט, ווערט שילדקרויט אויפגערעגט, ווייל איהר טאָן געפעלט איהם נישט.

אין אַ געוויסער סצענע ווען די אַקטריסע איז געהען אויף דער בינע, און שילדקרויט איז געשטאַנען הינטער די קוליסען, און זי געזעהן שפּילען, איז ער געוואָרען גאָר שטאַרק אויפגערעגט. ער האָט זיך אָנגעהויבען ברעכען די הענד, און גענומען שרייען צום בינע-פערוואַלטער, וואָס איז גראָד גע-שטאַנען נעבען איהם:

— שיסען! שיסען!

דערהערט דער פערוואַלטער, אַז שילדקרויט שרייט „שיסען", ווערט ער צומישט, ער ווייסט, אַז לויט דעם טעקסט פון דער פּיעסע דאַרף מען איצט נישט שיסען. אַזוי האָט מען געשפּילט די פּיעסע נעכטען און אויך די פריהערדיגע נעכט, נאָר שילדקרויט וועט דאָך נישט שרייען גלאַט אין דער וועלט אַריין, נעמט דער פערוואַלטער אַרויס אַ רעוואָלווער, און שיסט אויס הינטער די קוליסען.

דאָ לויפט שילדקרויט צו איהם צו מיט אַ געוואַלד:

— וואָס האָבען זי געמאַכט? וואָס האָבען זי געטון? פאַרוואָס האָבען זי געשאָסען?

— וואָס הייסט? — זאָגט יענער — איהר האָט דאָך ערשט אַליין געשריגען „שיסען"!

— נו, געווים שיסען, די שוישפּילערין וו. דאַרף מאַן ערשיסען פאַר איהר שפּילען. פערשטעהן זי, וואָס מיינט איך, מ'זאָל מאַן שיסען...

א גוטע אידעע

די בעסטע הכנסה אין יודישען טעאַטער איז אַלץ נאָך דער שבת. שבת קומט דאָס פּובליקום אַליין אין טעאַטער, מען קויפט בילעטען ביי דער קאַסע, און יעדער אַריינגעקומענער זלאָטע איז אַ זלאָטע.

קומט אַמאָל אַזוי אַ יונגער שרייבער אין סעקאַנד-עווניו-טעאַטער, און לייענט פאַר דעם רעזשיסער אַ פּיעסע.

יאָזעף ערעלשטיין, וועלכער איז דאַמאָלט געווען דירעקטאָר פון טעאַטער, האָט געזעהען ווי דער יונגער שרייבער איז אַריינגעגאַנגען צום רעזשיסער לייענען די פּיעסע, און ווען דער שרייבער איז אַוועק, איז ערעלשטיין אַריינגעגאַנגען צום רעזשיסער, און איהם געפרעגט אויב די פּיעסע טויג עפּעס.

— אַ שוואַכע פּיעסע נישטאָ קיין אידעע; — זאָגט דער רעזשיסער.

— אָבער וואָס קוסט דאָס? — פרעגט ערעלשטיין.

— עפּעס אַן אָרעמער ישיבה-בחור, וואָס לעבט פון „טעג" האָט אין די וואָכען-טעג נישט וואָס צו עסען, בלויז אויף שבת האָט ער אַ גוטען פּלאַץ וואו צו עסען, געהט דער ישיבה-בחור אַרום און טראַכט וואו ער זאָל נעמען אין דער וואָך צוויי שבתים, וועט ער פערשפּאָרען צו הונגערען.

— וואָס רעדט איהר? — צעקאָכט זיך ערעלשטיין, און נעמט זיך, ווי זיין שטייגער, קראַצען די באַק — דאָס איז דאָך אַ גוטע אידעע, איך וואָלט אויך געדאַרפט צוויי שבתים אין יעדע וואָך, אַ גוטע זאַך, אַ גוטע אידעע!

א ממזר גאר?!

שפּילט מען ליבין'ס פּיעסע „די געבראָכענע הערצער", אין וועלכער עס דאַרף אין לעצטען אַקט זיין אויף דער בינע אַ קינד, אַ ממזר, וועלכעס די העלדין גיטעלע האָט געהאַט פון איהר געליבטען בענדזשאַמען.

אָבער אין לעצטען אויגענבליק כאַפּט זיך דער בינע-פערוואַלטער שלום פּערלמוטער, אַז ער האָט נישט צוגעגרייט קיין קינד, טראַכט ער נישט לאַנג, געהט אַריין אין טעאַטער, און זוכט אַ פרוי, וואָס האָט מיט זיך מיטגעבראַכט אַ קינד פון אַ יאָהר 3.

פערשטעהט זיך, אַז ער האָט געפונען אַזאַ קינד און דערקלערענדיג דער מוטער, אַז ער דאַרף דאָס קינד האָבען נאָר פאַר עטליכע מינוט, איז דאָס קינד אַרויסגעבראַכט געוואָרען אויף דער בינע.

אין מיטען אַקט איז פערהאַן אַ סצענע, ווען אַ העלדין פון דער פּיעסע בעדויערט דאָס אומגליקליכע קינד, וואָס איז נעבעך אַ ממזר.

דערהערט די מאַמע פון קינד, וועלכע זיצט אין טעאַטער, אַז מען רופט איהר קינד „ממזר", גיט זי זיך אַ שטעל אויף, און אַ געשריי אויפ'ן קול:

שטעהט! וואָס אַקטיאָרשטשיקעס קאָנען אַלץ טון! מילא, אַז איהר נעהמט מיין קינד אויף דער בינע, בין איך אייך נאָך מוחל, אָבער מאַכען מיין ערלעך, פיין קינד פאַר אַ ממזר, דאָס וועל איך שוין נישט דערלאָזען. מיין קינד האָט ערליכע טאַטע-מאַמע, און זיי מאַכען עס גאָר פאַר אַ ממזר, אַ קרענק אויף זיי! איהר זייט אַליין ממזרים!

דער מאַלפּע-מענש

11) סענסאַציאָנעלער ראָמאַן

קאַפּיטעל 6

די שווערדטען און באַג

די אַקטיאָרען, וואָס האָבען אָנטיילגענומען אין דער אויפנאַהמע, האָבען זיך צוגערוקט אין אַ זייט, איבערלאָזענדיג מאָריס'ן אַליין מיט גרעטען'ן.

דער באַראָנעט האָט אַ ווייַלע נאָכגעפאָלגט מיט די בליקען דאָס אָפּגעגעהענדע מיידעל, און די אויגען האָבען זיך איהם פערשמאַלצען...

דערמאָהנענדיג זיך פּלוצים אין מאָריס'ס אָנוועזענהייט, האָט ער זיך אומגעקערט און קאַלט אַ פרעג געטון:

— ווער זענט איהר?

— איך בין אַ פיגוראַנט! — האָט מאָריס דערקלערט.

— אַ פיגוראַנט? אַזאַ מיט סטיסט? אַ קליין אַקטיאָרעל, הייסט עס? איהר שמירט זיך די אויגען, פּודערט זיך דאָס פּנים און דאָס גלייכען? ס'איז אַ פּאַסקודנע מלאכה פאַר אַ מאַנספּערזאָן!

— ס'טרעפען נאָך פּאַסקודנערע מלאכות.

— האָט מאָריס געענטפערט, איינהאַלטענדיג דעם עקעל אין בעצוג צום באַלעבאָס פון דעם אָרט.

— איהר קענט דאָס פרייליין... ווי הייסט זי דאָרט... לעווענשטיין, דאַכט זיך? — האָט גרעגאָרי פּלוצים אַ פרעג געטון.

— איך קען זי זעהר גוט. — האָט דער געהיים-אַגענט געזאָגט אַ ליגען.

— אַך, יאָ... איהר קענט זי?! — האָט זיך דער באַלעבאָס אַ כאַפּ געטון — זעהר אַ וואוילע פּערזענטע... בנאמנות! גאָרנישט עהנליך אויף אַ דורכשניטליכע אַקטריסעלע. קאָנט איהר זי מיטברענגען היינט אויף מיטאָג?.. זי וועט געהן מיט אייך, ווי רעכענט איהר?

דער מאָדנער גלאַנץ אין די אויגען האָט עדות געזאָגט, אַז דער דאָזיגער מענש איז בלי שום ספק אַ קראַנקער.

מיט גרויס פּראָאינטערעסירונג האָט מאָריס געשטודירט זיין דיקע אומגעלומפּערטע פיגור.

ער האָט געמאַכט דעם איינדרוק פון אַ פּרימיטיווער חיה, וואָס פערמאָגט אַ ביסעל מוח אין קאָפּ. חוץ דעם ביסעל מאַרך האָט ער געמוזט פערמאָגען נאָך עפּעס — אַ נישט וואָלט ער דאָך נישט געהאַט כשעתו בעקומען אַ רעגירונגס-מיסיע אין די קאָלאָניעס.

— איהר פּאָטשראַפּירט זיך נישט?.. אויב איהר זענט פריי, טאָ קומט, וועל איך אייך וויזען מיין קאָלעקציע שווערדטען. — האָט פערבעטען דער באַראָנעט.

מאָריס האָט פערשטאַנען, אַז דער באַלעבאָס פון שלאָס וויל מיט איהם ווערען „פאַמיליאַר", כדי זיך מעהר דערנעהענטערען צו אַרעלע.

— ניין, איך בעטייליג זיך נישט אין דער אויפ-נאַהמע! — האָט מאָריס געענטפערט.

דער פאָרשלאָג גרעגאָרי'ס האָט איהם פער-שאַפט אַסך פערגעניגען.

אויפ'ן וועג נאָך האָט ער געהאַט בעשלאָסען, אַז ער וועט נישט אַוועק פון „גריף טאַוער'ס" איי-דער ער וועט בעזיכטיגען די שווערדט-קאָלעקציע.

— יאָ, יאָ!... אַ מיינע סימפּאַטישע מיידעלע!

— האָט געשטאַמעלט דער באַראָנעט — פיהרענדיג מאָריס'ן צום גאַנג — זי איז אַבסאָלוט נישט עהנליך אויף געוועהנליכע אַקטריסקעלעך... אַ יונג, נאַאיוו, כשר קינדעלע... אַך, אייערע געבילדעטע ערנסטע פרויען וואַרפען אַן אויף מיר אַ מרה שחורה... פער-טראָגען קאָן איך זיי נישט! אַ פרויענצימער, פער-שטעהט איהר מיך, בעדאַרף צו זיין, ווי אַ פריהלינגס בלימעל... גיט מיר אַהער אַ בעשייהען אונטער-שניי-בלימעל אָדער אַ פיאַלקע, און איך וועל אייך דער-פאַר אָפּגעבען אַ גאַנצען קוסט פון רויזען... טאַ-דאַ-דאַ!

מאָריס האָט זיך צוגעהערט, אויסמיידענדיג אַרייַנצומישען וואָס-ער-נישט-איז בעמערקונגען.

די שטימע פון דעם דיקען פערזאָן האָט גע-קלונגען אַזוי עקעלהאַפט, אַז ער האָט געמוזט ביז ווען-טאָג בייסען זיך די פויסטען אין די טאַשען, כדי אָפּצוהאַלטען זיך פון דעם פערגעניגען אַ צו-פּאַטשען זיינע קופּער-רויטע גראָבע באַקען.

לאַכענדיג און ווייצלענדיג זיך האָט דער באַ-ראָנעט אַריינגעפיהרט מאָריס'ן אין דעם ברייטען קאָרידאָר און געעפענט די טיר אין אַ גרויסען קאַבינעט.

מאָריס האָט דערזעהען די בעריהמטע שווערדטען.

דאָ זענען געהאַנגען צוזאַמענגעקליבען כל-ערליי מינים קינושאַלען, שטילעטען, שאַבלעס, צוויי-קלינגיגע שווערדטען פון קרייץ-ציגלער א. א. וו.

— נו, ווי געפעלט עס אייך? — האָט גרעגאָרי אַ פרעג געטון מיט דער שטאָלצקייט פון אַ פּער-פּרענגטען קאָלעקציאָנער. — די אַלע וועלטענע זאַ-כען זענען אַנטיקלען איינס-און-איינס, טייערינקער מיינער! אין ערגיץ אין דער וועלט וועט איהר נישט געפינען קיין קאָפּיעס. דאָס אָבער איז נאַריש-קייטען! אַט קוקט...

ער האָט צוגעפיהרט מאָריס'ן צו דער וואַנט, וואָס איז געווען פערשטעלט מיט ביכער-שענק און אַרומגערעמט פון אַ בראָנזענעם טאָץ צוויי גרויסע שווערדטען.

— האָב ווען איהר עפּעס טענה'ן דערזעהן? פון האָט אַרויסגעצויגען אַ שווערד פון דער שייד.

(פאָרטזעצונג קומט).

אראבער דראהען ווייטער

זיי פערלאנגען, יודען זאלען זיך אפזאגען פון די פאליטישע אמביציעס בנוגע א"י

ירושלים, 12 (יט"א טעלעגראפיש)

דער אראבישער הויכער מופטי האט ערקלערט, אז יודען און אראבער וועלען נישט קענען לעבען בשלום, אויב יודען וועלען זיך נישט אפזאגען פון די פאליטישע אמביציעס בנוגע פאלעסטינא.

די ענגלישע פאליטיק צו שטיצען די ציוניסטישע שטרעמונגען, איז נישט יושרדיג.

די רעוואלוציעס פון לעצטע ציוניסטישען קאנגרעס זענען געווען די הויפט-סיבות פון די אונרוהען. קיין שום מיליטערישע קראפט אין דער וועלט איז נישט בכוח אונטערצודריקען דעם אראבישען קאמף.

קאירא, 12. (יט"א טעלעגראפיש).

פון ירושלים איז מען מודיע וועגען האַרבע שטראפען וואס ווערען איינגעפירט אויף בעשולדיגטע יודען פאר בעטייליגען זיך אין די אונרוהען. עס איז בולט די טענדענץ שטרענג צו פעראורטיילען יודען. דאגעגען בנוגע אראבער ווערען אנגעווענדעט לייכטערע שטראפען. בעזונדערס גרויס איז די עוולה אין דער בעציהונג צו דער יודישער זעלבסטשוץ.

בכלל זעהט מען אז די אויספארשונג איבער די בלוטיגע געשעענישען, גרייט צו א באַרען פאר א רעזולטאט, וואס זאל זיין גינסטיג פאר די אראבער.

דער „דואר היום" האט אפגעדרוקט א זעהר שארפען ארטיקעל געגען די העכערע בעאמטע פון דער פאלעסטינישער מאכט, פארווארפענדיג זיי די הויפט-שולד אין אלע בלוטיגע געשעענישען.

ירושלים, 12 (יט"א טעלעגראפיש)

דער אראבישער עקזעקוטיוו האט פעראפענטליכט א קאמוניקאט אין וועלכען עס ווערען אפגעלייקענט די קלאגען, אז יודען אליין האבען געווארפען באמבעס אויפ'ן פלאץ פון כותל מערבי.

ירושלים, 12 (יט"א טעלעגראפיש)

לויט ידיעות וואס זענען דערהאלטען געווארען, קומען אן צו דער מערב-גרעניץ גרויסע מחנות בעדואינער וועלכע פלאנירען א נייעם אנפאל אויפ'ן יודישען ישוב.

קיין בעשטעטיגונג פון די דאזיגע ידיעות זענען נישט פערהאן.

ירושלים, 12 (יט"א טעלעגראפיש)

די ציוניסטישע עקזעקוטיווע האט בעשלאסען אויסצובויען אין צפת א נייעם מאדערנעם קווארטאל אין צפת זענען דא ארעסטירטע 90 אראבער.

ירושלים, 12. (יט"א טעלעגראפיש).

היינט איז פארגעקומען די עקסהומאציע פון די 64 חברונער הרוגים, ס'זענען אנוועזענד געווען צו 3 דאקטוירים יודען, אראבער און ענגלענדער. נאכ'ן ארויסנעהמען יעדען ברמנן איז צוזאמענגעשטעלט געווארען א פראטאקאל.

ירושלים, 12. (יט"א טעלעגראפיש).

די פארשטעהער פון דער יודישער געזעלשאפט האבען זיך געווענדעט צום יודישען פראקוראר בענטוויטש און איהם אויפמערקזאם געמאכט, אויף צאהלרייכע פעהלערהאפטע האנדלונגען פון די גערעכטען און ענינים פון די ערשט פארגעקומענע אונרוהען.

אין חיפה האט מען פאר האלטען א שטעקען, א שטיין, א רעוואלווער פערמשפט צו תפיסה. איין מיטגליד פון דער יודישער זעלבסטשוץ איז פערמשפט געווארען אויף 6 חדשים תפיסה אהן רעכט צו פערבייטען מיט א געלד-שטראף.

אין דערזעלבער צייט זענען אין חברון 170 אראבער, פון וועלכע 60 זענען בעשולדיגט געווען אין רויבערייען בעשטראפט געווארען מיט א געלד-שטראף פון 1 ביז 200 פונט.

אויב מ'זאל פערגלייכען די אורטיילען אין חברון און אין חיפה בעקומט זיך א בילד פון א נחאלדינער אונגלייכקייט.

די ציצונגען פון „כנסיה גדולה" אין וויען

וויען. 12 (יט"א טעלעגראפיש).

ס'איז פארגעקומען די ווייטערדיגע זיצונג פון דער כנסיה גדולה, בעת די רעדנער האבען די פארגעווארפען דער אגודה-צענטראלע, אז זי איז געווען ווייניג טעטיג. די אפאנענטען האט גע ענטפערט ראזענהיים. ער האט אנגעוויזען, אז דער פרעסטיזש פון דער ארגאניזאציע איז געוואקסען. אויב מ'האט ווייניג אויסגעטון, איז עס געווען צוליב מאנגעל אין געלד. ווייטער דערצעהלט דער רעדנער אז איינער פון די אנגעזעענע דיפלאמאטען אויף דער ערעפנונגס-זיצונג האט איהם געזאגט, אז די יודישע אגענץ אהן דעם אנטייל פון דער אגודה איז אן אומזין.

וויען. 12 (יט"א טעלעגראפיש).

אין דער קאמיסיע זענען פערגעקומען געווארען די דעבאטען וועגען אנטייל פון דער אגודה אין דער יודישער אגענץ, וועגען וואס עס וועלען נאך געפיהרט ווערען אונטערהאנדלונגען.

לאדזער נייעס

די קאנטראל-פערזאמלונגען

דעם 15-טען אקטאבער הויבען זיך אן די קאנטראל-פערזאמלונגען וועלכע וועלען דויערען ביז צום סוף נאוועמבער.

צו די קאנטראל-קאמיסיעס וועלען זיך דארפען צושטעלען די רעזערוויסטען פון קאטעגאריע

D C A

פון די יאהרגענג 1904 און 1889; די שערעגאווצעס פון רעזערוו קאטעגאריע „א" פון יאהרגאנג 1902, וועלכע זענען אפגעקומען די איבונגען אין רעזערוו אין יאהר 1927 1928 אדער 1929

מיליטער-פליכטיגע פון 1908

(ב) די טעג וועלען אריינגעצויגען ווערען אין מיליטער די געבוירענע אין יאהר 1908, וועלכע זענען פעהיג צו מיליטער-דינסט, און וועלכע זענען בעשטימט אין דער ערשטער גרופע.

די צווייטע גרופע וועט אריינגעצויגען ווערען אין אקטאבער.

די ניי-אריינגעצויגענע וועלען צוגעטיילט ווערען צו אדמיניסטראטיוו-מיליטערישער דינסט און צו די פליה-קאמפאניעס.

אריינגעצויגען וועלען ווערען, אלע, וועלכע האבען בעקומען קאטעגאריע „א" א חוץ די הארץ-ליידענדע.

„יודיש-אראבישער פראבלעם אין פאלעסטינא"

איבער דער וויכטיגער און אקטועלער פראגע וועט דער פיהרער פון דער פועלי-ציון פארטיי אין פאלעסטינא, ה' מ. ערעם האלטען א פארלעזונג דעם היינטיגען שבת אין פילהארמאניע-זאל.

דער רעפערענט ה' מ. ערעם איז א לאנג-יאהריגער פירער פון פאלעסטינא, איז היינט צו גאסט ביי דער פועלי-ציון פארטיי אין פוילען.

דער רעפעראט האט ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס.

דאס ערשטע געווינס אין לאדז!

נעכטען אין 5-טען ציהונגס-טאג פון דער 5-טער קלאס האט דאס גליק צום ערשטען מאל אין דער יעצטיגער לאטעריע געשמייכעלט אונזער שטאט. דער גליקליכער לאס נומער 102271 אויף וועלכען עס איז געפאלען דאס געווינס 10,000 זל. איז פערקויפט געווארען ווי געוועהנליך דורך דער איבער-ראל בעקאנטער קאלעקטור ס. יאטקא, פון לאדז.

די הילפס-אקציע פאר די געליטענע אין א"י

דער סוחרים-פעראיין פיעטריקאווער 10 רופט אויף דעם זונטאג, 8 אזייגער א פערזאמלונג פון די מיטגלידער וועגען בעשטייערען און דורכפיהרען די זאמלונג פאר די געליטענע אין ארץ ישראל. מצד דעם הילפס-קאמיטעט וועלען זיך בעטייליגען די ה"ה: פרעזעס ד"ר ברוידא, מ. לרי מאן, און רעדאקטאר ע. האלבערסקי. ס'קומען אויך פאר א רייה פערזאמלונגען אין פערשידענע ארגאניזאציעס.

שבת אין אווענד א בעראטונג פון אלע זאמלער.

ציהונג פון דער 19-טער מלוכה-לאטעריע

5-טע קלאס — 6-טער טאג

75.000 זל. — 138994.

10.000 זל. — 3051, 55863, 102271, 112996, 129772, 123683.

5 000 זל. — 10155, 131625.

3 000 זל. — 133041, 181106, 75356, 157201, 161620, 164496, 16107, 30475.

2.000 זל. — 15405, 55848, 98681, 45520, 99146, 133032.

1000 זל. — 13549, 14154, 20726, 36127, 57046 61006 74720 82215 105578 105612 114880 115891 122376 133735 141282 152404 177087 182025 102862 76517 10998 12549 29695 77515 96250 100097 117257 129377 135754 168772 173658 .177084

טעלעגראם!!!

אונזערע האפנונגען ווערען מקוים... נעכטען אין 5 טען ציהונגס-טאג פון דער 5-טער קלאס איז ווידער געפאלן ביי אונז דאס געווינס פון

10.000 זל.

אויף № 102271

די איינציגע גליקליכסטע קאלעקטור

ס. יאטקא, לאדז

פיעטריקאווער 22

פיעטריקאווער 66

פאביאניץ, פלאץ דאמבראווסקי 3.

ביי א פערדארבענעם מאגען

דארם-גערונגען, שלעכטען מונד-געשמאק, שטערך קאפ-שמערץ, פיבער, שטוהל-פערהאלטונג, ברעכונג ארער דורכפאל ווירקט שוין א גלאז נאטירליך ביטער-וואסער

Franciszka Józefa

זיכער, שנעל און אנגענעהם.

בעריהמטע מאגען-דאקטוירים האבען פעסטגעשטעלט, אז דער געברויך פון פראנץ-יאזעף וואסער געגען איבערפולטען פערדייאונגס-וועג איז אן'אמר'ער וואוילטאט.

צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד-אפטעקשנעם.

קוואליפיצירטע ביירערינס

צו סוויטער-ארביי

קענען זיך זאפארט מעלדען ביי ה. טענענבוים, פיעטריקאווער 38, טעל. 60-79.

9298

מודעה להסיר מכשול,

אין כאַינער שחט-הויז ווערט געגצליך נישט געשאכטען די וואך, נישט אויף כשר, נישט אויף טרפה, ווייל די יסודות השחטה מוזען צוריקגעשטעלט ווערען דורך די נויטיגסטע תקנות. דעריבער איז מען מודיע, אז די פליישען פון די כאַינער יאטקעס זענען אהן השגחה, ביז מען וועט ווידער פערעפענטליכען אונזער השגחה.

9211

הראבינאט האב"ד והמו"צ דק"ק טושין והשובי"ם דפה.

איבערראשענדע נייעס פאר לאדזער בעפעלקערונג

צו דעם קומענדיגען סעזאן בעקומט איהר ביי מיר א גרויסען אויסוואהל פון אלערלעי מענער און דאמען קאפעלושען פלושענע און פילצענע פון 5 זל. אן. גלייכצייטיג נעם איך אן צו פאסאנירען מענער און דאמען קאפעלושען פון גאר אלט אויף גענצליך ניי צו 2 זל. 50 גר. געדענקט די אדרעס

ש. ווארצעל לאדז. פולנאצנא 20

פראנט-געוועלב.

א לעהרער

מיט רעגירונג-רעכט, 15 יאהר פראקטיק, ערטיילט לעקציעס פאר שילער און דערוואקסענע פוילִיש, דייטש, פראנצויזיש, מאטעמאטיק און בוכהאלטעריע. שיף, שוו. יצ' קובא 12 אין דער אפיצינע 1-טער שטאק.

פארק HELENÓW

מארגען שבת נאכמיטאג גרויסער פאפול. קאנצערט

ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' טעלג.

8.30 א זייגער אין אווענד — גרויסער אווענד פון געזאנג, טענץ און הומאר!

אויפטריטען פון די ארטיסטען: Janusz Szyndler בער. הומאריסט Tamara Gorłówna סענצערקע Wandzia Wolińska סענצערקע Jerzy Rawski סאטיריק. פערקלענערטע פרייזן!

דער הילפס-קאמיטעט פאר די געליטענע אין א"י

פאדערט אויף אלע פריוואטע פערזאנען, פעראיינען, אינסטיטוציעס א. א. וו. וועלכע האבען געזאמעלט געלדער לטובת די געליטענע אין ארץ-ישראל.

אריינצוטראגען דאס געזאמעלטע געלד צוזאמען מיט די רשימות פון די שפענדער אין דער קאסע פון קאמיטעט אין לאקאל פון דער יודישער קהלה (פלאץ וואלנאשטשי 6) פון 7–9 אווענד. גלייכצייטיג מאכען מיר אויפמערקזאם, אז אלע בעטייליגטע אין דער זאמעל-אקציע מוזען בעזיצען ספעציעלע פולמאכטען, זאמעל-ליסטען און אריגינעלע קוויטונגען ארויסגעגעבען דורך דעם הילפס-קאמיטעט.

דאס פרעזידיום (פארזיצענדער (–) ד"ר מ. ברוידא
(קאסיר (–) סענאטאר ש. בודזינער

9270

אכטונג!

צו פערמיטע!

1 צימער פאדטער און 1 צימער און קוך הויכע קעלערס גוטען צושטאנד פאבריקס, לאקאלען מיט עלעקטרי, ווי אויך א געוועלב, צו פערקויפען פערשידענע כלים פאר אויטאר-ביימונג פון שאקאלאדע צוקערווארג וואפלען, אויך מאלינע-עסענץ, עטיקעטען צו קארמעלען ביי ווארבלעווסקי, נאוואמיעסקא 21.

פרעבעל-שולע פון Anna GAJST

2 קאמיענא 2

נעהמט אן קינדער פון 4–7 יאהר.

קאעדוקאציאנס-שולע נעהמט אן יונגלעך און מיידלעך פון 7–9 יאהר.

9274

הערען-שניידער G. REWIZORSKI

18 פיעטריקאווער 18

נעהמט אן בעשטעלונגען פון איינצנע און אנפערטרויטע שטאפען, נידריגע פרייזען! סאלידע ארבייט!

Dr. Józef Kon

קינדער-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

נעהמט אן קראנקע אויף פיעטריקאווער 5 פון 3–5 נאכמיטאג.

פריוואט-וואוינונג 6 שערפיען 3 טעל. 44 84.

Dr. NADEL

פיעטרקאווער 17 טעל. 68-86

צוריקגעקעהרט

נעמט אן פון 4–6 נאכמיטאג.

Dr. A. Krynski

הויט אין ווענערישע-קראנקהייטען

רענטגען-הייל-קאבינעט

שענקעוויטש 34, טעל. 46-10

1-טער שטאק, פראנט. נעמט אן פון 5–7 נאכמ.

צאהן-ארצט St. Gelberg

וואוינט יעצט

14 Zawadzka 14

נעמט אן פון 2 - 10 און פון 7 – 4

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער - שוועכע.

אנדזשעיא 5, טעל. 59-40

נעמט אן פון 8–2 נאכמ. און פון 5–9 אווענד. בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med.

E. SZERESZEWSKA

קינדער-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

צעגעלניאנא 66, טעלעפאן 45-65.

לואי מארשאל געשטארבען

פרעזידענט הובער דריקט אויס זיין מיטגעפיהל צוליב מארשאלס טויט

פון ציריך איז אנגעקומען די טרויעריגע ידיעה, אז דארט איז געשטארבען נאך א שווערער קראנקהייט דער פיהרער פון אמעריקאנער יודענטום. דער וויצע-פארזיצער פון ראט פון דער יודישער אגענץ — לואי מארשאל.

•

לואי מאַרשאַל איז געבוירען אין יאָהר 1856 אין סיראקוז (אַמעריקא) ער איז געווען איינער פון די אָנגעועהענסטע יוריסטען אויפ'ן געביט פון קאָנסטיטוציאָנעלער־רעכט און איז אויך געווען דער פּאָפּולערסטער יוד אין אַמעריקא. אין יאָהר 1890, 1894 און 1915 איז ער געווען מיטגליד פון די פּאַרלאַמענטען אין שטאָט ניו־יאָרק, ער איז געווען דער עהרשטער יוד, וועלכער איז דריי מאָל געוועהלט געוואָרען אין די דאָזיגע קערפּערשאַפטען, ער איז אויך בעשטימט געוואָרען פון גובערנאַטאָר זוז אַלס פאָרזיצענדער פון דער איינוואַנדערונגס־קאָמיסיע און שטאָט ניו־יאָרק.

אַלס אַלגעמיין אַנערקענטער פיהרער פון אמעריקאַנישען יודענטום איז ער אַרויסגעטרעטען זייט דעם יאָהר 1906, ווען ער האָט מיטגעגרינדעט דעם „אַמעריקאַניש־יודישען קאָמיטעט", ער האָט מיטגעהאָלפען און אָנגענומען די בעקאַנטע רעזאָלוציע װעגען קינדיגען דעם רוסיש־אַמעריקאַנישען האַנדעלס־אָפּמאַך צוליב דער יודען־פּאָליטיק פון דער צאַרישער רעגירונג.

אלס מיטגליד פון קוראַטאָריום פון אוניווערזיטעט אין סירקוס האָט ער פאַר דער ראזיר זינגער הויכשול געשענקט זיין גרויסע יוריסטישע ביבליאָטעק מארשאל איז געווען פאָרזיצענדער פון קאָמיטעט צו פערבעסערען דאָס געזעץ ביי דער ניו־יאָרקער אַדוואָקאַטען־קאַמער. געווען אויך פּרעזידענט פון טעמפּעל „עמנואל".

אַלס פּרעזידענט פון אמעריקאַניש־יודישען קאָמיטעט האָט ער אַ שטאַרקען אַנטייל גענומען און דער לייטונג פון „רושאינט". אין יאָהר 1919 איז ער דעלעגירט געוואָרען אין יודיש אַמעריקאַנישען קאָנגרעס אין יאָהר 1921 איז ער געפאָהרען צו דער פּאַריזער פריעדענס־קאָנפערענץ און איז געווען וויצע־פּרעזידענט פון קאָמיטעט פון די יודישע דעלעגאַציעס. ער איז געווען דער הויפּט־מחבר פון דער קלאַוזעל פאַר מינדערהייטס־רעכט און האָט אויך דעמאָלס שטאַרק אונטערגעשטיצט די פאָדערונג וועגען שאַפען אַ נאַציאָנאַלע היים פאַר יודען אין פּאַלעסטינא. אין רעליגיעזער הינזיכט איז ער געווען אַ רעפאָרם־יוד.

לעצטענס איז ד"ר ווייצמאַן'ען געלונגען איהם צו געווינען פאַר דעם יודישען אויפבוי־ווערק אין פּאַלעסטינא. אין יאָהר 1904 האָט לואי מאַרשאַל צוזאַמענגערופען און געפיהרט דעם פּאָרויץ פון דער ניו־יאָרקער קאָנפערענץ, אויף וועלכער ס'איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז די אַמעריקאַנער נישט־ציוניסטען זאָלען אַנטייל נעהמען אין דער יודישער אַגענץ, די מאַרשאַל־גרופּע איז געווען דער היכטיגסטער פאַקטאָר ביי דער פערברייטונג פון דער יודישער אַגענץ. ער האָט זייט 1924 געשפּילט די הויפּט־ראָל בעת די אונטערהאַנדלונגען וועגען פערברייטערען די יודישע אַגענץ ביז ס'איז ענדליך צונויפגערופען געוואָרען די ערשטע סעסיע פון דער אַגענץ אין ציריך, מאַרשאַל איז געוועהלט געוואָרען אַלס וויצע־פּרעזידענט פון ראַט פון דער יודישער אַגענץ. באַלד דערויף איז ער קראַנק געוואָרען מ'האָט איהם געמאַכט 2 אָפּעראַציעס און מיטוואָך שפּעט ביינאַכט איז לואי מאַרשאַל געשטאָרבען אין ציריך.

•

וואַשינגטאָן. (יט"א) נאָכ'ן ערהאַלטען די ידיעה וועגען טויט פון לואי מאַרשאַל האָט דער אַמעריקאַנער פּרעזידענט הובער פערעפענטליכט דורך דער יודישער טעלעגראַפען־אַגענטור אַן ערקלערונג, וואו ער דריקט אויס זיין טיפען צער צוליב'ן טויט פון זיין פריינד לואי מאַרשאַל.

דאָס גאַנצע אַמעריקאַנער פאָלק וועט נישט פערגעסען די גרויסע פערדיענסטען פון נפטר.

ניו־יאָרק, 12 (ספ. טעל.) די ידיעה וועגען מאַרשאַל'ס טויט האָט געמאַכט אַ קאָלאָסאַלען רושם צווישען אַלע יודען אין אַמעריקא. דער טויטער קערפּער פון פערשטאָרבענעם וועט געבראַכט ווערען קיין ניו־יאָרק. וואו עס ווערען שוין געמאַכט הכנות צו אַ גראַנדיעזער לויה.

וויען, 12 (יט"א טעלעגראַפיש).

אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער כנסיה גדולה איז העהרט געוואָרען דער אָנדענק פון לואי מאַרשאַל. הרב פנחס קאָהן האָט געהאַלטען אַ טרויער־רעדע אין וועלכער ער האָט צו. אַנד. געזאָגט:

ס'איז געשטאָרבען אַ גרויסער מענש גראָד אין דעם מאָמענט ווען ער האָט דערגרייכט אַ ציל פון זיין לעבען (צו זעהן דאָס יודישע פאָלק פעראייניגט. דאָס איז געווען דער גרעסטער און עהרליכסטער יודישער שתדלן פאַר'ן לעצטען יאָהר־הונדערט.

ניו־יאָרק. 12 (יט"א טעלעגראַפיש).

פעליקס וואַרבורג האָט דורך דער פערמיטלונג פון יט"א אויסגעדריקט זיין טיפען צער צוליב'ן טויט פון'ם גרויסען מענשען און הייכען יוד, מיט וועלכען ער האָט צוזאַמענגעאַרבייט אין פערלויף פון 35 יאָהר.

אויך יוליוס ראָזענוואַלד האָט אויסגעדריקט דורכ'ן יט"א־פּאָרשטעהער זיין טרויער צוליב'ן טויט פון דעם גרויסען מענש.

ציריך, 12 (יט"א טעלעגראַפיש).

לואי מאַרשאַל איז צייטווייליג קובר געוואָרען אויפ'ן ציריכער בית־עולם.

אין עטליכע טעג אַרום וועט זיין קערפּער אַריבערגעפיהרט ווערען קיין אַמעריקא.

ירושלים, 12 (יט"א טעלעגראַפיש)

אַלס צייכען פון טרויער האָט ד ציוניסטישע עקזעקוטיווע היינט געשלאָסען אַלע אַמטען.

לאָנדאָן, 12 (יט"א טעלעגראַפיש).

אין לאָנדאָן הערשט אַ גרויסע טרויער צוליב'ן טויט פון לואי מאַרשאַל. פּראָפ. ווייצמאַן, לאָרד מעלטשעט, לאָרד רידינג האָבען אויסגעדריקט עפענטליך דורך דער יט"א זייער טרויער.

פּראָפ. ווייצמאַן האָט געזאָגט: גראָד איצט ווען ס'איז געשעהען די קאַטאַסטראָפע וועלען אַלע יודען טיפער דערפיהלען דעם שמערץ צוליב'ן טויט פון'ם גרויסען יוד.

זשאבאטינסקי'ס בריף צו דער „טיימס"

„טיימס" האָט פערעפענטליכט אַ קאָרעספּאָנדענץ פון ירושלים, אין וועלכער מען זוכט צו ערקלערען די סבות פון די לעצטע אונרוהען, און ס'ווערט דאָרט אויך בעהויפּטעט, אַז „אין די איצטיגע אונרוהען זענען אויך שולדיג די אָפּענע פּראָוואָקאַציעס פון זשאַבאָטינסקי'ן און די רעוויזיאָניסטען".

זשאַבאָטינסקי, דער פיהרער פון די רעוויזיאָניסטען, האָט געענטפערט מיט אַ לאַנגען בריף אין דער „טיימס" אויף דער דאָזיגער בעהויפּטונג. ער ערקלערט, אַז די הויפּט „פּראָוואָקאַציע" פאַר די אַראַבער איז געווען, „וואָס ס'האָבען זיך נישט געפונען קיין געניגענד רעגירונגס־כוחות, וואָס זאָלען קענען אָפּשטעלען די עקסצעסען.

ער ווייזט ווייטער אָן, אַז די רעוויזיאָניסטען האָבען אויף אַלע ציוניסטישע קאָנגרעסען זינט 1925 קריטיקירט די פּאַלעסטינער אַדמיניסטראַציע, אָבער צו דער זעלבער צייט האָבען זיי שטענדיג ערקלערט זייער צוטרויען אין דער בריטישער נאַציע.

אויך ערקלערט זשאַבאָטינסקי, אַז די רעוויזיאָניסטען פאָדערען נישט אַ עלכע זאַכען, וואָס זענען נישט אין איינקלאַנג מיט דעם מאַנדאַט. אַלץ וואָס זיי פאָדערען איז, אַז די פּרינציפּען פון דעם מאַנדאַט זאָלען ריכטיג דורכגעפיהרט ווערען. ער רעכענט דאָ אויס די רעוויזיאָניסטישע פאָדערונגען, וואָס שליסען אין זיך שאַפען פון יודישע באַטאַליאָנען, מיליטערישע און פּאָליציי־אישע, אונטער דער קאָנטראָל פון דער רעגירונג, וועגען דער בעזיצונג פון די יודישע ישובים. די רעוויזיאָניסטישע פאָדערונג איז אויך, אַז מען זאָל נישט איינפיהרען קיין פּאַרלאַמענטאַרישע אינסטיטוציעס אין פּאַלעסטינא ביז די יודען וועט אַראַבער ווערען וואָס נישט צוזאַמען פאָדערען...

ער ווייזט צום סוף צוריק, אַז מען קען די דאָזיגע פאָדערונגען בעצייכענען אַלס עקסטרעמיסטיש. די יודען ווילען האָבען אין פּאַלעסטינא אַ נאַציאָנאַלע היים און נישט אַ נייע געטאָ.

מערקווירדיגע צוואה פון א יודישען באראנעט

לאָנדאָן. סיר סאַסון דושייקאָב רייוויד אַ רייכער יודישער סוחר פון באָמבעי, אינדיען, וועלכער איז מיט אַ צייט צוריק בעעהרט געוואָרען פון קעניג מיט דעם טיטול פון באַראָנעט און וועלכער איז געווען אַ מיטגליד פון דעם געזעצגעבערישען ראַט פון אינדיען, האָט איבערגעלאָזט אַ מערקווירדיגע צוואה, אין וועלכער ער הייסט פייערדיג זיין זוהן היטען די יודישע אמונה. צווישען אַנדערעם האָט ער איבערגעלאָזען 5000 רופּיס פאַר דער יודישער געמיינדע פון באָמבעי צו צוטיילען צווישען די ראָרטיגע אָרימע לייט. דעם גרעסטען טייל פון זיין פערמעגען, וואָס בעטרעפט איבער 24 מיליאָן רופּיס (לערך 2 מיליאָן פונט) האָט ער איבערגעלאָזען זיין זוהן. 300 טויזענד רופּיס האָט ער געלאָזען זיין טאָכטער לואיזע שעלים.

אין דער צוואה שרייבט ער:

„אַלס לעצטער וואונש, וואָס איך ווענדע מיט דער גאַנצער קראַפט צו מיין איינציגען און בעליבטען זוהן סיוואל צו אַמען מיט דער ברכה פון מיין נשמה, איז מיין פאָדערונג צו איהם, אַז ער זאָל פאָלגען און דורכפיהרען די פאָלגענדע אָנזאָגען, און איך האָב קיין צווייפעל, אין צוטרוי און האָפנונג, אַז ער וועט דאָס טון אויף דעם בעסטען אופן פון זיינע מעגליכקייטען:

„האַלט זיך פעסט אין אונזער יודישער אמונה, און גלויב אין דעם אַ מעכטיגען גאָט פון אונזערע אבות. אין אַלע דיינע אונטערנעהמונגען פּראַקטיציר, אויף וויפיל דאָס ליגט נאָר אין דיין מאַכט, די געבאָטען פון דער תורה.

„העלף, די וואָס זענען אין נויט.

„זעה, אַז דיינע קינדער זאָלען הייראַטען אין אונזער איינענער רעליגיע.

„לערען אַליין און לערען אויך דיינע קינדער דעם ווערט פון געלד, און טו דיין בעסטעס צו פערגרעסערען פילפאַך דאָס פערמעגען און די הכנסה, וואָס איך לאָז איבער, אָבער נאָר דורך ערענטליכקייט, גערעכטיגקייט און פלייסיגקייט".

ווייטער שרייבט ער אין דער צוואה:

„גיב אַכטונג אויף דיין שוועסטער, מאַך איהר פיהלען, ווי זי וואָלט זיך געפונען אונטער דער זעלבער פאָטערליכער אויפמערקזאַמקייט און בעקוועמליכקייט, ווי זי האָט זיך געפונען בעת מיין לעבען און ווי איך וואָלט נאָך געלעבט".

רומענישע כוליגאנעם דעמאנסטרירען

געגען דער יודישער וועלט-שעהנהייט

וויען. — די היגע פּרעסע טיילט מיט וועגען זעהר אַ אונאַנגענעהמען אינצידענט, וואָס איז לעצטענס פאָרגעקומען מיט דער וועלט שעהנהייט לילי גאָלדאַרבייטער, וועלכע איז, ווי בעקאַנט, אַ יודיש מיידעל אויס וויען, אויף איהר רייזע איבער רומעניע.

„מיס אוניווערס" האָט בעשלאָסען אָנצונעהמען די איינלאַדונג פון שפּיל קאַזינאָ אין סינאַיאַ (רומעניע) און פאַר דער רעקלאַמע, וואָס זי וועט מאַכען פאַר'ן קאַזינאָ, וועט מען דעקען איהרע אויפענטהאַלט הוצאות אין רומעניע און די רייזע־שפּעזען.

אָבער די אַלע פּלענער זענען צונישט געוואָרען, ווייל געוויסע קרייזען האָבען זיך בעשטרעבט פיינדליך צו אינספּירירען די רומענישע פּרעסע געגען פרל. גאָלדאַרבייטער און האָבען צוגעגרייט פאַר דער וועלט שעהנהייט אַ זעהר אומאַנגענעהמען קבלת פנים אין בוקאַרעשט.

אויף דער דורכרייזע קיין סינאַיאַ ווען די „מיס אוניווערס" האָט אויפ'ן בוקאַרעשטער באַהנהויף געוואָלט אַרויס פון וואַגאָן, כדי זיך צו ווייזען דעם ריזיגען המון, וואָס האָט זיך דאָרט פערזאַמעלט אָנצוקוקען די וועלט שעהנהייט, האָבען אָנגעהויבען פאַלען פיינדליכע אויסרופען אויפ'ן אַדרעס פון פרל. גאָלדאַרבייטער און געגען דעם אַמעריקאַנער קאָנקורס געריכטעט, וועלכער האָט זי אויסגעקליבען, דאַן האָבען די כוליגאַנעם אַ שאָס געטאָן פערפוילטע אייער.

אונטער אַ שטאַרקע פּאָליציי־וואַך איז איהר קוים געלונגען אַריין אין אויטאָ. אָבער אויף דער גאַס, וועלכע איז אויך געווען שוואַרץ פון מענשען, האָבען די כוליגאַנעם איבערגעחזרט די דעמאָנסטראַציעס, אַזוי, אַז פרל. גאָלדאַרבייטער האָט זיך פאַר'ן צעווילדעוועטען המון בעהאַלטען אין אַ קלויסטער און ערשט נאַכדעם, ווי די פּאָליציי האָט פונאַנדערגעטריבען די דעמאָנסטראַנטען האָט מען זי אָפּגעפיהרט אין דער היים.

דער געדראַנג אויף די בוקאַרעשטער גאַסען איז געווען אַזאַ גרויסער, אַז אַ אויטאָ איז איבערגעפאָהרען אַ רומענישען אָפיציר, וועלכער איז דערהרגעט געוואָרען אויפ'ן אָרט.

„מיס אוניווערס" האָט זיך אָפּגעזאָגט פון איהר רייזע קיין סינאַיאַ.

---

110 אמעריקאנער מלוכה-מענער און פאליטיקער

דריקען אויס זייער עמפערונג צוליב די געשעהענישען אין ארץ-ישראל

ניו־יאָרק. (יט"א) די יודישע טעלעגראַפען־אַגענטור האָט געזאַמעלט אינטערוויוען מיט צאָהלרייכע אַמעריקאַנער מלוכה־מענער און פּאָליטיקער וועגען זייער מיינונג און אָפּשאַצונג פון די לעצטע געשעהענישען אין ארץ־ישראל. די 15 אַמעריקאַנער גובערנאַטאָרען, 23 סענאַטאָרען און 72 מיטגלידער פון אַמעריקאַנער קאָנגרעס, וואָס זענען אָנגעפרעגט געוואָרען דורך דער יט"א, האָבען איינשטימיג אויסגעדריקט זייער אויפרעגונג צוליב די לעצטע געשעהענישען אין ארץ־ישראל. אַלע האָבען זיך פעראייניגט צו פרעגען הובער'ס ווערטער וואָס שטעמפּלען די אָנפאַלען אויף דער יודישער בעפעלקערונג אין ארץ־ישראל און דריקען אויס די האָפנונג, דאָס די יודישע נאַציאָנאַלע היים וועט נאָך שטאַרקער אויפשטייגען נאָך די לעצטע טראַגישע געשעהענישען. פון די אַלע תשובות, וואָס זענען ערהאַלטען געוואָרען ווערט קלאָר דאָס זיי בעטראַכטען פאַר אַ לעבענס־וויכטיגע פראַגע, אַז די ארץ־ישראל־רעגירונג זאָל זיכערן אַ גלייכע שוץ דער גאַנצער בעפעלקערונג און אָננעמען דערצו נויטיגע מיטלען. אַלע דערמאָנטע אַמעריקאַנער מלוכה־מענער האָבען אויך אויס־געדריקט די איינשטימיגע מיינונג, אַז די ארץ־ישראל־אַדמיניסטראַציע דאַרף האַנדלען אין הסכם מיט'ן גייסט און בוכשטאַב פון דער באַלפור־דעקלאַראַציע און די פערפליכטונגען, וועלכע דער מאַנדאַט האָט לעגט אַרויף אויף דער ענגלישער רעגירונג.

הגם די מעהרהייט פון די אָנגעפרעגטע אַמעריקאַנער פּאָליטיקער האָבען אויסגעדריקט דעם פולען צוטרוי דער ענגלישער רעגירונג, דאָך האָבען פיל קאָנגרעס־מיטגלידער מיטגעטיילט זייער נרייט קייט צו געבען די איניציאַטיוו אַ'ער שטיצען וועלכע עס איז קאָנסטיטוציאָנעלע אַקציע, וועלכע דער קאָנגרעס וועט האַלטען פאַר פאַסיג, כדי צוריקצושטעלען דעם שלום אין הייליגען לאַנד און זיכערן די פולע פרייהייט און אַנ'אונגעשטערטע ענטוויקלונג פון די בעמיהונגען פון די יודישע פּיאָנערען.

אַלע אָנגעפרעגטע האָבען אויסגעדריקט איינשטימיג זייער שרעק צוליב דער גרויזאַמער שחיטה אין חברון. רעדענדיג וועגען דער יודישער אויפבוי־אַרבייט אין א"י, האָבען די אַמעריקאַנער פּאָליטיקער אויסגעדריקט זייער אַנערקענונג פאַר די יודישע לייסטונגען פאַר דער ווירטשאַפטליכער ענטוויקלונג פון די פעראייניגטע שטאַטען.

פיל קאָנגרעס־לייט האָבען אויסגעדריקט זייער מיינונג, אַז די אַמעריקאַנער רעגירונג דאַרף אָננעמען ענערגישע מיטלען אין פערשטענדיגונג מיט ענגלאַנד, אין דער פראַגע פון צאָהלען אַנ'ענטשעדיגונג פאַר די פערלוסטען פון מענשליכע לעבענס און אייגענטום בעת די ארץ־ישראל־אונרוהען. עס דאַרפען אויך אָנגענומען ווערען אַלע שריט, כדי אַזעלכע געשעהענישען זאָלען זיך מעהר נישט קענען איבערחזר'ן. אַלע האָבען אויסגעדריקט די איבערצייגונג, דאָס די ארץ־ישראל־פּראָבלעמען זענען נישט אונלעזבאַר.

דער אַרבייטס־שטאַטס־סעקרעטאַר דזשעמס דעוויס האָט אויסגעדריקט זיין איבערצייגונג, אַז זיין פריינד מאַקדאָנאַלד וועט אין הסכם מיט זיין דעקלאַראַציע אויף דער פערזאַמלונג פון פעלקער־בונד זיכער אָננעמען אַלע מיטלען, כדי צוריקצושטעלען די אָרדנונג אין לאַנד. ווי טרויעריג די געשעהענישען זאָלען נישט זיין וועלען זיי גלייכצייטיג ברענגען צו אַן אויפשטייג פון די סימפּאַטיעס פאַר די יודישע בעמיהונגען ביים אויפבויען זייער היים אין ארץ־ישראל.

דער קאָנטער־קאָנדיראַט פון פּרעזידענט הובער און בירגערמייסטער פון ניו־יאָרק אַל. סמיטס האָט מיט'ן גרעסטען בעדויערען געהערט וועגען די יודישע שחיטות אין ארץ־ישראל און האָט אויסגעדריקט זיין עמפּערונג צוליב די באַרבאַרישע און ציווילזירטע קאָמפּס־מעטאָדען, וואָס זענען אָנגעווענדעט געוואָרען אין ארץ־ישראל, איך דריק אויס די יודען אויף דער גאַנצער וועלט מיין טיפסטע סימפּאַטיע אין דער שעה פון זייער צער — האָט פערענדיגט אַל סמיטה.

סענאַטאָר קינג האָט ערקלערט, אַז דאָס ארץ־ישראל־פּראָבלעם האָט אַ גרויסע אינטערנאַציאָנאַלע בעדייטונג. די באַלפור־דעקלאַראַציע איז בעשטעטיגט דורכ'ן פעלקער־בונד און די יודען דאַרפען דעריבער געניסען פון דער פולער אונטערשטיצונג ביים פערווירקליכען זייער אַספּיראַציעס.

גובערנאַטאָר גרייוס פון אַלאַמאַ האָט אַרויס־גערוקט די קאָנצעפּציע, אַז ירושלים און די אומגעגענד זאָל פערוואַנדעלט ווערען אין אַ נייטראַלע טעריטאָריע אונטער דער שוץ פון די גרויס־מאַכטען.

גובערנאַטאָר כאַמבאָן פון קענטוקי האָט אויס־געדריקט די מיינונג, אַז אויב ענגלאַנד האָט נישט דערע מיטלען אָנצוטוהען וועט ווערען דורך די גרויס־בדעה צו ערפיהלען איהרע פליכטען, דאַרפען אַנ־מאַכטען, כדי צו זיכערען אַ געהעריגע שוץ אין ארץ־ישראל.

——):§:(——

Dr. med. **D. Helman**

ספּעציאַליסט פון אויערען־נאָז־, האַלז־, און קעל־קאָפּ־קראַנקהייטען

פּיעטריקאָווער 68, טעל. 12-20

צוריקגעקעהרט

נעהמט נור אָן פון 10–12 און פון 5–7 אָווענד.

Dr. med. H. GUTSZTADT

אַקושער־גינעקאָלאָג

צוריקגעקעהרט

ZACHODNIA 62 (Cegielniana 23

telefon 29-52.

נעמט אָן פון 9 ביז 10 און פון 5 ביז 7 אָוונד.

מעבעל קריפט

נור פון דער 1-טער האנד, פון דער 1-טער מעכאנ. מעבעל-פאבריק

M. Gelerman i S-ka, Napiórkowskiego 59

וועלכע בעזיצט א מאדערנע טרוקנעריי צו טרוקענען זעמטליכע מאטעריאלען. מיר נעהמען אן בעשטעלונגען און עמפ- פעהלען שטענדיג אויף לאגער און א גרויסען אויסוואהל קאמפלעטע איינריכטונגען ווי אויך ענצעלנע מעבעל-שטיקער לויט די נייעסטע אויסלענדישע מאדעלען צו גינסטיגע פאבריקס-פרייזען. גינסטיגע בעדינגונגען.

בעמערקונג: מיר נעהמען אן זעמטליכע בוי-ארבייטען.

שניידער-קירזשנער ווערקשטעל א. פ.

L. SUSMANEK Piotrkowska 19, tel. 24-66

געפינט זיך אונטער דער פערזענליכער לייטונג פון דיפלאמירטען פאריזער מייסטער ה' **ה. זוסמאנעק** (זוהן) און נעהמט אן זעמטליכע שניידער-קירזשנער-ארבייטען לויט די נייעסטע מאדעלען פון איינענע און אנפערטרויטע שטאפען צו קאנקורענץ-פרייזען

GIMNAZJUM ŻEŃSKIE
Eug. Jaszuńskiej-Zeligmanowej

POŁUDNIOWA 18, tel. 68-82

איינשרייבונגען פון נייע שילערינס ווערען אנגענומען טעגליך פון 1-11 און פון 7-5 אווענד.

ביים גימנאזיום „DOM MILUSIŃSKICH" לויט סיסטעם פון פראפ. MONTESSORI

וואָרנונג!

אזוי ווי די שטרימפ, וואס ווערען אויסגעארבייט פון דעם גארן פון דער פירמע

„J. P. BEMBERG"

האבען א פערדינטע רענאמע און א גרויסע נאכפראגע, פערקויפען מאנכע נושט-געוויסענ- האפטע פראדוצענטען און סוחרים, שטרימפ, וואס זענען פערזעהען מיט דער אויפשריפט

„Bemberg-Seide garantiert echt"

אדער מיט אן ענליכער מארקע, הגם זייערע אויסארבייטונגען זענען נישט געמאכט פון אונזער גארן. מיר רעכענען די אבנעהמער און זייערע אייגענעם אינטערעס צו פאדערן גאר שטרימפ פון אונזער ארגינעלען גארן, און אין צווייפעלהאפטע פאלען זיך צו ווענדען דירעקט צו אונזער פירמע, אדער צו אונזער פערטרעטער אויף פוילען, ה'

ADOLF RYGLER, Łódź, ul. Traugutta 14

גלייכצייטיג מעלדען מיר, אז מיסברויכען מיט אונזער ווארען-צייכען „Bembergseide" ווי אויך אנדערע ערשיינונגען פון נישט-עהרליכער קאנקורענץ וועלען מיר פערפאלגען געריכטליך, ווי מיר האבען עס געטאן בנוגע אייניגע פראדוצענטען. זייערע נעמען וועלען מיר בעקאנט מאכען דער עפענטליכקייט צו דער געהעריגער צייט.

ADLERSEIDE

J. P. BEMBERG SP. AKC.
Barmen-Rittershausen.

8218

Kino MIMOZA
ul. KILIŃSKIEGO 178.

פון 10. ביז 16. סעפטעמבער 1929 איינשליסליך

„CAREWICZ"

לויט׳ן ווערק פון גאבריעלע זאפאלסקא. אין דער הויפטראל **איוואן פעטראוויטש** צום אויבינען בילד אין ספיציעל אנגאזשירט גיטאריסטען א רוסיש ארטיסטישער כאר, וועלכער פירט אויס רוסישע לידער. ביים עקראן דעם סעזאן, נאך דעם גרינדליכען רעמאנט זענען איינגעארדנעט נעוואוערען באלקאנען.

דער נאכ-מיטער: פראגראם: קארנאוואל-קעניג. אין דער הויפטראל ELGA BRINK

אויף גינסטיגע בעדינגונגען מעטאל-בעטען, שאפעס-הא-ס-, סטאלעס, טאפטשאנען, מעבעל, רעסטאראנטען, גארטענ- מעבעל, „Patent", לויט מאס א.א.וו.

אין פאבריק-לאגער

DOBROPOL, Łódź
Piotrkowska 73 w podw.

40% בילינער!

איך מאך בעקאנט דער ג׳ קונדשאפט, אז ביז׳ן 30. אקטאבער ווערען אנגענומען אלערליי קירזשנער-ארבייט מיט 40 פראצ. בילינער! רעיעלע בעהאנדלונג! גינסטיגע בעדינגונגען!

מ. שאליט, פיעטריקאווער 33

Dr. med.
M. Kerszner
קינדער - קראנקהייטען
זשעלאזנא 16
טעל. 51-96
צוריקגעקעהרט
נעמט אן דער לעמשער: בושעשינע" 11

8-קל. רעליגיעזע גימנאזיום
פון דער געזעלשאפט

„תורה ודרך ארץ" אין לאדז

צעגעלניאנא 60.

איינשרייבונגען פון נייע שילער קומען פאר טעגליך פון 1–9 פארמיטאג אין קאנצעלאריע פון גימנאזיום, פראנט, 2 שט. ס׳ווערט געעפנט א ספעציעלע קלאס Ao פאר קינדער פון 5 יאהר אן

די דירעקציע.

6137

סטענאגראפיע

פוילישע און דייטשע
ערלערנט מיט א לייכטען סיסטעם

HENRYK BERMAN
ul. Przejazd Nr. 19, tel. 36-05
(Kilińskiego 93)

אנפארמאציעס און איינשרייבונגען פון 10 ביז 11 און פון 6-8 אווענד

7809

!!! אכטונג !!!

דאס טרינקען ברונען-וואסער, אומגעקאכט, רופט ארויס מאגען- אויפברויזונגען און זאגאר עפ דעמיע. ווער עס שוינט דאס אייגענע געזונד און דאס געזונד פון זיינע נא- הענטע, דארף בלויז טרינקען אין דער צייט אנדערע נור

מינעראל-וואסער

פון דער מינעראל-וואסער-פאבריק

K. CHĄDZYŃSKI, Łódź, Kilińskiego 153, tel. 60-23

דאס טיש-מינעראל-וואסער איז דער געזונדסטער און היגיע- נישסטער געטראנק.

טיש-מינעראל-וואסער איז מיט זיין כעמישען בעשטאנד נע- וואנשען און פארמעגט די בעוואוסטע נאטורלעכע וואסערן, ווי: Narzan, Gieschübler' Borzom itp.

טיש-מינעראל-וואסער זאל מען טרינקען, נאר דייגע כעמישע רייגע קוועלן געבוילטע.

טיש-מינעראל-וואסער פערשטארקט די בעריימטע שטערקייט פון מאגען און פערדייסט דאס פערדייאונג.

טיש-מינעראל-וואסער איז עלאע אונבעדינגט נויטיג אויף יעדען טיש, אין יעדען הויז, אין רעסטאראן, צוקערניע א. ז. וו.

צו פערלאנגען איבעראל אין פלאמפירטע פלעשלעך. ואפארטיגע צו- שטעלונג אהן ריקזיכט אויף דער צאהל פלעשלעך.

9283

GIMNAZJUM ŻEŃSKIE
Józefa Aba

w Łodzi, Zielona 10, tel. 22-12.

די דירעקציע מאכט בעקאנט, אז דער אונטעררייכט אין דער **פארשולע** (פרעבעל-שולע) פאר קינדער פון ביידע גע- שלעכטער וועלען זיך אנהויבען דעם 25. סעפטעמבער ד. י.

Dyrektor J. AB. 9169

יעהודליכער אוונד-קורס פאר וועבעריי

ביי דער

האנדווערקער-שולע

פאמארסקא 46/48, טעל. 80-63.

די קאנצעלאריע נעהמט אן איינשרייבונגען מאנטאג, דינ- סטאג, מיטוואך און דאנערשטאג פון 7-9 אווענד.

9139

עלעקטרישע מאטארען

פון אלע גרעסען און אומדרעהונגס-צאהל ווערען פערקויפט און גענויט.

עלעקטרישע, קראפט און ליכט-אינסטאלאציעס ווי אויך רעפאראטור - ווערקשטעל

MAURYCY RAK, Łódź, Zawadzka 12, tel. 14-11.

אכטונג, געעהרטע דאמען!

דאס ניי-ערעפנטע **פעלץ-ווארען-געשעפט** אין פון דאמען-קאנפעקציע א. ש.

RAPUCH i MICENMACHER
לאדז, פיעטריקאווער 24. טעל. 69-77.

עמפפעהלט דער ג׳ קונדשאפט די נייעסטע מאדעלען פון פעלצענע דאמען- און הערען-פעלצען, גרויסע אויסוואהל פון פעלצען-נייהייטען און לעדערנע און פלאמט.

בעמערקונג: ערשטקלאסיגע אויספיהרונג, צוגענגליכע פרייזען און אויף אפצאהלונג בעדינגונגען.

9279

SZKOŁA PRZEMYSŁOWA

T-wa Szerzenia Oświaty i Wiedzy Technicznej wśród Żydów

w Łodzi, ul. Pomorska 46/48

מעכאנישע, עלעקטראטעכנישע און וועבעריי.

אינמעלדונגען נעהמט אן די קאנצעלאריע טעגליך פון 2-10 נאכמ.

אכטונג פראווינץ

עלעקטרישע מאטעריאלען

זעמט- ליכע

ווי אויך לאמפען און שוואררבעקסען בעקומט מען צו די בילינסטע פרייזען, ביי

Przedsięb. Handl. Elekt. „Ohm" Piotrkowska 82 w Podwórzu t. 60-34

הורט - יורדערקויפער ראבאט דעמיי.

LUNA

היינט און פאלגענדע טעג! ערשטער פילם פון אונזער׳ן היי־יעהריגען שלאגער־רעפערטואר:

דאס מײַסטערשטע פילם מייסטערווערק פון אמעריקאנער פראדוקציע First National

אומשטערבליכע ליבע

גרויסע ליבעס־עפאפיי אויפ׳ן גרונד פון וועלט־קריג.

רעזשיסירט פון בעריהמטען GEORGE FITZMAURICE

אין דער ראלע פון פראנצ. דארפס־מעדעל, די רייצענדע COLLEEN MOORE פון קאפיטאן פון דער ענגל. עסקאדרע GARY COOPER

פרעכטיגע מוזיקאלישע אילוסטראציע פון סימפאנישען ארקעסטער אונטער דער ליטונג פון ה׳ א. טשודנאווסקי.

אנהויב פון די פארשטעלונגען 4 א זייגער נאכמיטאג, שבת און זונטאג 12 א זייגער בייטאג. נארמאלע פרייזען פון די פלעצער.

Grand-Kino

היינט און ווייטערע טעג!

דער טיטאן פון עקראן אין זיין לעצטער שעהנסטער קרעאציע, דער גענעראל

EMIL JANNINGS

אין דער ראל פון צאר פאוועל I אין דעם גרעסטער פילמפראדוקציע פ׳ן Ernst Lubitsch

אינטריגאנט

מוזיקאלישע אילוסטראציע גענוי צוגעפאסט צום בילד אונטער דער דירעקציע פון ה׳ ר. קאנטאר. אנהויב פון די סעאנסען: 4, 5.30, 7.20, 8.45 און לעצטער סעאנס 10.20 אין אווענד.

בעמערקונג: צוליב דער הויכער קינסטלערישער ווערט און פון דער כאראקטער פון דעם בילד, ווערט דאס ג׳ פובליקום געבעטען צו קומען צום אנהויב פון די סעאנסען.

הנחה־בילעטען און פאספארטו׳ס זענען אונגילטיג. הנחה־בילעטען און פאספארטו׳ס זענען אונגילטיג.

KINO TEATR CAPITOL

היינט און פאלגענדע טעג! גרויסע פרעמיערע!

אונגארישע ראפסאדיע

א פילם שעהן ווי הונגערן ליבע! פלאמענד ווי ציגיינער־בלוט! פראדוקציע "UFA"

אין די הויפטראלען: DITA PARLO, WILLI FRITSCH, LIL DAGOVER

פאר דער אויפפיהרונג פונ׳ם פילם ווערט אויסגעפיהרט דורך דעם פארשטארקטען סימפאנישען ארקעסטער ליסט׳ס "אונגארישע ראפסאדיע".

אנהויב פון די פארש עלונגען טעגליך פון 4.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג פון 2.30 נאכמיטאג.

APOLLO

היינט און פאלג. טעג!

HARRY PEEL

דיין געפעהרליכע פאסירונג

אין זיין בעסטער און מיכטיגסטער קרעאציע, אין דעם פארטרעפליכען פילם אין 12 גרויסע אקטען און צאהנדליגער האלזבריכערישע סיטואציעס, סענסאציעס און אין קאמף מיט פערבעכער אונטער׳ן וואסער.

נעכסטער פראגראם: „דער שטורם איבער אזיע".

פארשטארקטער סימפאנ. ארקעסטער אונטער לייטונג פון ה׳ קאנטאר.

CZARY

היינט און פאלג. טעג! דער העלד פון די גרעסטע פילם־סענסאציעס! דער ליבלינג פון די פעלקער!

HARRY PEEL

אין דער מעכטיגער דראמע א.נ.

דאס קינד אין די נעגעל פון אמאלפע

פילם פון נאך נישט געזעהענער דרייסטקייט

אויסער׳ן פראגראם: א פרעהליכע אמעריקאנער קאמעדיע אין 2 אקטען.

אויפ׳ן 1־טען סעאנס טעגליך פון 4–5 נאכמ. שבת און זונטאג פון 12–3 נאכמ. זענען אלע פלעצער צו 50 גר.

קינא־טעאטער „PALACE" Piotrkowska 108.

1) פארזיכטיג מיט א פרוי

גרויסע עראטישע דראמע לויט דער ערצעהלונג פון Jack London

אין די הויפט־ראלען: Carmel Meyers i Ricardo Cortez

2) „ווינער נעכט"

וואונדערשעהנער פילם לויט דער ערצעהלונג פון Aibert Shelby

אין די הויפט־ראלען: Alice Day i John Harron

ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה׳ ליבערט. אויף די ערשטע סעאנסען טעגליך פון 4.30 ביז 6 און שבת, זונטאג פון 2–3 נאכמ. זענען אלע פלעצער צו 50 גר. און 1 זל. נארמאל. פרייזען פון די פלעצער. בעמערקונג: צוליב׳ן פערקאנטראקטירען דורך די דירעקציע צום קומענדיגען סעזאן א רייהע פון טייערע בילדער, ווערען אלע הנחה־בילעטען מיט׳ן 9 סעפטעמבער ד. י. ערקלעהרט פאר אונגילטיג.

CORSO 2 זשעלאנא 2 CORSO

WODEWIL 1 גלובא 1 WODEWIL

דער לאנג נישט־געזעהענער ליבלינג פון דער גאנצער וועלט TIM MC. COY אין דער סענסאציאנעלער סאלאן־דראמע

דער פערטיידיגער אין דער מאסקע

אויסער׳ן פראגראם: א פארס. אויסער׳ן פראגראם: א פארס.

דער דאזיגער פילם ווערט דעמאנסטרירט איןביידע קינאס אין „וואדעוויל" און „קארסא".

ODEON 2 פשעיאזד 2 ODEON

גרויסע עראטישע דראמע

די שענע זינדערין

אין די הויפטראלען: Agnes Petersen-Mozżuchin, Josef Rowenski, Samborski, V. Schmitterlöw

אויסער׳ן פראגראם: א פארס.

קינא־טעאטער „UCIECHA" 36 אלעקסאנדראווסקא 36

פון דינסטאג דעם 10 סעפט. 1929. גרויסער פרעכטיגער פראגראם:

„די טירולאנישע 2 טעג"

גרויסע סענסאצ. עראטישע דראמע אין די הויפטראלען: CARLO ALDINI, HELGA THOMAS

אויסערן פראגראם: „1000 טריט טשארלסטאן" טאנץ־קורס אויפ׳ן עקראן אין 4 לעקציעס.

אויף די ערשטע סעאנסען זענען אלע פלעצער צו 50 גר.

נעכסטער פראגראם: „אין די נעגעל פון א יאמנאמ".

אנהויב אין געוועהנליכע טעג 5 נאכמיטאג. שבת 12 בייטאג, זונטאג 1 א זייגער מיטאג.

קינא „סירענא"

KINO TEATR „SYRENA" ŁÓDŹ ALEKSANDROWSKA 37 TEL. 49-48

אקטאבער 24 — אקטאבער 24

פון דינסטאג דעם 10־טען 1929! ריזיגער דאפעל־פראגראם!

1) DOUGLAS MAC LEAN דער אזוי גערופענער זוהן פון DOUGLAS FAIRBANKS אין דעם סענסאצ. עראטישן פילם א.נ.

די פרעהליכע מלחמה

2) Richard Dix אין דעם שטארקען סענסאציאנעלען פילם א. נ.

דער קעניג פון די באקסערס

די געהיימנישען פון די דעמפסעי׳ס, טונני׳ס און אנדערע וועלט־מייסטער.

נעכסטער לעצטער דאפעל־פראגראם: 1) „קעניגליכע געליבטע" מיט Carmen Boni 2) „דער גנב פון דמשק". Gustaw Fröhlich, Adolph Menjon

פארשטארקטער סימפאנישער ארקעסטער. דאס טעאטער איז מעכאניש ווענטילירט.

זאל שניידער־מייסטער־פאריין אלעיא 1־טער מאי 2.

מארגען, שבת דעם 14 סעפטעמבער, פינקטליך 9 א זייגער אווענד ווערט געגעבען א פארשטעלונג מיט׳ן אנטייל פון בעליבטען ארטיסט

לעאן יאקובאוויטש

עס ווערט געשפילט די בעליבטע מעלאדראמע אין דריי אקטען מיט א עפילאג

„דער בלינדער מאלער"

מיט׳ן אנטייל פון אויסגעצייכנטען אנסאמבל. דאמען: קרויזא, לעמבערגער, ראשלבאך, ריבאווסקא, בוכנער. מענער: ב. ריבאווסקי, פאצאנאווסקי, בארסקי, גליקסמאן, ליבערמאן, יאקובאוויטש, קויפמאן, ראזאנאוו, קוטנער אויך נעמט אנטייל דאס 6־יעהריגע ווינדער־קינד בראניא ריבאווסקא.

בעמערקונג: די קליינע צאהל איבערגעבליבענע בילעטען צו בעקומען אין טאג פון דער פארשטעלונג ביים איינגאנג פון זאל.

ליט. לייטונג: בערנארד ריבאווסקי. לייטונג: זיגמונד פאצאנאווסקי. ליכט־עפעקטן: זשאלאנדוש. טעכנ. לייטונג: ראזאגאוו. גרויסער ארקעסטער.

אבאנעמענט־פרייז: פאר׳ן מאנאט — 18 גר. [illegible] אין דער וואך 8 [illegible]

אין פראווינץ: מאנאט — 40 „ „ „ „ 60 — „ „ „ „ 4 „

נאך׳ן אויסלאנד מאנאט — 12 „ „ „ „ 18 — „ „ „ „ 8 „

[illegible] דער שטעט 50 גר. [illegible] 100 [illegible] 10 גר. [illegible]

אנאנסען־פרייז: אין לאדז — 5 זל. [illegible] א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.

[illegible] די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat" Spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.